

T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

1950 – 1960 YILLARI ARASINDA
KAHRAMANMARAŞ'TA EDEBÎ ORTAM: *HAMLE*
DERGİSİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS

İDİL ÖVGÜN ARMUT

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET SÜMER

ADİYAMAN, 2022

T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

1950 – 1960 YILLARI ARASINDA
KAHRAMANMARAŞ'TA EDEBÎ ORTAM: HAMLE
DERGİSİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS

İDİL ÖVGÜN ARMUT

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET SÜMER

ADİYAMAN, 2022

Bu tez çalışması BAP Komisyonu tarafından kabul edilen no.lu proje kapsamında desteklenmiştir (Tez Çalışması Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmişse).

ÖZET

1950 – 1960 YILLARI ARASINDA KAHRAMANMARAŞ'TA EDEBÎ ORTAM: *HAMLE* DERGİSİ ÖRNEĞİ

İdil Övgün ARMUT

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eylül/2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SÜMER

Hamle, 1952-1958 yılları arasında toplamda yirmi iki sayı olarak çıkarılan ve Maraş Lisesi'nin yayın organı olma özelliği gösteren süreli bir yayındır. 15 Kasım 1952 tarihinde çıkarılan ilk sayısı ve akabindeki beş sayı boyunca “gazete” olarak çıkarılan *Hamle*, 15 Ocak 1954'te çıkarılan yedinci sayıyla birlikte “dergi” ibaresiyle çıkarılmaya başlar. Maraş Lisesi'ne ait bir yayın organı olarak çıkarılmasına rağmen sesini Ankara ve İstanbul'a duyurur. *Hamle*'de, günümüz Türk edebiyatında başarılarıyla tanınan birçok ismin imzası görülür. Sezai Karakoç, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Samim Kocagöz, Yaşar Nabi Nayır, Salâh Bırsel, Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt bu isimler arasındadır. *Hamle*'nin sayfalarında şiir, hikâye, mektup, deneme, söyleşi, eleştiri, gezi yazısı, anı ve günlük gibi pek çok edebî tür yer alır. *Hamle*, yeni yazar ve şairlerin yetişmesinde etkin bir rol oynar. Bununla birlikte Maraş ve çevresindeki edebî hayatın gelişmesine katkı sağlar. Bu çalışmanın temel amacı *Hamle*'yi, edebî ve kültürel açılarından incelemek, akabinde *Hamle*'nin Maraş yerel basınındaki misyonunu ve Türk edebiyatındaki önemini ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Hamle*; Edebiyat; Maraş; Dergi; Gazete.

ABSTRACT

THE LITERARY ENVIRONMENT IN KAHRAMANMARAŞ BETWEEN 1950 AND 1960: THE CASE OF *HAMLE* MAGAZINE

İdil Övgün ARMUT

Department of Turkish Language and Literature

Adıyaman University, Graduate Education School, September/2022

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Mehmet SÜMER

Hamle, is a periodical, which had the property of being the media organ of Maraş High School and was published as 22 issues in total between 1952-1958. Published as “newspaper” in its first issue, released on November 15, 1952 and the following five issues, *Hamle* continued to be released as “journal” with its seventh issue, published on January 15, 1954. Although it was a local media organ belonging to Maraş High School, it made itself heard in Ankara and Istanbul. *Hamle*, bears the signature of many men of letters, known for their successes in today’s Turkish literature including Sezai Karakoç, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Samim Kocagöz, Yaşar Nabi Nayır, Salâh Bırsel, Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt. There are many literary genres, such as poems, narratives, letters, essays, interviews, critiques, travel writing, memoirs and diaries, on the pages of *Hamle*. *Hamle*, not only plays a significant role in the training of new writers and poets but contributes a lot to the literary life in Maraş and its vicinity. The main objective of the thesis is to study *Hamle* in a literary and cultural sense and also reveal its significance in local media of Maraş and in Turkish literature.

Keywords: Hamle; Literature; Maraş; Journal; Newspaper.

ÖN SÖZ

Bir dönemin sosyal, kültürel ve edebî panoraması hakkında bilgi almak için başvurulacak birçok ana kaynak vardır. Bu ana kaynaklar arasında gazete ve dergiler de yer alır. Kültür, sanat ve edebiyat dergileri çıkarıldıkları dönemlerdeki kültürel ve edebî panoramanın sunulduğu ürünler olma özelliği gösterir. İncelenen dönem hakkında ilgili yıllarda yayınlanan dergi ve gazetelerin araştırılması ve bu araştırmalar sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesi, araştırmacıların çok zengin bir içeriğe ulaşmasına olanak tanır.

1952-1958 yılları arasında Maraş'ta yayınlanan *Hamle*; *Büyük Doğu*'dan beslenen ve bununla birlikte *Diriliş*, *Mavera Edebiyat*, *Dolunay* ve *İkindiyazıları*'nı besleyen bir yayın olması özelliğiyle büyük öneme sahiptir. *Hamle*, ilgili yıllar arasında Maraş özelindeki edebî birikimin nabzının hissedildiği ilk yerdir. Yerelden ulusala açılan ve ulusala sesini duyuran *Hamle*, yayınlandığı dönem içerisinde kültür, sanat ve edebiyata dair mevcut mahfiller üzerinde etki oluşturmayı hedefler.

Bu çalışmada *Hamle*'nin 1952-1958 yılları arasında yayınlanan toplam yirmi iki sayısı incelenmiştir. Belirtilen sayıların tanıtılması ve bu sayılarda yer alan içeriklerin incelenmesi sonucunda *Hamle*'nin Türk edebiyatı içerisindeki yeri ve öneminin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tasarlanan başlıkta çalışmaya kesin olarak başlanmadan önce geniş çapta bir literatür taraması gerçekleştirildi. Karar verilen tarihe kadar konu hakkında herhangi bir çalışma yapılmadığı görüldü. Konu belirlendiği andan itibaren dönemin ve yerelin panoramasının belirlenebilmesi noktasında birçok yardımcı kaynak tespit edildi. Eldeki veriler dahilinde bir yol haritası çıkarıldı ve çalışma bu doğrultuda şekillendirildi.

Hamle'nin içeriğine genel olarak bakıldığında, ağırlıklı olarak edebî türlerden oluştuğu görülür. Bünyesinde edebiyatla ilgili hemen hemen tüm türlere yer verilmekle birlikte şiir, deneme ve hikâyeye ayrıca önem verildiği ifade edilebilir.

Hamle ile ilgili yapılan bu çalışma; özet, abstract, ön söz, giriş, dört bölüm, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır. Tezin "Giriş" bölümünde Maraş'ın edebî geleneği, ana hatlarıyla ele alınmıştır. Akabinde Maraş'ta 1950-1960 yılları arasındaki eğitim-öğretim hayatına dair genel bilgiler aktarılmıştır. Birinci bölümde Türkiye'nin 1950-1960 yılları arasındaki genel panoraması aktarılmış olup yine aynı yıllar arasında Maraş'taki basın ve yayıncılık faaliyetleri incelenmiştir. Maraş'ta *Hamle* ile aynı dönemde çıkarılmasının yanı sıra edebî içeriğe de sahip olan dergi ve gazeteler

tanıtılmıştır. İkinci bölümde *Hamle*, yedi güzel adam olarak isimlendirilen edebî topluluğun anıları ve söylemleri üzerinden ele alınmıştır. Üçüncü bölümde *Hamle*'nin çıkış süreci- yayın politikası, künye bilgileri ve yazar-şair kadrosuyla birlikte ulusal tanınırlığıyla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Dördüncü bölümde *Hamle*'nin sistematik dizinine yer verilmiştir. Sistematik dizin içinde *Hamle*'de yayınlanan tüm yazılar kronolojik olarak sıralanmış ve akabinde türlerine göre ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Sonuç kısmınca ise tez boyunca ele alınan tüm konular tek bir ana başlık etrafında sunulmuş olup *Hamle*'nin Türk edebiyatındaki yeri ve önemi hakkında ulaşılan sonuçlar sunulmuştur. Sonuç bölümünden sonra tarafımızca seçilmiş kapak görselleri ve bazı metinler ilgili çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında değerli yol göstericiliğinin yanı sıra engin hoşgörüsüyle bana rehberlik eden, tez konusu belirlendikten tez nihayete erene kadar desteklerini benden esirgemeyen tez danışmanım saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SÜMER'e teşekkürü bir borç bilirim. Değerli dikkatleriyle tezime katkı sağlayan Prof. Dr. Mustafa KARABULUT, Doç. Dr. Levent BİLGİ, Dr. Öğr. Üyesi Halef NAS ve Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇETİNKAYA'ya şükranlarımı sunarım. Kıymetli hocam Doç. Dr. Selim SOMUNCU'ya tüm destekleri için sonsuz teşekkür ederim. Hayattaki en değerli varlığım olan babam Mehmet ARMUT'a ve çok kıymetli aileme minnettarım.

İdil Övgün ARMUT

Eylül, 2022

Adıyaman

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Adıyaman Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İdil Övgün ARMUT

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
1. GİRİŞ	1
2. 1950-1960 YILLARI ARASINDA MARAŞ'TA BASIN VE YAYINCILIK FAALİYETLERİ	6
2.1. 1950-1960 Yıllarında Maraş'ta Çıkarılan ve Edebî İçeriğe Sahip Olan Dergi ve Gazetelere Genel Bir Bakış.....	8
2.1.1. <i>Engizek</i> Gazetesi.....	8
2.1.2. <i>Demokrasiye Hizmet</i> Gazetesi.....	9
2.1.3. <i>Halk Postası</i> Gazetesi	9
2.1.4. <i>Yeni Çocuk</i> Gazetesi	10
2.1.5. <i>Gençlik</i> Gazetesi	10
2.1.6. <i>Mehtap</i> Gazetesi.....	10
2.1.7. <i>İnkılap</i> Gazetesi	10
2.1.8. <i>Maraş'ın Sesi</i> Gazetesi	11
2.1.9. <i>Hamle</i> Gazetesi/ Dergisi.....	11
3. <i>HAMLE</i> VE YEDİ GÜZEL ADAM	13
4. <i>HAMLE</i> 'NİN İNCELENMESİ	23
4.1. Çıkış Süreci ve Yayın Politikası.....	23
4.2. Künye Bilgileri.....	25
4.3. <i>Hamle</i> 'nin Yazar-Şair Kadrosu	27
4.3.1. Nuri Pakdil.....	30
4.3.2. Cahit Zarifoğlu	32
4.3.3. Şeref Turhan.....	33
4.3.4. Alâeddin Özdenören	33
4.4. <i>Hamle</i> 'nin Yankıları	34

5. HAMLE’NİN SİSTEMATİK DİZİNİ.....	36
5.1. Hamle’nin Kronolojik Dizini.....	36
5.2. Hamle’nin Türlerle Göre Dizini.....	48
5.2.1. Anı	48
5.2.2. Anket	48
5.2.3. Araştırma-İnceleme	48
5.2.4. Bilmece	48
5.2.5. Biyografi.....	48
5.2.6. Deneme	49
5.2.7. Eleştiri	51
5.2.8. Fıkra	52
5.2.9. Gezi Yazısı	52
5.2.10. Günlük.....	52
5.2.11. Haber.....	52
5.2.12. Hikâye	53
5.2.13. Makale.....	54
5.2.14. Mektup	54
5.2.15. Röportaj	54
5.2.16. Sohbet.....	54
5.2.17. Soruşturma	54
5.2.18. Şiir	54
5.2.19. Tanıtım-İnceleme	59
5.2.20. Vecize.....	59
SONUÇ	60
KAYNAKÇA.....	63
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

1. GİRİŞ

Maraş; yüzyıllar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetlerden bazıları Hitit, Asur, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetleri olarak belirtilebilir. Maraş, bu özelliğiyle ilgili medeniyetlere ait farklı kültürlerin beşiği konumunda bir şehir olma özelliği gösterir. Toprakları üzerinde birçok kültüre ev sahipliği yapan Maraş'ın, edebiyat geleneğinin oldukça güçlü olduğunu belirtmek mümkündür. Maraş toprakları; divan edebiyatı, halk edebiyatı ve Cumhuriyet devri Türk edebiyatı gibi farklı dönemlerde yaşayan önemli edebiyatçıların doğup büyüdüğü, yaşadığı topraklardır. Halil bin Yusuf, Mehmed Sünbülzâde Vehbi, Hayreddin Lâmi, Ahmed Kuddûsî, Hâmî-i Mar'aşî gibi şairler Maraşlı divan şairleri arasında sayılabilir. Maraş aynı zamanda Karacaoğlu, Dadaloğlu, Hacı Zülkadiroğlu, Fermanî, Ahmet Bulut, Aşık Mısdılı, Dost Ozan, Durdu Mehmet Yoksul, Derdiçok, Âşık Yener, Hayati Vasfi Taşyürek, Âşık Mahzuni Şerif, Hilmi Şahballı ve daha nice halk ozanının yaşadığı bir coğrafyadır. Günümüzde, Cumhuriyet devri Türk edebiyatında Maraşlı şair ve yazarlar arasında Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt, Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç, Tahsin Yücel ve daha birçok ismi saymak mümkündür.

1950-1960 yılları arasında, Maraş'ta aynı okulun sıralarında beraber okuyan, aynı sokaklarda gezen, birlikte şiirler okuyan ve günümüzde “yedi güzel adam” olarak isimlendirilen edebî bir grubun ortak çabaları doğrultusunda çıkardıkları *Hamle*, tezimizin ana konusunu oluşturmaktadır.

Hamle'nin çıktığı 1950'li yıllarda Maraş, bütün Türkiye ile birlikte yeni bir döneme girmiştir. Tek parti dönemi bitmiş, 1950'de Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte tarımda, ekonomide ve sosyal hayatta bir canlanma başlamıştır.

“Maraş'ın nüfusu o tarihte 60 bin dolayında mıydı acaba? Sessiz, kendi hâlinde dağdağasız bir kent. Bu kentte, bu tarihten 20 küsur yıl sonra vuku bulacak politik kargaşa ortamından küçücük bir iz bile yoktur. Eski deyimiyse ve kelimenin tam anlamıyla asude bir kent.” (Özdenören, 2007: 14).

Rasim Özdenören, 1950'li yıllardaki Maraş için bu ifadeleri kullanır.

Maraş, *Büyük Doğu* geleneği ile Türkiye'de net bir kulvarda olan Necip Fazıl Kısakürek için çok değerli bir konumdadır. Kısakürek, *“Maraşlılar! Memleketinizde doğmadım. Fakat babadan oğula, oranın eski bir familyasından geliyorum. Kendimi, yüzde*

yüz Maraşlı sayabilirim. Maraş'a ekleyebilecek hiçbir şerefim yok. Fakat Maraşlı olmaktan gelen bir şeref taşıyorum. Bu şerefi içimde rasgele bir duygu değil, sistemli bir şuur halinde besledim.” (Kısakürek, 2005; Akt. Bayazıt, 2010: 289). ifadeleriyle Maraş'a verdiği değeri anlatır. Dedesinin söylemleri doğrultusunda Maraş'ın mevcut değerinin kendi kalbinde kat kat arttığını belirtir.

“Sultanlık günlerinde, sultanın verdiği en büyük rütbelerden birini taşıyan büyük babam, her fırsatta şöyle derdi: ‘-Büyük babanın memuriyet ve mevkiıyla iftihar etmeyeceksin; ancak, onun, içinden geldiği yer ve o yerdeki itibar derecesiyle övüneceksin!’” Ve büyükbabam bana, gözleri derin bir dâüssıla çukuruna kaçmış, Maraş'ı, Maraşlıyı, Maraş'ın taşını, toprağını, bağını, bahçesini, suyunu, havasını anlatır dururdu. Memleketimiz, tâ o zamandan beri gözümde harikalar vatanıdır. Harikalar vatani... Efsâne diyarları ve o diyarların insan aklını iflas ettiren mefkûrevî hayatı gibi, âdi zaman ve mekân ölçülerinin dışına çıkmış, kuru hayat çerçevelerinin mâverasına ulaşmış hareketler ve hadiselerin yatağı...” (Kısakürek, 2005; Akt. Bayazıt, 2010: 289).

Soy bağı ile bağlı olduğu Maraş, Kısakürek'in gözünde harikalar vatanıdır. Kısakürek, yine bu ifadelerde Maraş'ın, kurtuluş mücadelesinde göstermiş olduğu gayrete hayranlığını da belli eder.

Maraş, yine Cumhuriyet devri Türk şiirinin önemli isimlerinden Sezai Karakoç'un kalbinde ve anılarında da oldukça geniş yer tutar. Aslında Diyarbakırlı olan Sezai Karakoç, 1940'larda Maraş'ta ortaokulu okumuş ve dolayısıyla orayı henüz çocuk denebilecek yaşta derinlemesine teneffüs etmiştir. Sezai Karakoç'un ifadelerinden Maraş'ı farklı perspektiflerle okumak mümkündür. “Maraş, çocuk yüreğimin ateş aldığı yer. Belki ondan önce rüya âlemi gibi bir iç dünyanın sahibiydim. Derinliğe aday bir dünya. Bu, Maraş'ta alev aldı denebilir.” (Karakoç, 1989: 11). Maraş, Karakoç'un ortaokul yıllarında geldiği ve çocuk yüreğinin alevini ilk kez hissettiği yerdir. Bahsetmiş olduğu bu alev hem düşünce yönünde hem de edebî yöndedir.

Alâeddin Özdenören, doğduğu yeri yani Maraş'ı, kırlarındaki çiçeklerle tanımlayan bir isimdir. Bu kırlar ki kendisine düşünmeyi öğretir.

“Güneyin coşkun, verimli kırlıkları, kokulu parlak renkli çiçekleri, güneşte kızarmış meyveleri içinde doğmuşum ben. Benim içimdeki kırlar, yani benim kırlarım, bana solumasını ve düşünmesini öğreten Toros kırlarıdır.

Kuruluđuyla, yabani çiçekleriyle, meşeleriyle güneyin yakıcı güneşi altında kavrulan incirleri, zeytinleriyle, biberleriyle benim kırlarım.” (Özdenören, 1987; Akt. Boz, 2009: 215).

Özdenören’in yaşamında ve eserlerinde kendisine ilham olan bu Maraş’tır.

Maraş topraklarında doğup büyüyen bununla birlikte anılarında ve söylemlerinde Maraş’tan hayranlıkla bahseden edebiyatçıların sayısı oldukça fazladır. Bu durum Maraş’ı Türkiye’de ve dünyadaki edebî kulvarda önemli bir yere konumlandırır. Maraş, bu durumlara bağlı olarak topraklarında filizlenen edebî hareketlerle öne çıkan bir şehirdir. *Hamle*, *İkindiyazıları* ve *Dolunay* dergileri, Maraş’ta filizlenen, ulusal çapta yeşeren ve etkisini günümüzde de sürdüren edebî girişimlerdir. Günümüzde ilgili edebî hareketler özelinde Kahramanmaraş’ta düzenlenen ve uluslararası çapta katılımcısı olan programlar, bu durumun en somut göstergesi olarak belirtilebilir. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında Maraş’ın edebî geleneğinin bu denli güçlü olmasının nedenini tahmin etmek zor olmasa gerektir. Bununla birlikte yine tüm bu durumların toplamı Maraş’ın yüzyıllar süren ve günümüzde de devam eden edebî geleneğinin gücünü kanıtlar niteliktedir.

Maraş aynı zamanda eğitim-öğretim faaliyetleri bakımından da kayda değer gelişmelerin yaşandığı bir şehirdir. Osmanlı’dan beri çevre illere nazaran burada eğitim-öğretim kurumlarının varlığı ve faaliyetiyle ön plana çıktığı gözlemlenir.

Türkiye’de, Cumhuriyetin ilanı ve akabinde gerçekleştirilen inkılaplarla eğitim-öğretim alanında büyük gelişmeler kaydedilir. Maraş, bağımsızlığı üzere kazandığı zaferin eğitimle taçlandırıldığında daha anlamlı olacağı farkındalığına sahip bir şehirdir. İlgili yıllarda taşrada yer alan bir şehir olmasına rağmen Maraş’ın ilçeleri ile merkezindeki okul sayısı ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı incelendiğinde, Maraş’ta eğitim-öğretim hayatının oldukça aktif olduğu ifade edilebilir. Bu durumu 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti’nin yönetim anlayışıyla bağdaştırmak mümkündür. Ulaşımın iyileştirilmesi ve iletişim ağlarının geliştirilmesi tüm ülkede olduğu gibi Maraş’ta da eğitim alanındaki yeniliklere olumlu bir zemin hazırlar. Maraş merkez ve ilçelerde çeşitli kademelerden ilkokul, ortaokul ve liseler olmak üzere çok sayıda okul mevcuttur. İlçelerde birçok okul bulunmakla birlikte merkezdeki okullar sayı bakımından ilçelerdeki okullardan daha fazladır (Avcı, 2021: 153). 1950-1960 yılları arasında Maraş’ta Kurtuluş İlkokulu, Dumlupınar İlkokulu, İnönü İlkokulu, Sakarya İlkokulu, İstiklal İlkokulu, Albayrak İlkokulu, Turan İlkokulu, Atatürk İlkokulu, Akçakoyunlu İlkokulu ve 12 Şubat İlkokulu eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren ilkokullardır (Avcı, 2021: 152). İlerleyen

dönemlerde bu okullardan bazılarında isim değişikliğine bazılarında ise kademe değişikliğine gidilir. Birçoğu da yine aynı isim ve kademesiyle günümüzde de eğitim-öğretim hayatını sürdürmektedir.

Maraş Lisesi, Maraş Ticaret Lisesi, Kahramanmaraş Sanat Enstitüsü, Kahramanmaraş İmam Hatip Okulu, Kahramanmaraş Kız Enstitüsü, Maraş Kız Öğretmen Okulu ve Kahramanmaraş Sağlık Okulu 1920-1965 yılları arasında ortaöğretim kademesinde eğitim-öğretim faaliyetini sürdüren okullardır. Yine bu okullardan bazılarında isim değişikliğine bazılarında ise kademe değişikliğine gidilir. Birçoğunun aynı isim ve kademesiyle günümüzde de eğitim-öğretim hayatını sürdürdüğü ifade edilebilir.

Günümüzde Kahramanmaraş Lisesi olarak eğitim-öğretim faaliyetini sürdüren okul, 1902 yılında Maraş İdadisi ismiyle eğitim-öğretim hayatına başlar. Ardından 1921 yılında Maraş Sultanisi adını alır. 1922 yılında kademe olarak ortaokula dönüştürülen okulun, 1948 yılında Amerikan Koleji binasında lise olarak açılmasına ve eğitim-öğretim faaliyetlerini bu binada sürdürmesine karar verilir. Maraş Lisesi, 1948 yılında okula kaydolun 54 öğrenci ile eğitim-öğretim faaliyetlerine başlar. Sezai Karakoç, ortaokul eğitimini ilgili okul ve binada sürdüren isimler arasındadır. Maraş'ta bu yıllarda özellikle ortaokul kademesindeki öğrencilerin birçoğunun diğer şehirlerden geldiği belirtilebilir. Yukarıda da ifade edildiği gibi Sezai Karakoç da bu öğrenciler arasındadır. Sezai Karakoç'un Maraş'a, eğitim gördüğü bu okula ve binaya dair anılarını birçok kez kaleme aldığı görülür. Sezai Karakoç, Maraş Ortaokulu'na geldiği ilk gününü şu şekilde anlatır.

“Maraş'ta kamyon sırtından inip ortaokul binasına girdiğimde, bavulumu alıp yatakhaneye bıraktılar. Sonra idareye götürüldüm. Bir müdür muavini beni hemen derse soktu. Hiç unutmuyorum. Bir çarşamba günüydü 3. dersti. Ders, matematik dersi idi.”

İlgili anısında öğretmenin bir problem sorduğundan bahseder. “Problemi kim çözecek?” sorusuna parmak kaldıran on- on beş kişi arasında Karakoç da vardır. Yeni gelen bir öğrenci olduğundan öğretmenin dikkatini çektiğini ve problemi çözmesi için öğretmenin kendisini tahtaya kaldırdığını belirtir. Karakoç, problemi doğru şekilde çözer ve sırasına yönelir. Ders esnasında, beş dakika kadar sonra sorulan başka bir soruyu cevaplamak isteyenler bu sefer birkaç kişi azalmış, on – on beş kişiden beş altı kişiye düşmüştür. Bu kişiler arasında yine Karakoç da vardır ve öğretmen soruyu çözmesi için tahtaya yine onu kaldırır. Karakoç, soruyu doğru olarak çözer ve yerine oturur. Dersin sonlarına doğru sorulan son soruya ise sadece Karakoç parmak kaldırır ve yine doğru

şekilde çözer. Öğretmen bu durum üzerine sınıftaki tüm öğrencilere hitaben, çok zorlu bir rakibe çıktıklarını ve daha çok ders çalışmaları gerektiğini belirtir (Karakoç, 1989: 10-13).

Türk edebiyatında fikirleriyle adından söz ettiren Salâh Birsell, 1955 yılında, Nuri Pakdil ile görüşmek amacıyla Maraş'a geldiği günün akabinde, Maraş'taki eğitim- öğretim hayatı ve öğrencilerle ilgili düşüncelerini ifade eden bir yazı kaleme alır. Bu yazıda ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade eder:

“Maraşlı gazeteciler, öğretmenler ve öğrencilerle tanışmasaydım doğrusu ya, çok kırıgın dönecektim. Bunlarla konuşunca anladım ki, Maraş'ın bugünkü geri durumuna Maraşlılar da yakınlaymışlar. Ertesi gün, Maraş'ın ilkokullarını da dolaştım. Bunlar da yüreğimi biraz daha aydınlattı. Dahası var: İstiklâl İlkokulunun önünden geçerken, bir sınıfta, öğretmenlerini sessiz ve hayran dinleyen öğrencileri de gördüm. İçimden: “Okuyun Maraş yavruları; yavrukurtlar! Atatürk, eşine yüzyıllar yüzyılı zor rastlayacağımıza benzeyen o adam, yaşamda yol göstericilerin en gerçeği bilimdir demiş ya, okuyun.” (Birsell, 1982: 89-90).

Bu ifadeler, yukarıda da belirtildiği üzere Salâh Birsell'in bir taşra şehri olan Maraş'ın eğitim-öğretim durumu hakkındaki düşüncelerinin detaylarına dair bilgiler içerir. Bununla birlikte Birsell'in hem Maraş hem de diğer taşra şehirlerinden beklentisinin oldukça fazla olduğunu ve Maraş'ta karşılaştığı manzara doğrultusunda beklentilerine dair oldukça net ve olumlu karşılıklar aldığını söylemek mümkündür. *Hamle*, işte Maraş'ın bu atmosferi içinde, Maraş Lisesi'nin yayın organı olarak yani bir okul dergisi olarak çıkmış ve kısa sürede ülke çapında tanınırlık kazanmıştır.

2. 1950-1960 YILLARI ARASINDA MARAŞ'TA BASIN VE YAYINCILIK FAALİYETLERİ

İkinci Dünya Savaşı ve sonrası, farklı alanlarda büyük değişikliklerin ve kırılmaların yaşandığı dönemler olma özelliği gösterir. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na direkt olarak dahil olmasa da savaşın etkilerini derinden hissedenden ülkeler arasında yer alır. İkinci Dünya Savaşı akabindeki soğuk savaş döneminde dünya bloklara ayrılır. Türkiye bu kutuplaşmada tarafını Batı bloğu olarak belirler. Türkiye'nin bu tercihiyle birlikte Batı'nın kültürünü almak noktasında çok net adımlar atıldığını söylemek mümkündür. Bu adımlardan en önemlisinin demokratikleşme olduğu ifade edilebilir. Türkiye'de demokratikleşme hareketleri ilk kez 1950'li yıllarda hız kazanır. İlgili yıllar, Türkiye'de siyasal açıdan büyük değişimlerin yaşandığı bir dönem olma özelliği gösterir.

Cumhuriyetin ilanından itibaren Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarda olduğu Türkiye'de, 1938 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra İsmet İnönü cumhurbaşkanı olur. İsmet İnönü dönemi, tarihe “Milli Şef Dönemi” olarak geçer. Cumhuriyetin ilanından sonra farklı dönemlerde çok partili hayata geçiş denemeleri gerçekleştirilir ancak bu denemeler çeşitli sebeplerden dolayı başarısızlıkla sonuçlanır. 1946 yılında kurulan Demokrat Parti, Türkiye'de demokratikleşme yolundaki büyük adımlardan birisi olarak kabul edilir. 1950 yılında yapılan genel seçim sonucunda Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarı son bulur. İktidar, 1946 yılında kurulan ve 1950 genel seçimlerini kazanan Demokrat Parti iktidara gelir. “Yeter! Söz milletindir!” sloganıyla hareket eden Demokrat Parti'nin, ülke yönetimini devralmasıyla birlikte Türkiye'de ekonomi ve tarım alanlarında bununla birlikte sosyal alanlarda büyük yenilikler ve değişiklikler meydana gelir. Partinin, ülke yönetiminde yenilikçi ve özgürlükçü bir zihniyet benimsediğini söylemek mümkündür. Eğitim alanındaki gelişmeler, basın kulvarındaki özgürlükler, köy ve kentler arasında yapılan yollarla bağlı olarak ulaşımın, köylere elektrik ve telefon hatlarının çekilmesiyle birlikte iletişimin iyileştirilmesi, tarımda makineleşme gibi durumlar mevzubahis yeniliklerden sadece birkaçıdır. Gerçekleştirilen tüm yeniliklerle birlikte ülkenin gelişmişlik ve refah düzeyinin arttığı ifade edilebilir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında tüm dünyada etkisini gösteren ekonomik buhranlar, Demokrat Parti'nin iktidar olduğu dönemde Türkiye'de de etkisini hissettirir. 1954 yılında ikinci kez iktidara gelen Demokrat Parti, 1954- 1957 yılları arasında her ne kadar yenilikçi ve özgürlükçü zihniyetini sürdürse de ülkenin şartları itibarıyla yönetim problemlerinin görülmeye başladığını söylemek mümkündür. 1957 yılında, öne alınarak gerçekleştirilen

genel seçimlerle üçüncü kez iktidara gelen Demokrat Parti, 1957 yılı ve sonrasında muhalefete ve basınla birçok yönden ters düşer. Muhalefete karşı oldukça sert tavırlar alan Demokrat Parti, bu tavrını basına karşı da sürdürür. Sürdürülen bu tavır karşısında basın kulvarındaki tutuklamalar gün geçtikçe artarak devam eder. İktidara geldiği ilk yıllarda yenilikçi zihniyeti doğrultusunda tanınan parti, ilgili durumlara bağlı olarak tüm odağını basın ve muhalefete savaşı bir parti olmak yönünde değiştirir. Hem muhalefeti hem de basını sindirmek amacıyla sıkıyönetime başvuran Demokrat Parti'nin iktidarı, 27 Mayıs 1960 tarihinde ordunun yönetime el koymasıyla son bulur.

Yukarıda genel hatlarıyla anlatılmaya çalışılan 1950-1960 yılları arasındaki siyasi-sosyal ortam, o dönemde birçok alanı etkilemekle birlikte dönemin sanat ve edebiyatını da etkiler. Bu duruma bağlı olarak dönemin siyasi ve sosyal olaylarını sanat ve edebiyat ortamından bağımsız düşünmek mümkün değildir. İkinci Dünya Savaşıyla birlikte her açıdan buhrana sürüklenen insan ve bu insanların hayata karşı duyduğu güvensizlik, aynı dönemde kaleme alınan eserlerin ana konusunu oluşturur. Türkiye’de kaleme alınan eserlerde de aynı durum söz konusudur. Köy ile kent arasındaki iletişim ve ulaşımın geliştirilmesiyle birlikte köy insanının yaşamının yanı sıra köyden kente göçen insanların yaşadığı çıkmazların, buhranların ve hissettiği yalnızlığın toplumcu gerçekçi anlayışla kaleme alınan eserlere konu edildiği görülür. Yine “İkinci Yeni” olarak isimlendirilen edebî grubun kaleme aldığı şiirlerde aşk, yalnızlık, buhran gibi konuların işlendiği görülür. Kaleme alınan bu konuların, Demokrat Parti’nin yönetim anlayışıyla bir bakıma ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

1946-1950 yılları, yukarıda da belirtildiği gibi Türkiye’nin çok partili hayata geçişiyle birlikte birçok değişimin gerçekleştirildiği bir zaman dilimi olma özelliği gösterir. Değişimin planlandığı ve uygulandığı alanlardan biri de basın ve yayıncılık faaliyetleridir. Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar çeşitli içerik ve amaçlarla çıkarılan birçok gazete ve derginin varlığı söz konusudur. *Hürriyet*, *Milliyet*, *Tercüman*, *Dünya*, *Zafer* ve *Marko Paşa* gibi gazeteler 1945-1960 yılları arasında çıkarılan gazeteler arasında yer alır. *Çınaraltı*, *Büyük Doğu*, *Hayat*, *Yeni Ufuklar*, *Ötüken*, *Dost*, *Akis*, *Devir*, *Hece*, *Türk Dili* ve *Yedi Tepe*, ise ilgili dönemde yayınlanan dergiler arasındadır.

1946 yılında kurulan Demokrat Parti, seçimlerden önce çıkarmayı vadettiği ve seçimlerden sonra çıkardığı “Basın Kanunu” ve basın mensuplarına verilen değer kanunları ile güvence altına alınması durumlarının basın-yayın faaliyetlerini oldukça ileri bir seviyeye götürdüğü ifade edilebilir. İlgili yıllardan yaklaşık on yıl sonra, 1954-1960

yılları arasında ise basın ve yayıncılık kulvarında ciddi problemler yaşanır. Mevzubahis problemler, iktidarda olan Demokrat Parti'nin dünyadaki gelişmelere bağlı olarak önceki dönemlerde uyguladığı özgürlükçü tavrından vazgeçmesi ve çok katı bir sistemle ilerlemesinden kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz bütün bu süreçlerden ulusal basın kadar yerel basını da etkilenmekte ve ulusal basının yaşadıklarının çok benzeri yerelde de yaşanmaktadır. Maraş da bu bakımdan istisna değildir. 1950-60 aralığında çıkarılan dergi ve gazetelere bakıldığında devrin pek çok sorunun aynı şekilde bu yayın organlarına da yansıdığı görülür.

2.1. 1950-1960 Yıllarında Maraş'ta Çıkarılan ve Edebî İçeriğe Sahip Olan Dergi ve Gazetelere Genel Bir Bakış

Gazete ve dergiler bir devrin panoramasının sunulduğu ortamlardır. Demokrat Parti'nin iktidarının ilk dönemlerinde basın ve yayıncılık faaliyetlerine verdiği önemin yansımalarını Maraş'taki yayın faaliyetlerinden anlamak mümkündür. Maraş'ta 1950-1960 yılları arasında basın yayın faaliyetleri ülkenin genel gündeminde; siyasî, sosyal ve ekonomik değişimlere bağlı olarak genellikle siyasî içerikte çıkarılan gazeteler olmakla birlikte bazı gazete ve dergilerin edebî içeriğe sahip olduğu ifade edilebilir. 1950-1960 yıllarında Maraş'ta birçok gazete çıkarılır. *Engizek*, *Demokrasiye Hizmet*, *Halk Postası*, *Yeni Çocuk*, *Gençlik*, *Mehtap*, *İnkılap*, *Maraş'ın Sesi* ve *Hamle* ilgili yıllarda Maraş'ta çıkarılan gazete ve dergiler arasındadır. Bu gazeteler ve dergiler yukarıda da belirtildiği üzere siyasî ağırlıkta bir içeriğe sahip olmakla birlikte bünyelerinde edebî içeriğin de takip edilebildiği yayınlar olma özelliği gösterir. Tezin bu bölümünde mevzubahis dergi ve gazeteler yayın tarihleri, basım yerleri ve içeriklerine bağlı olarak genel hatlarıyla tanıtılmaya çalışılacaktır.

2.1.1. Engizek Gazetesi

İlk sayısı 1 Nisan 1947 yılında yayımlanan gazetenin kurucusu Necip Fazıl Kısakürek'in amcasının oğlu olan Dr. Kemal Tolun'dur. Gazetenin yayın hayatı boyunca yazı işlerini idare eden kişi Dr. Kemal Tolun'un eşi Nadire Tolun'dur. Gazete, yayım hayatını 1963 yılına kadar aralıksız şekilde devam ettirir. Gazetenin içeriğine bakıldığında içeriğinde güncel olayların yanı sıra edebiyatın çeşitli türlerinden örnekler olduğu görülür. İlgili sayfaların içeriklerinin gazel, koşma, ağıt gibi edebî türlerden oluştuğunu söylemek

mümkündür. Gazetede yer alan şiirler konu bakımından incelendiğinde bu şiirlerin Maraş'a dair övgüler içerdiği belirtilebilir (Akyıldız, 2018: 324-329).

Gazete, belirli dönemlerde sırasıyla Uğur Basımevi, Engizek Matbaası ve ardından Hizmet Matbaasında basılır. Gazete, 1963 yılında Maraş'ın bir diğer yerel gazetesi olan *Demokrasiye Hizmet* gazetesi ile birleştirilerek *Memleket* Gazetesi adını alır ve bu birleşmeyle birlikte yayın hayatı son bulur. Gazetenin 1953 ile 1963 yıllarına ait nüshaları Millî Kütüphanede bulunmaktadır.

2.1.2. Demokrasiye Hizmet Gazetesi

İlk sayısı 1950 yılında yayımlanan gazete, çıkarıldığı ilk dönemlerde İş Basımevinde, sonraki dönemlerde ise Hizmet Matbaasında basılır. Sahibi A. Saim Emirmahmutoğlu olan gazetenin yazı işleri müdürü Ahmet Maraşlıgil'dir. Yayın hayatına 1963 yılına kadar kesintisiz şekilde devam eden gazetenin içeriğini ağırlıklı olarak siyasî gündemler oluşturur. Bu durumu gazetenin sahibi olan A. Saim Emirmahmudoğlu'nun, Maraş'ta Demokrat Partide ikinci başkanlık görevini yürütmesi ve gazete içeriğini bu yönde oluşturmasıyla açıklamak mümkündür (Akyıldız, 2018: 64-67).

Gazetenin ulusal ve yerel bazda kültür, sanat ve edebiyat faaliyetlerini takip ettiği belirtilebilir. *Demokrasiye Hizmet* gazetesi edebî olarak incelendiğinde, gazetenin neredeyse her sayısında çeşitli konularda kaleme alınan şiirlerin varlığından söz edilebilir. Gazetede şiirleri yer alan isimler arasında Orhan Şaik Gökyay, Orhan Seyfî Orhon, Nuri Pakdil görülür. *Demokrasiye Hizmet* gazetesi 1963 yılında *Engizek* gazetesi ile birleştirilerek "*Memleket*" gazetesi ismini alır ve yayın hayatına bu isimle devam eder.

2.1.3. Halk Postası Gazetesi

İlk sayısı 12 Şubat 1954'te Halk Basımevi'nde basılan gazetenin imtiyaz sahibi Hasan Duyar, gazetenin farklı dönemlerdeki yazı işleri müdürleri Zeki Arifoğlu ve Kemal Şişman'dır. Gazetenin içeriği incelendiğinde gazetede gündeme dair başlıkların yanı sıra farklı temalarda kaleme alınan şiirler olduğu görülür (Akyıldız: 2020: 56-57).

Yayın hayatına ne zaman son verdiği belirlenemeyen gazetenin Millî Kütüphane'deki nüshaları 1963 yılında son bulur.

2.1.4. Yeni Çocuk Gazetesi

İlk sayısı 1956 yılında çıkarılan gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Saim Emirmahmudoğlu'dur. Basıldığı yer İş Matbaası olarak belirtilen gazetenin son sayısı 1957 yılında çıkarılır ve gazete 1957 yılının Nisan ayında yayın hayatına son verir.

2.1.5. Gençlik Gazetesi

İlk sayısı 22 Haziran 1957'de yayımlanan gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Doğan Keçecioğlu'dur. Gazeteyi edebî anlamda önemli kılan içerik, gazete bünyesinde Ali Kutlay ve Rasim Özdenören tarafından hazırlanan fikir-sanat sayfası olarak ifade edilebilir (Yakar, 2018: 479). Yayın periyodu on beş gün olan bu sayfa, gazetenin ikinci sayfasında yer alır. Ali Kutlay ve Rasim Özdenören'in yazılarının yanı sıra Cahit Zarifoğlu, Alâeddin Özdenören, A. Erdem Bayazıt, Şeref Turhan, Erdoğan Sezai Bozdoğan gibi isimlerin de yazıları ve şiirleri görülen sayfa, 1959 yılında yayım hayatına son verir (Yakar, 2018: 479).

2.1.6. Mehtap Gazetesi

İlk sayısı 15 Ağustos 1960 yılında çıkarılan gazetenin sahibi Salim Kadifeci, yazı işleri müdürü ise Alâeddin Aytemiz'dir. Çıkış periyodu haftalık olan gazete; fikir, sanat üzerine yazılar içermekle birlikte gazetede ayrıca mizahi içerikteki yazıların da yer aldığını söylemek mümkündür. Gazetenin basıldığı yer Kahramanyurt matbaası olarak belirtilmektedir.

2.1.7. İnkılap Gazetesi

İlk sayısı 30 Ağustos 1960 yılında yayımlanan gazetenin sahibi Mustafa Özer'dir. Gazetenin mesul müdürlüğünü Erdem Bayazıt yapmış olup, genel neşriyatını Cahit Zarifoğlu yürütmüştür. Gazetenin sadece siyasî amaçlar ve bu amaca bağlı siyasî içerikler doğrultusunda çıkarılmasına rağmen gazetenin yönetim kurulunun edebiyata nüfuzu baz alındığında gazetede edebî içerikler de görmek mümkündür. Gazete, 1961 yılında Hürriyet matbaasında basılmıştır. İnkılap gazetesi 12 Haziran 1961 yılında son sayı olarak çıkarılan 213. sayı ile yayım hayatına son verir. İlgili sayıda “*Bu İnkılap'ın son sayısıdır*” başlığı altında gazetenin yayımına son verme sebeplerinden bahsedilir ve gazetenin yayım hayatı Cahit Zarifoğlu'nun “Bitti” ifadesiyle son bulur.

2.1.8. *Maraş'ın Sesi Gazetesi*

İlk sayısı 1956 yılında yayımlanan gazetenin sahibi Yaşar Başer ve Halil İbrahim Başer'dir. Mesul müdürlüğünü Yaşar Başer ve Mustafa Kuşcuoğlu yürütmüşlerdir. Son sayısı 1964 yılında çıkarılan gazetenin müdürleri arasında C. Beyazıt, Asım Süer, Hasan Duyar, Sait Zarifoğlu, Celal Ülkü, İhsan Türker ve Rauf Yalçıntürk'ün isimlerini görmek mümkündür. Gazete siyasî içerikte olup tarafsız bir gazetedir. Gazete 1957 yılında Başer ve Tanın Matbaası'nda basılmıştır.

2.1.9. *Hamle Gazetesi/ Dergisi*

İlk Sayısı 1952 yılında yayımlanan *Hamle*'nin sahibi S. Sabri Aytemiz, yazı işleri müdürü Abdurrezzak Doğuç'tur. İlerleyen sayılarda ilgili görevdeki isimlerin neredeyse her yeni sayıda değiştiği görülür. Yayımlanan tüm sayılar incelendiğinde farklı sayılar özelinde *Hamle*'nin sahipleri arasında Hüseyin Özçelik, Avni Başdoğan, M. Nuri Pakdil, Mustafa Belli, Mehmet Sinan ve Osman Tuncay'ın isimleri görülürken; yazı işleri müdürlüğünü Ali Göçmen, M. Nuri Pakdil, Erdoğan Sezai Bozdoğan, Kubilây Görür ve Mustafa Atatanır'ın yaptığını söylemek mümkündür.

Maraş Lisesi'nin yayın organı olarak toplamda yirmi iki sayı çıkarılan *Hamle*'nin çıkarılan ilk altı sayısı gazete, sonraki on beş sayısı ise dergi ibaresiyle çıkarılır. 1953 yılı Nisan ayında çıkarılan altıncı sayıya kadar düzenli aralıklarla çıkarılan *Hamle*, bu tarihten sonra düzensiz denilebilecek periyotlarla yayın hayatına devam eder.

Hamle'nin bünyesinde yazan yazar ve şairler arasında Sezai Karakoç, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Samim Kocagöz, Yaşar Nabi Nayır, Salâh Birsell, Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt gibi isimlerin yer aldığı görülür. *Hamle*'nin içeriği incelendiğinde kültür, sanat, edebiyat, müzik, tarih, spor vs. konularını ele alan bir yayın organı olma özelliği gösterdiği ifade edilebilir.

Hamle, yayın hayatı boyunca birçok farklı matbaa tarafından basılır. *Hamle*'nin basıldığı matbaalar; Alpaylar Matbaası, İş Basımevi, Halk Basımevi, Halk Postası Basımevi ve Engizek Matbaası olarak belirtilebilir. 1958 yılında yayın hayatına son verir. Son sayısında son sayı olduğuna dair herhangi bir açıklama yer almaz.

Yukarıda tanıtılmaya çalışılan gazete ve dergiler genel hatlarıyla incelendiğinde, Maraş'ın bir taşra şehri olmasına rağmen Maraş'ta basın ve yayıncılık faaliyetlerinin geliştiği çıkarımında bulunmak mümkündür. İlgili yıllarda Demokrat Parti'nin basın ve

yayıncılık faaliyetlerine verdiği önem, düşünce ve ifade özgürlüklerini desteklemesi gibi unsurlar da Maraş'ta gazeteciliğin gelişmesine katkı sağlayan ana unsurlardandır. İçerik noktasında genel olarak siyasî içeriğe sahip olan yayınların içeriklerini dönemle bağlantılı şekilde şekillendirdikleri ifade edilebilir. İçeriklerin, siyasi olarak şekillendirilmesindeki ana etkenlerden birisi de yayın sahiplerinin siyasi kimlikteki kişiler olması olarak belirtilebilir.

3. HAMLE VE YEDİ GÜZEL ADAM

Dönemlerin edebî olaylarını takip edebilmek noktasında anılar ve süreli yayınlar oldukça kıymetlidir. Yaşanılanlara dair aktarılan anılar ve söylemler âdeta bir dönemin hafızası niteliğinde olup o dönemi anlamak adına büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın “*Hamle ve Yedi Güzel Adam*” başlıklı bölümünde *Hamle*, mekânı ve zamanı unutulmaz yapan anılar üzerinden ele alınacaktır. Bu doğrultuda Maraş Lisesinin edebî bir muhit oluşturmak noktasındaki önemini göz ardı etmek mümkün değildir. Bu okul; öğrencileriyle ve öğretmenleriyle esaslı bir edebiyat mekânıdır. *Hamle*; aynı sıralarda okuyan bir grup genç lise öğrencisinin oluşturduğu bir sestir. Bu sesin Ankara’dan duyuluyor olması ise *Hamle*’yi oldukça net bir şekilde konumlandırabilmemize olanak tanır.

Yedi güzel adam olarak isimlendirilen edebî harekete bağlı isimlerin, *Hamle* ile tanışmaları ilgili isimlerin liseye kayıtları sırasında gerçekleşir.

“Liseye kaydımı yaptırırken müdür yardımcısı, elime bir de dergi tutuşturdu: Hamle.¹ Derginin kapağında elle yapılmış bir portre ve altında şu ibare: “Sait Faik’e Saygı” Ben, bir anda bu portrenin Maraş Lisesinin geçmiş bir zamanda ölmüş bir müdürüne ait olduğunu ve bu derginin de bir kadir bilirlilik olarak o kişiyi anmak üzere çıkartıldığını düşündüm. Çünkü kendisine saygı sunulan kişinin adını daha önce hiç duymamıştım. Bu derginin, lisenin yayın organı olarak edebiyat öğretmenlerinin gözetiminde Nuri Pakdil tarafından çıkartıldığını daha sonra öğrenecektim.” (Özdenören, 2007: 14).

Rasim Özdenören’e ait olan bu ifadelerden Özdenören’in *Hamle* ile tanıştığı esnada hissettiği meraka ve bu meraka bağlı olarak ilerleyen dönemlerde *Hamle*’ye karşı duyduğu heyecana dair çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Maraş Lisesi’nin bir diğer öğrencisi Erdem Bayazıt da şöyle demektedir:

“Ortaokulu bitirip liseye kayıt yaptırmaya gittiğimizde okul idaresi gelen her öğrencinin eline ücretini alarak bir dergi tutuşturuyordu: “Hamle, kültür sanat edebiyat dergisi!” Derginin başka bir sayısını daha önce benden 2 sınıf önde olan amcam oğlu Muhittin’in elinde görmüş ve kapağındaki linole

¹ Rasim Özdenören, liseye kayıt yaptırırken bahsettiği ve hakkında hissettiklerini beyan ettiği *Hamle*’nin on sekizinci sayısına ulaşamamıştır. Bu durumda, Özdenören’in bahsettiği sayının eğer çıkarıldıysa on sekizinci sayı olma ihtimali vardır.

oyularak çizilmiş Sait Faik Abasıyanık portresini göstererek: -“Kim bu?” diye sormuştum. O da: “Büyük bir yazar, yeni öldü.” diye cevap vermişti. Bu sefer artık bir lise öğrencisi olmanın olgunluğu, kuruntusu ve hevesiyle *Hamle* dergisinin elime tutuşturulan bütün sayılarını tam anlamasam da büyük bir özenle okumaya çalıştım ve inceledim. Jeneriğinden son sayfasına kadar her sayıda Nuri Pakdil vardı. Edebiyat dünyası ile ilk tanışmam böyle başladı.” (Bayazıt, 2004: 429-461).

Erdem Bayazıt, *Hamle* ile tanışmasını bu cümlelerle anlatır. Rasim Özdenören ve Erdem Bayazıt’ın liseye aynı yıl kayıt yaptırıldıkları düşünülürse anılarında bahsettikleri sayının da aynı sayı olduğu anlaşılır.

Anılarında, *Hamle* ile nasıl ve ne zaman tanıştığından bahseden kişiler Rasim Özdenören ve Erdem Bayazıt ile sınırlı değildir. Alâeddin Özdenören’in anılarında da kendisinin *Hamle* ile tanışma hikâyesine dair ifadeler kaleme aldığı görülür. “İlk tanıştığımız dergi Nuri Pakdil’in *Hamle*’si oldu.” (Özdenören, 2017: 181). *Hamle*, liseye adım atan bu gençler için, ilerleyen dönemlerde gerçekleştirecekleri hamlelerin ilk habercisi olur. Ve bu gençler, *Hamle*’nin ilerleyen zamanlarda kendileri için önemini ve değerini daha ilk karşılaştıkları anda fark eder nitelikte *Hamle* ile tanışmalarını oldukça berrak şekilde hatırlamaktadırlar. Liseye kayıt heyecanı ile birlikte tanıdıkları *Hamle*’nin onların yazın hayatlarındaki ilk okul olacağını önceden sezmiş gibidirler.

1955 yılında okullar açıldığında Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Sait Zarifoğlu Erdem Bayazıt, Ali Kutlay, Hasan Seyithanoğlu ve Özcan Tamer aynı sınıftadırlar. Rasim Özdenören’in ikiz kardeşi Alâeddin Özdenören ise bu isimleri bir sınıf geriden takip eder. Erdem Bayazıt, ilerleyen dönemlerde farklı alanlarda kendilerinden başarıyla söz ettirecek olan bu isimlerin bir arada olmasını, aynı yıllarda aynı sıralarda buluşmasını: “*Allah’ın bir lütfu, bir tecellisidir, bir araya gelmemiz. Anadolu’da böyle bir okuma harekâtının başlaması önemli bir şeydir.*” (Bayazıt, 2015: 230) ifadeleriyle dile getirir.

Okullar açıldıktan bir süre sonra tüm bu isimler teneffüslerde sohbet etmek için derslerin bitmesini sabırsızlıkla beklerler. Teneffüslerde gerçekleştirilen bu sohbetlere genellikle Alâeddin Özdenören ve sınıf arkadaşı Aytaç Ergönenç de katılır. Küçük zamanlara sığdırılan bu sohbetler, onların düşünce dünyasında büyük etkiler bırakır. Yazmak noktasındaki düşünceleri bu kısa sohbetlerle şekillenir. Zihinlerindeki bu düşüncelerde okullarındaki edebiyat öğretmenlerinin etkisinden de söz etmek gerekir. Çok sevdikleri ve kendisine çok kıymet verdikleri öğretmenleri Mustafa Atatanır, bu

öğretmenlerin en başında gelir. Mustafa Atatanır'ın ismine *Hamle*'de de sıkça rastlanır. Atatanır, bu öğrencilerin edebî düşüncelerinin şekillenmesinde büyük rol oynar. Bu rol bağlamında, ayrıca kendisinin Ahmet Hamdi Tanpınar ile olan bağı ve *Büyük Doğu* gündeminde Necip Fazıl Kısakürek ile olan iletişiminden de söz edilebilir. Okuldaki diğer bir öğretmenleri Yusuf Ziya Beyzadoğlu'dur. Beyzadoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Eski Türk Edebiyatı hocası olan Ali Nihat Tarlan'ın öğrencisidir. Haldun Taner'in öğrencilerinden olan Handan Hişamoğlu ise öğrencilerini destekleyen, onlara inanan ve güvenen bir öğretmen olarak öğrencileri tarafından oldukça fazla sevilen ve saygı duyulan bir öğretmendir. Nitekim Erdem Bayazıt, öğretmenleri hakkında şöyle demektedir:

“Tanpınar'ın öğrencisi Mustafa Atatanır edebiyat hocamız. Ayrıca yine bir başka edebiyat hocamız, Haldun Taner'in öğrencisi Handan Hanım'dır ki beni öğretmenler odasında ilk kez diğer öğretmenlere takdim eden de odur. Bir de Yusuf Ziya Bey diye bir edebiyat öğretmenimiz var. O da bizi çok seviyor, çünkü o zamanlar Rasim'in Varlık'ta yazıları çıkıyor, biz çeşitli yerlerde yazı yazıyoruz. Hatta bir gün, tam hatırlayamıyorum Ataç mı ölmüştü, Sait Faik mi, hangisiydi, sanki bizim yakınımızmış gibi, Yusuf Ziya Bey geldi başsağlığı diledi. Kendisi de edebiyat öğretmeni olmasına rağmen, bizi edebiyat ailesinden görüyordu. Böyle hocalarımız vardı, böyle bir ortamımız vardı. Bu Allah'ın bir lütfu değildir de nedir?” (Bayazıt, 2015: 230-231).

Erdem Bayazıt'ın bu düşünceleri aslında öğretmenleriyle olan ilişkilerini açık ve net şekilde ortaya koyar niteliktedir. Öğretmenlerinin kendilerine ne kadar değer verdiğini Bayazıt'ın bu ifadelerinden anlamak mümkündür.

Edebiyata karşı oldukça ilgili olan bu gençlerin temel olarak çok sağlam öğretmenlerle buluşması ve onlardan aldıkları eğitimler meyvelerini sonradan verecek, bu isimlerin her biri ilerleyen zamanlarda fikirde, sanatta, edebiyatta ve daha birçok alanda göstermiş oldukları başarılarla hem ulusal hem de uluslararası arenada isimlerinden sıkça söz ettirecektir.

1956 yılında, dönemin sonlarına doğru Rasim Özdenören arka sırasından gelen sese doğru yönelir. Bu ses Erdem Bayazıt'a aittir. Bayazıt ona Ali Kutlay'ın uzun zamandır hikâye türünde eserler kaleme aldığından bahseder. Rasim Özdenören duydukları karşısında oldukça şaşırır ve Kutlay tarafından yazılan hikâyeleri görmek ister. Bununla birlikte Kutlay yazmış olduğu hikâyeleri Özdenören'e göstermek istemez. Rasim

Özdenören, Erdem Bayazıt ile Ali Kutlay'ın uzun zamandır bu minvalde yazdıklarını öğrenir ve bir kez daha şaşırır.

“Ali hikâyesini vermemekte dayatıyordu ama Erdem'in anlattıklarından Ali ile Erdem'in birkaç yıldan beri öykü, şiir gibi şeyler yazdıklarını, bunlardan bazılarının daha önce bir gazetenin çocuk sayfasında yayımlandığını öğrendim.” (Özdenören, 2007: 14).

Rasim Özdenören'in kendisine bahsedildiği andan itibaren Kutlay'ın yazdığı hikâyeleri görme isteği daha da artar. Kutlay, Özdenören'in bu ısrarı üzerine hikâyesini bir şartla vereceğini belirtir. Bu şart Rasim Özdenören'in de bir hikâye yazması ve kendisine okutması şeklindedir. Rasim Özdenören bu şartı kabul eder. Durumun devamını ise şöyle anlatır:

“O gece Ali'ye verdiğim sözü tuttum ve bir hikâye yazdım. Ertesi gün bu hikâyeyi Ali'ye verdim ve Ali'nin hikâyesini okudum. Hayret! Ali'nin hikâyesi manzumdu. Yüksek bir tepeden, belki de Maraş Kalesi'nden uçarak gökyüzüne açılan bir çocuğun hikâyesini anlatıyor, hikâyenin sonunda da bu olağanüstü olayın bir düş olduğu anlaşıyordu. Bu hikâye bana uyduruk gelmesine rağmen Ali'ye hikâyesini beğendiğimi söyledim. Ali, benim yazdığım hikâyeyi beğenmemişti. Hikâyenin kahramanı olan çocuğun sonunda ölmesi hâlinde hikâyenin daha etkili olabileceğini söyledi. Ben de bunun yeni bir hikâye olacağını, hikâyenin yapısını değiştirmek gerektiğini, fakat böyle bir hikâyenin de olabileceğini, kendisi yeni bir hikâye yazarsa benim de böyle bir hikâye yazabileceğimi anlattım. Böylece kararlaştırdık. Aslında bir gece önce hikâye yazmaya başladığımda anlatacak başka birçok hikâyelerim olduğunu da fark etmiştim. O günden sonra aylarca süren bir hikâye yazma maratonuna girişmiştik. Her gün, hemen hemen hiç aksatmadan bir hikâye Ali, bir hikâye ben çıkartıp geliyorduk.” (Özdenören, 2007: 14).

Böylece neredeyse her teneffüs sınıflarda tertiplenen edebî içeriğe sahip buluşmalar başlamış olur. İçeriği gittikçe derinleşen ve birbirlerinin ufkunu açan sohbetler akabinde bu gençler hedeflerine daha net olarak ilerlerler. Edebiyata meraklı olan ve yazmanın devamlılığı noktasında kesin kararlar alan bu grup, dönemin dergileriyle tanışmaya başlar. Bu tanışmalar, onların edebiyata olan ilgilerini ve düzenli yazmak düşüncelerini destekleyecek tanışmalar olacaktır.

“Maraş'a o sıralar edebiyat dergileri gelmezdi, geliyorsa bile bundan bizim haberimiz yoktu. Bir gün sinemada Ali, İmam Hatip'te okuyan bir arkadaşını tanıştırdı. Bu arkadaşın elinde bir dergi vardı: Varlık. “Bakabilir miyim?” dedim. Dergiyi karıştırmaya başladım. Bir de ne göreyim? Hamle'nin kapağındaki resim (aynı resim) bu dergide de yer almış, Nesrin Mavi imzasıyla bir de yazı hatırlıyorum hayal mayal: Sait Faik'le bir yılbaşı gecesi gibi bir yazı. Dergiyi ödünç aldım. Eve götürüp hemen hemen baştan sona okudum.” (Özdenören, 2007: 14).

Rasim Özdenören'e ait olan bu ifadeler o dönemde *Varlık* dergisi ile tanışma hikâyelerini ihtiva eder. Maraş'taki bu gençlerin ilgili yıllarda çıkarılan dergilerle tanışmaları *Varlık* ile başlar. Rasim Özdenören'in dikkatini çeken bu dergi ve akabinde kendisini oldukça heyecanlandıran bu tanışma sonrasında diğer dergilere de ilgisi artar. Maraş'ın o yıllarda bir taşra kenti olmasına ve bu yüzden Maraş'a neredeyse hiç dergi gelmemesine rağmen kendisinin hangi dergileri getirebileceğine odaklanan Özdenören, bu hamlesinde oldukça başarılı olur.

“Varlık dergisi ile “tanışmamız” bizde kısa süre değişik açılımlar kazandırmıştı. Bunların o zaman için en önemlisi Ankara'da, İstanbul'da başka edebiyat dergilerinin çıktığını da öğrenmemiz olmuştu. İkincisi de derginin arka sayfalarında yayımlanan kitap listesi idi. Adresini bulabildiğimiz dergilere abone oluyor, ayrıca başta Varlık Yayımları olmak üzere çeşitli yayınevlerinden ödemeli kitaplar getirtiyorduk. Maraş'ta böylece kısa zamanda birçok derginin gönüllü ajanı olmuştuk.” (Özdenören, 2007: 14).

Özdenören'in bu ifadeleri o dönem dergilerini takip etmek ve bu dergileri Maraş'a getirtmek noktasında ne kadar heyecanlı olduklarını gösterir. O günün şartları düşünüldüğünde bu durum bir lise öğrencisi için pek de kolay olmasa gerektir. Ancak içinde yer aldıkları grup, zihniyetleri ve mahfilleri onları bu takibat üzere oldukça başarılı kılar. İlerleyen dönemlerde *Varlık*, *Yeditepe*, *Yenilik*, *İstanbul*, *Dost*, *Hisar*, *Türk Sanatı*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Başkent Ankara*, *Arayış*, *Türk Dili* adlı dergileri de takip ederler. (Özdenören, 2007: 19-20) Edebî ve fikirsel noktada beslendikleri en net kaynaklardan olan *Büyük Doğu* dergisi ile onları tanıştıran kişi ise Erdem Bayazıt'ın amcasının oğlu Mehmet Bayazıt'tır. Erdem Bayazıt kendisiyle gerçekleştirilen bir sohbette *Büyük Doğu* ile tanışmasından şu şekilde bahseder:

“Üstat Necip Fazıl’ın *Büyük Doğu*’sunun bilincinde olmasam da henüz ilkokul yıllarımdayken tanıdım. Amcamın oğlu Mehmet Bayazıt okurdu. Mehmet Ağabey, Sezai Karakoç’la aynı yaşıyordu. Ortaokuldan ve Siyasal Bilgiler’den arkadaşlıklar. O aynı zamanda Nuri Pakdil’in de teyzesinin oğluydu. O zamanlar Maraş’a posta haftada iki gün gelirdi. Mehmet ağabey için Maraş’a gelen üç beş *Büyük Doğu*’dan birini tükenmeden satın almak maksadıyla sabahın köründe posta arabasını beklediğimizi hatırlıyorum amcamın diğer oğlu Muhittinle.” (Bayazıt, 2015: 45-46).

Sonraki dönemleri ise şu şekilde anlatır Bayazıt:

“Tabi gerek benim poetik anlayışında gerekse dünya görüşümde bir numaralı etken *Büyük Doğu* mektebi olmuştur. Necip Fazıl Kısakürek’in açtığı çıkır çok etkilidir. Ondan sonra Sezai Karakoç geliyor. Sezai Karakoç’u ilk çıkarttığı Körfez ve Şahdamar kitaplarından beri hep okumuşuzdur. Bu kitaplar çıkar çıkmaz Maraş’a getirtmiş ve geceler boyu okumuştuk. Daha sonra kendisiyle tanışma saadetine de nail oldum. Üzerimde etkisi çok büyüktür.” (Bayazıt, 2015: 40).

Rasim Özdenören, Necip Fazıl Kısakürek ve *Büyük Doğu*’nun kendisi için anlamını şu cümlelerle anlatır:

“Lise yıllarımda karşılaştığım fakat değerini daha sonraları layıkıyla kavrayacağım tek şair, Sonsuzluk Kervanı adını taşıyan şiir kitabıyla Necip Fazıl olmuştur. Onun, adı geçen kitabı o sıralarda yeni çıkmıştı. Ben, o tarihlerde hece vezninden fersahlarca uzaklaşmış bulunuyor olsam da bu kitabın, üzerimde büyüğü bir etkisi olmuştu.” (Özdenören, 2020: 397-398).

Rasim Özdenören ve Erdem Bayazıt’a ait olan bu ifadelerden *Büyük Doğu* ve Necip Fazıl Kısakürek’in, dönemin gençleri için oldukça anlamlı bir konumda olduğunu anlamak mümkündür. *Büyük Doğu* ve Necip Fazıl Kısakürek’i kendilerini etkisi altına almış büyük bir hareket olarak addederler. *Büyük Doğu* onlar için dergiden ziyade bir ufuktur. Okudukları, düşündükleri, tartıştıkları bir düşünce mektebi. Ekibin düşünsel ufkunda çok büyük etkiler oluşturacak ve edebî kırılmalarının farkına varacakları bir dergi daha vardır ve bu gençler henüz o dergiyle tanışmamışlardır. Bu dergi *Pazar Postası*’dır. *Pazar Postası* ile tanışmaya kadar İkinci Yeni olarak adlandırılan edebî hareketten habersizlerdir.

“O arada *Pazar Postası* diye haftalık bir dergi çıkmaya başladı, daha doğrusu elimize geçmeye başladı. Şeref’in Çocuk Bahçesi’nin yanındaki kitap

dükkânına geliyordu dergi. İkinci Yeni'yi orada gördük. Önce yadırgadık, ama bu akımı benimsememiz uzun sürmedi. Artık biz de kervana katılmaya başladık. Maraş'ın, bu eşsiz şiir ülkesinin poyraz uğultulu gecelerinde, arkadaşlarla bir aşığı bir yukarı dolaşarak şiirler, şiirler, şiirler okuyorduk. Varlık dergisi İkinci Yeni akımına karşı koyunca etkinliğini yitirdi, sönüp gitti.” (Özdenören, 1987; Akt. Boz, 2009; 215-217).

Bu ifadelerden hareketle ekibin *Pazar Postası* ile tanışmaları akabinde düşüncelerinin neredeyse yüz seksen derece değiştiğini söylemek mümkündür. Bu farkındalıkla birlikte zihinlerindeki düşünceler artık netleşmeye başlar.

“Bir gün dilimize Orhan Veli'yi dolamışsak, başka bir seferinde Cahit Sıtkı ile veya Ziya Osman veya Fazıl Hüsnü ile yoldaşlık edebilirdik. Attila İlhan'ın "Sisler Bulvarı", itiraf etmeli ki, bizi çarpmış ve sarsmıştı. Oradaki melankoli ve lirizm sanıyorum, tam da biz gençlerin tinsel eğilimine tercüman oluyordu. Ve derken birdenbire Yerçekimli Karanfil... Derken Üvercinka... Ve, Dünyanın En Güzel Arabistanı... Galile Denizi belki daha sonraydı, ama oradaki şiirler veya benzerleri dergilerde yayımlanıyordu.” (Özdenören, 2021: 9-10).

Rasim Özdenören'e ait olan bu ifadelere çok benzer cümleleri içeren başka ifadeler de Erdem Bayazıt tarafından dile getirilir:

“Ben o zamanlar, Gençlik gazetesinin genel yayın sekreteriiken gazetenin sahibi İstanbul'a giderken bana soruyor, "İstanbul'a gidiyorum, ne getireyim sana?" Ben de ondan Sezai Karakoç'un Körfez'ini, Şahdamar'ını, Turgut Uyar'ın Dünyanın En Güzel Arabistanı'nı, Edip Cansever'in kitaplarını, yani o gün için II. Yeni'nin ne kadar kitabı varsa, ben onları istiyorum. Bize geliyor ve elimden düşmüyor, sabahlara kadar okuyorum...” (Bayazıt, 2015: 231).

Bayazıt'ın bu ifadeleri üzere bu gençlerin dönemlerinin edebî oluşumlarını çok yakından takip ettiklerini ifade etmek mümkündür. Bu takip esnasında edindikleri fikirleri, zihinlerindeki düşünceleri, kalplerindeki hisleri birbirleriyle paylaşmak ve tartışmak üzere ise oldukça sık aralıklarla bir araya gelirler. Bu etkilenmeler ve karşılıklı düşünce alışverişi uzun bir süre devam eder. 1958 yılında Alaeddin Özdenören, Cahit Zarifoğlu'nun kendisine uzattığı “Üvercinka”yı alır ve okur. Kitabı çok beğenen Özdenören, bu kitaba dair bir eleştiri yazısı kaleme alır ve bu yazı *Maraş'ın Sesi* gazetesinde yayımlanır. Cahit

Zarifoğlu gazetesinin ilgili sayısını Cemal Süreya'ya gönderir. İlerleyen zamanlarda Özdenören ve Süreya tanışırken Süreya, Özdenören'e “*Sen benim ilk eleştirmenimsin.*” ifadesi kullanır. Bu gençlerin o dönemlerde yaptıkları işler, üstlendikleri görevler aslında gelecekteki başarılarının habercisi sayılabilecek niteliktedir. 1957 yılı Kasım ayında Cahit Zarifoğlu ve Alaeddin Özdenören, *Engizek* gazetesi bünyesinde yer alan fikir-sanat sayfasının sorumluluğunu üstlenir. Akabinde Erdem Bayazıt ve Cahit Zarifoğlu *İnkılap* gazetesinin yayımlanmasında çeşitli görevler alır. *İnkılap* gazetesinin mesul müdürü Adil Erdem Bayazıt, neşriyat müdürü ise Cahit Zarifoğlu'dur. Gazete siyasî içerikte çıkarılan bir gazetedir. 1958 yılında Alaeddin Özdenören ve Cahit Zarifoğlu *Demokrasiye Hizmet* gazetesinde sanat sayfaları düzenlemeye devam ederler. Bununla birlikte Şeref Turhan'ın yönetimindeki *Maraş'ın Sesi* gazetesinde “*Düşünü Dörüt*” adlı sayfa üzere de bir sorumluluk alırlar. Akan giden zamanla, alınan sorumluluklarla ve en önemlisi alınan sorumlulukların layığıyla yerine getirilmesiyle birlikte yazan ekibin netleştiğini söylemek mümkündür. Erdem Bayazıt, Sait Zarifoğlu ve Cahit Zarifoğlu neredeyse her gün Özdenören veya Zarifoğlu kardeşlerin evinde toplanırlar. “*Maraş'ta en sık gittiğimiz yerlerden biri Cahitlerin eviydi. Bu evin bir odası bize tahsis edilmiş gibiydi. Durmaksızın şiir okurduk. Ben, Erdem, Rasim, Ahmet, Ali, Hasan bu evin müdavimlerindendik.*” (Özdenören, 2017: 87-88). Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt ve diğer isimlerin buluştukları, gün batımından gün doğana kadar konuştukları yerlerden birisi de “Yalnızardıç”tır. “Yalnızardıç” adından da anlaşılacağı üzere bir ağaç olup bu gençleri ferahlatan, huzura kavuşturan bir mekândır onlar için. Böyle bir anlamı vardır. “Yalnızardıç”a eş değer mekânlardan biri de Berdücesi'dir. Berdücesi aslında bir tepenin adıdır. Zarifoğlu bir şiirine isim ararken Erdem Bayazıt ona karşısındaki tepenin ismini söyler ve böylece Zarifoğlu'nun şiirinin adının Berdücesi olmasına karar verir. *Berdücesi*, aynı zamanda bugün Kahramanmaraş'ta mevsimlik çıkarılan kültür, edebiyat ve sanat dergisinin de ismidir. Zarifoğlu ise Yalnızardıç'ı şu şekilde anlatır.

“Yalnız ardıç” koskoca bir dağın çıplak ve alabildiğine geniş bir yamacının ve çıplak yamacın ortasında duran koca bir ardıç ağacının adıydı. Çıplak dağın ancak çok uzaklardan insan bakışına sığan genişliği içinde Yalnızardıçın karaltısı seçilir. Bu bile yeterlidir başlamak için. Onu ilk defa gören, ona yaklaşan biri de düşünmeye başlar. O güne kadar alışkın olmadığı ve kendindeki mevcudiyetini ömür boyu düşünemeyeceği bir işleyişle düşünmeye başlar. Zira bu tarzın içinde büyük oranda varlık sebebimizle

rabitalı o sıhhatli duygulardan birkaçı çalışır. İnsan işin mahiyetini kavrıyamaz, kendindeki bu sihirli değişikliğin harmanına girmekte adeta acele eder. Bir ilkbahar ferahlatması ile karşı karşıya olduğunu zanneder. Kendini dağın ve ağacın içine doğru bırakır. Ve o zaman başlar: Bazılarında hafif bir telaş, bazılarında hafif bir korku meydana gelir. Ama genellikle bir teslimiyet de başlamıştır. Duyguların fevkalade tonlarının iştirak ettiği bu değişiklik ani bir şakınlıkla başlar. Buna derhal bir hayranlık çalkantısı katılır. Bu çalkantının içine sevgi bir nehir gibi akmaya başlar. Bunlara derin ve dayanıklı bir yatak gereklidir, bağlanma ve sadakat duygusu dövüldükçe kavileşen çelik gibi yatağını derinleştirmeye o zaman başlar. Ve bunların da üzerine, anaların ancak yavrularına duyduğu cinsten bir merhamet duygusu boşanır. Yalızardıçla karşılaşan insanlarda, hangi sınıftan olurlarsa olsunlar bu oluşlar sırasıyla gerçekleşir. Bundan sonrası nasiplere göredir.” (Zarifoğlu, 1997: 40-41).

Herkes için anlamı net olan bu ağaç kimi isimlerin kalbinde yaşamakta kimi isimlerin kaleminde can bulmaktadır.

Belirtilen bu mekânlar, eserlere ilham olan mekânlardır. Tüm bu mekânlardan, Maraş’ın coğrafi durumundan ziyade Maraş’ın edebî dokusu, edebî ilham korusu olarak da bahsetmek mümkündür. *Hamle*’nin o zamana kadar yayımlanan tüm sayılarını bulup inceleyen, okuyan ve özümseyen bu gençler 1957 yılında *Hamle*’nin yeniden çıkarılması için okul idaresini ikna etmeye çalışır ancak başarılı olamazlar. Bununla birlikte yine de bu çabalarından vazgeçmezler. İlerleyen dönemlerde çabaları aynı ölçüde devam eder. Tüm bu çabalar bir süre sonra öğretmenlerinin de dikkatini çeker ve özellikle Mustafa Atatanır ile Handan Hişamoğlu’nun destekleriyle hayat bulur. *Hamle*, uzun bir aradan sonra vizyoner öğrencilerin hamlesiyle birlikte yayım hayatına kaldığı yerden devam eder.

“Nuri Pakdil’den sonra Hamle dergisini de biz çıkarmaya başlamıştık. Sürekli okuyorduk. Biz bir ekiptik. Rasim, ben, Kutlay, Cahit Zarifoğlu, Sait Zarifoğlu, Erdem Beyazıt. Ve daha sonra aramıza katılan Akif İnan. Edebiyat dünyasının içine dalmıştık. O günler ne kıvançlı günlerdi.” (Özdenören, 2017: 181-182).

Yukarıda, anılar ve söylemler baz alınarak aktarılmaya çalışılan 1950- 1960 yılları arasındaki sanat ve edebiyat ortamı, güçlü bir geleneğin ilk sesi olan *Hamle* bağlamında

incelenmeye ve değerlendirilmeye çalışıldı. Bundan sonra merceğimizi *Hamle*'ye yöneltecek ve *Hamle*'yi incelemeye çalışacağız.

4. HAMLE’NİN İNCELENMESİ

4.1. Çıkış Süreci ve Yayın Politikası

1952-1958 yılları arasında toplamda yirmi iki sayı çıkarılan *Hamle*, ilk altı sayısında gazete olarak yayın hayatını sürdürür ve yedinci sayıdan itibaren sonraki on dört sayı boyunca dergi olarak yayınlanır. 1953 yılı Nisan ayında çıkarılan altıncı sayıya kadar düzenli aralıklarla çıkarılan *Hamle*, bu tarihten sonra düzensiz denilebilecek periyotlarla yayın hayatına devam eder. 1958 yılının Şubat ayında çıkarılan yirminci sayının ardından yayınlanan son iki sayıyla birlikte yayın hayatına son verir. Yirmi ikinci sayının son sayı olduğu bilinmektedir. Derginin ilgili sayısında son sayı olduğuna dair herhangi bir açıklama yer almaz.

Hamle’nin ilk sayısında V. Cengiz imzasıyla yayınlanan başmakalede, derginin çıkış amacı ve genel yayın politikası belirtilmektedir. Makale şu şekildedir:

“Yıllardan beri arzu edilen, fakat kâfi derecede bir teşebbüse geçilemeyip gerçekleşmeyen gazete çıkarmak fikrinin tahakkukunun verdiği sevinç içindeyiz. Hamle lûgat manâsı sadece atılış demektir. Ama devri edebiyatta her kelimenin sadece lûgattaki manasıyla yetinecek değiliz ya. Onu kendimize göre tefsir edip şümullu manâsını anlamak lâzımdır.

Bir cemiyetin ahlâken düşüklüğünden, şan ve şerefle dolu mazilerinin acıklı bir istikbale yönelmesinden mes’ul olan münevverlerdir. Münevverlerin halktan ayrı bir realite tutturmaları toplumu müşkül mevkide bırakır. Fikir ve bilgi sahibi insan en büyük mesuliyetlerin sahibidir. Çünkü o doğruluğuna inandığı fikir ve bilgisini ne pahasına olursa olsun başkalarına duyurmak mecburiyetindedir. Haksızlığı, adâleti, doğruyu, yanlış herkeşe duyurmak o işi yapabilecek herkesin vazifesidir. Fakat bunu her zaman yapmak mümkün olmuyor. Okul çağlarında hatta ondan sonraki hayatı mücadelelerde dahi efkârı umumiyeğe iki kelimeyi hitaptan aciz olunuyor. Bunun sebebi kabiliyetsizlik değil, sadece o sahada kendini hazırlama fırsat ve vasıtaların bulunmamasından ibarettir.

Bu kadar muazzam fikir müesseselerinin (okul) çoğunun bir fikir cereyanı doğuramayışı nedendir? Çünkü o tamamen içine kapanmış yalnız kendi ile haşır neşir oluyor. Onun dışardan belki haberi var, fakat dışarının ondan, ondaki fikrin fazilet hamlelerinden hiç bir haberi olamıyor. Hiç bir

duyurucu organı yok. Böyle bir vasıtanın hemen temin edilebileceğini inanmak kadar insanı alçaltan bir şey tasavvur edilemez. N. Kemâl, Ziya Paşa Süleyman Nazif gibi fikir mücahitlerinin fikirlerini o kadar baskıya rağmen duyurabildiklerini bildikleri sonra bugünün serbestiyeti imkanı içinde neden bizler de böyle faaliyetlerden geri duralım.

Madem ki halkının yüzde sekseni okuma yazma bilir kütüphaneleri kahvehanelerini gölgede bırakır gençliği ideal sahibi davasız bir memleket tesisine çalışıyoruz. O halde biz de bize düşen vazifeyi ifa etmeliyiz. Bu gazete ile elbet hakiki matlup hasıl olamaz. Bu da hiçbir fayda temin etmemek demek değildir. “Karınca kararınca” okul ve okulluya hatta halka bile hizmet edebiliriz. Bunu başka manada maddi menfaat vesilesi telâkki etmek tamamen yersiz olur. O sadece, birinin bildiğinin herkese duyurulmasında menfaatin ari bir vasıta olarak mütalea edilmelidir.

Bizde “Biz bize benzeriz” diye bir söz vardır. Bunu şimdiye kadar nasılsak bundan sonrada yine öyle olacağız, diye tefsir edip bu hamleyi küçümseyecekler olacaktır. Halbu ki kendi kendine benzemek iddiasında olan her topluluk kendini medeni cemiyetten ayırıyor demektir ki bu da cehaletten başka bir şey değildir.

Pasteur’un dediği gibi: “İnsan ömrünün sonunda, kendimi yetiştirmek için yaptığım gayret nedir? Vatanım için ne yaptım. İnsanlık için ne yaptım?, der, “Elimden geleni yaptım, diyebilmenin vereceği huzur insana en büyük saadettir.

Hamleye sayısız hamlelerle, sayısız başarılar, uzun ömürlü ve umum tarafından desteklenmesini temenni ederiz.

“Günün en küçük hareketleri karakterleri yıkar ve yapar, Lavell.” (Cengiz, 1952: 1)

V. Cengiz imzasıyla başmakale olarak kaleme alınan bu yazı, *Hamle*’nin çıkış amacını ve yayın politikasını açık bir şekilde ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir. Başmakaleden de anlaşılacağı üzere; edebiyat, sanat ve kültür dünyasındaki gelişmelerden okuyucusunu haberdar etmek, *Hamle*’nin öncelikli amaçları arasındadır. *Hamle*’nin yükleneceği misyon, yine bu yazıda kaleme alınır. İlk sayıdan son sayıya kadar ilgili yazıda belirtilen vizyonda ilerleyen *Hamle*’nin, yayınlanan tüm sayıları; sanata, kültüre ve edebiyata hevesli gençler tarafından oldukça ilgi görür.

“Daima İleri!./ Hamleyi yükselmek isteyen yapar/ Ağlak insanlarda hamle aranmaz./ Hamlesiz olanlar atiyi kapar,/ Halde kalanların adı anılmaz./ Her zaman ileri giden halinle,/ Daima ileri, ileri Hamle!...” Hamle’nin beşinci sayısında yer alan ve “Hamle” imzasıyla yayınlanan bu şiirin yine Hamle’nin ideallerini belirtmesi adına büyük bir önem arz ettiğini söylemek mümkündür.

4.2. Künye Bilgileri

15 Kasım 1952’de yayın hayatına başlayan *Hamle* gazetesi, 15 Ocak 1954 tarihinde yayınlanan yedinci sayısından itibaren dergi olarak çıkarılmaya başlar. 1958 yılının Nisan ayında çıkarılan yirmi ikinci sayı ile yayın hayatı son bulan *Hamle*’nin, yirmi ikinci sayısı son sayı olarak kabul edilmektedir. Yirmi ikinci sayı incelendiğinde bu sayının son sayı olduğuna dair herhangi bir açıklamanın yer almadığı görülür. Kütüphanelerin ve kişilerin mevcut koleksiyonlarında, yirmi ikinci sayıdan sonra çıkarılan herhangi bir sayıya rastlanmıyor olması ve görüşülen kaynak kişilerin de yirmi ikinci sayının son sayı olduğunu düşündüklerini belirtmeleri yirmi ikinci sayının son sayı olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. *Hamle*’nin tüm sayıları ilgili koleksiyonlarda mevcut olup bu koleksiyonlarda on sekizinci sayıya maalesef ulaşılammıştır. İncelemeye mevzu bütün sayılar, 1952-1958 yılları arasında çıkarılan sayıların fotokopisi yoluyla elde edilmiştir. *Hamle*’nin mevcut tüm sayıları incelendiğinde; basım yeri, basım tarihi, sahibi, yazı işleri müdürü, fiyatı gibi bilgilerin sayılar bazında değişiklik gösterdiğini söylemek mümkündür. Tezin bu bölümünde, *Hamle*’de değişiklik arz eden ilgili bilgiler, sayılar özelinde ele alınacaktır.

Hamle’nin birinci sayısında gazetenin sahibi S. Sabri Aytemiz, yazı işleri müdürü Abdurrezzak Doğuç olarak belirtilir. İdare yeri lise olarak ifade edilir. Fiyatı on beş kuruş olarak belirtilen gazetenin basıldığı yer Alpaylar Matbaasıdır. Gazete isminin büyük puntolarla yazıldığı kapakta gazete isminin hemen altında büyük harflerle “Aylık Fikir San’at ve Edebiyat Gazetesi” ibaresi yer alır.

İki, üç, beş ve altıncı sayılarda gazetenin sahibi Hüseyin Özçelik olarak belirtilirken yazı işleri idaresi Abdurrezzak Doğuç’tadır. Künyeye dair diğer bilgiler, birinci sayı ile aynıdır. İlgili bilgiler dördüncü sayıda yer almamakla birlikte önceki iki sayı ve sonraki iki sayının bilgilerinde değişiklik olmaması dördüncü sayı için de aynı bilgilerin geçerli olduğu ihtimalini güçlendirmektedir.

15 Ocak 1954 yılında yayınlanan yedinci sayıyla birlikte künye bilgilerinin tamamen değiştiğini söylemek mümkündür. Önceki sayılarda “Aylık Fikir San’at ve Edebiyat Gazetesi” olan ifadenin, “Maraş Lisesi, Aylık Kültür ve Edebiyat Dergisi” olarak değiştiği görülür. Yedinci sayıya kadar gazete olarak çıkarılan *Hamle*, yedinci sayıdan itibaren dergi olarak çıkarılmaya başlar. Yazar kadrosunun aynı şekilde devam ettiği hatta yeni kalemlerin kadroya dahil edildiğini söylemek mümkündür. Derginin sahibi Avni Başdoğan olarak belirtilirken yazı işlerini fiilen idare eden kişi Ali Göçmen’dir. Fiyatı yirmi beş kuruş olarak belirtilen derginin idare yeri lise olmakla birlikte basıldığı matbaa İş Basımevidir. 12 Şubat 1954 yılında yayınlanan sekizinci sayının künye bilgileri incelendiğinde bu sayının künye bilgilerinin yedinci sayıyla aynı olduğu ifade edilebilir.

Dokuzuncu ve onuncu sayı, sekizinci sayıdan farklı olarak, “Aylık Edebî Dergi” ifadesiyle yayınlanır. Dokuzuncu ve onuncu sayıda derginin sahibi, yazı işleri müdürü, idare yeri ve fiyatı değişmezken basıldığı yer Halk Basımevi olarak belirtilir.

Derginin on birinci sayısıyla birlikte derginin sahibinin M. Nuri Pakdil olduğu görülür. Yazı işlerini fiilen yürüten kişi Erdoğan Sezai Bozdoğan olarak belirtilirken derginin fiyatı yirmi beş kuruştan on beş kuruşa düşürülür. Önceki sayılar baz alındığında matbaada bir değişim söz konusudur ve bu değişimle birlikte derginin Halk basımevinde basıldığı belirtilir. Derginin idare yeri lisedir. Derginin on ikinci sayısının künye bilgilerinin, on birinci sayısının künye bilgileriyle aynı olduğu görülür.

Hamle, on üçüncü sayısına “Aylık Sanat ve Düşünce Dergisi” ifadesiyle devam ederken bu sayıda derginin sahibinin Mustafa Belli olduğu görülür. Yazı işlerini fiilen idare eden kişi Erdoğan Sezai Bozdoğan’dır. Künyeye dair diğer tüm bilgiler on birinci sayı ile aynıdır. Bununla birlikte derginin basıldığı yer, Halk Postası Basımevi olarak belirtilir. On dördüncü sayının künye bilgileri on üçüncü sayının künye bilgileriyle aynı olmakla birlikte on dördüncü sayının künye bilgilerinin on üçüncü sayının künye bilgilerinden tek farkı derginin basım yerinin Alpaylar Matbaası olmasıdır.

On beşinci ve on altıncı sayılarda derginin fiyatı on beş kuruştan yirmi beş kuruşa çıkarılır. İlgili sayıların künye bilgileri incelendiğinde dergilerin kapağında yer alan “Aylık Edebî Dergi” ifadesi haricinde künyeye dair başka bilgilere rastlanılmamaktadır. Önceki ve sonraki sayılarda künye bilgileri değişiklik gösterdiği durumda, on beşinci ve on altıncı sayıların künye bilgilerine dair ortak bir çıkarımda bulunmak oldukça güçtür.

15 Nisan 1955 tarihinde yayınlanan on yedinci sayıyla birlikte derginin sahibi ve sorumlu yönetmenliğini tekrardan Nuri Pakdil’in devraldığı görülür. Kapakta, “Aylık

Edebî Dergi” ifadesiyle devam edilirken derginin fiyatının yirmi beş kuruş olduğu görülür. Derginin, Alpaylar Matbaasında basıldığı bilgisi yer almaktadır.

Hamle’nin on sekizinci sayısı yayınlandı mı bilemiyoruz. Kütüphanelerin ve kişilerin ilgili koleksiyonları incelendiğinde on sekizinci sayı olarak herhangi bir yayına rastlanmıyor olması, bununla birlikte görüşülen kaynak kişilerin de on sekizinci sayıyı hiç görmediklerini belirtmeleri ve bir baskı hatası olabileceğini, ertesinde ise bu baskı hatasının düzeltilmediğini düşünmeleri on sekizinci sayının yayınlanmamış olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

On dokuzuncu sayıda, dergiyi çıkaran kişinin Kubilây Görür, sahip ve sorumlu yönetmenin Mehmet Sinan olduğu bilgisine ulaşılır. Derginin haberleşme, yönetim yeri ve basıldığı matbaa Alpaylar Matbaası olarak belirtilir.

1958 yılının Şubat ayında çıkarılan yirminci sayı “Aylık Edebî Dergi” ifadesiyle çıkarken derginin sahibinin Osman Tuncay, yazı işleri yönetmeninin Mustafa Atatanır olduğu görülür. Derginin fiyatı elli kuruşa yükseltilmiştir. İdare yeri Maraş Lisesi olarak belirtilirken basıldığı yer Alpaylar Matbaası olarak ifade edilir.

1958 yılı Mart sayısı olarak yayınlanan yirmi birinci sayının künye bilgileri incelendiğinde, bazı bilgilerin yirminci sayı ile ortak olduğu görülmekle birlikte değişen bilgiler de göze çarpar. Bunlardan ilki “Aylık Edebî Dergi” ifadesinin hemen altında yer alan ve ilk defa bu sayıda görülen “Maraş Lisesi Kültür Kolu Organı” ifadesidir. Ayrıca derginin basıldığı matbaa Engizek Matbaası olarak belirtilmiştir.

Yirmi ikinci sayı yani son sayı, yirmi birinci sayı ile aynı künye bilgilerine sahiptir. Tek fark, derginin fiyatının altmış kuruş olması olarak ifade edilebilir.

İncelenen tüm sayılar künye bilgileri bakımından dikkate alındığında, *Hamle*’nin künye bilgilerinin neredeyse her sayıda değiştiğini söylemek mümkündür.

4.3. *Hamle*’nin Yazar-Şair Kadrosu

Hamle, edebiyata ilgi duyan genç isimler için âdeta okul olma görevi üstlenen bir yayın organıdır. *Hamle*; Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Adil Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Sait Zarifoğlu, Ali Kutlay ve daha pek çok ismin gençlik yıllarında kaleme aldıkları ilk ürünlerin yayınladığı bir yayın organı olma özelliği gösterir. Günümüz Türk edebiyatında kendilerinden sıkça söz ettiren bu isimlerin; lise yıllarına ve yazarlık serüvenlerine dair gerçekleştirdikleri sohbetlerde, kaleme aldıkları yazılarda *Hamle*’nin kendilerine olan katkısından bahsettiklerini söylemek mümkündür.

Taşrada yayınlanmasına rağmen sesini Ankara'ya duyuruyor olması, *Hamle*'nin Türk edebiyatındaki önemi açısından net bir göstergedir. *Hamle*, Maraş'ta bir lisenin yayın organı olmanın ötesinde ulusal bazda edebî ve kültürel bir merkez olmayı hedefler. Bunu destekler nitelikte; Maraş'ta münazaralar, şiir yarışmaları ve soruşturmalar düzenlemek suretiyle okurlarla iletişim kurmaya çalışır. Okuldan, ülkeden ve dünyadan güncel haberlerle okuyucusunu her daim bilgilendirmeyi hedefler.

Hamle, yerli ve yabancı pek çok ismin düzyazı ve şiir türünde kaleme aldığı eserlere sayfalarında yer veren bir yayın organıdır. *Hamle*'nin yazar kadrosu incelendiğinde, yazar ve şairlerin pek çoğunun edebiyat tarihimizde başarılarıyla tanınan şahsiyetler olduğu görülür. Bünyesinde şiir, hikâye, deneme, eleştiri, makale, fıkra ve tanıtım, reklam yazıları gibi çeşitli türlerden yazılar yer alır. İçerik noktasında *Hamle*'nin, çok boyutlu bir formata sahip olduğu ve yayınlanan her yeni sayısında içeriğin daha da zenginleştirildiği ifade edilebilir. *Hamle*'de yer alan yazıların birçoğu, Maraş Lisesi öğretmenleri ve öğrencilerinin kaleme aldığı yazılardır. Dördüncü sayının son sayfasında yer alan “Hamle'nin sütunları bütün öğrenci arkadaşların yazılarına açıktır.” ibaresinden hareketle *Hamle*'nin genel itibarıyla öğrencileri önemseydiğini ve onlara eserlerini yayınlama imkânı sağlamak için çabaladığını söylemek mümkündür.

Hamle; yayıncılık alanındaki gelişmeler, yeni çıkan kitap ve dergiler hakkında kaleme alınan tanıtım yazılarına sayfalarında oldukça geniş şekilde yer verir. Kitap tanıtımlarında; ilgili kitapların hangi yayınevi tarafından yayınlandığı, içerikleri ve fiyat bilgisi gibi detayların okuyucuya sunulduğu görülür. Bununla birlikte tanıtılan eserlerin Maraş'ta nereden temin edilebileceği de bazı duyurularda yer alan bilgiler arasındadır. “*Bize Gelenler*” başlığında, gazeteler ve dergilerin yeni çıkan sayıları da ayrıca tanıtılır. Tüm bu durumlardan hareketle *Hamle*'nin yayıncılık alanındaki gelişmeleri ve çağdaşlarını yakından takip ettiğini bununla birlikte güncel yayınlar hakkında okurunu bilgilendirmeye önem verdiğini söylemek mümkündür.

Hamle'de yayınlanan edebî türler dikkate alındığında bu türler içerisinde en fazla yazılan türün “şiir” olduğunu belirtmek mümkündür. *Hamle*'nin altı yıllık yayın hayatı boyunca farklı temalarda kaleme alınan yaklaşık yüz elli şiir mevcuttur. Yayınlanan bu şiirlerin temaları birbirinden farklılık göstermekle birlikte bu temalar genel olarak aşk, özlem, ayrılık, gurbet, ölüm ve kahramanlık olarak belirtilebilir. *Hamle*'nin sayfalarında şiirleriyle tanıdığımız şairler arasında; Ahmet Gök, Hüseyin Erkan, C. G. Rossetti, Arif Sayın A.Oğlu, Necmi Özer, Remzi Özmen, R. Tagor, Shakespeare, M. N. Özatan, Emin

Akyıldız, Yüksel Yaşa, S. Sabri Aytemiz, Adile Kandeğer, Osman Çalık, Metin Avcı, Yaşar Avşar, Kutluay Baytok, M. Nuri Pakdil, Nureddin Coşkun, Recai Güdek, Frances Densnure, H. Cahit Aybey, Mehmet Güneş, Aykut Görkey, Hamdi Öncül, Erdoğan Bozdoğan, B. Jonson, İhsan Alivelioğlu, Arif Sayın Ahlatlı, Orhan Keçecioğlu, Emin Akyıldız, Şeref Kurtaslan, İlyas Dönmez, Naim Tüzer, Ârif Sayın, O. Nureddin Yüksel, Özalp Gümüş, Fikret Eren, M. Sami Aşar, Ergün Dalsar, İbrahim Tunca, Nuri Siyami Demir, Yalçın Erbah, Kâzım Engizek, Seza Seza Tiridinatlı, Ö. Remzi Atılgan, Birsen Göker, Cengiz Öz, Mustafa Belli, Birsen Göker, Nureddin Altınbaş, Hülagü İlhan Tunç, Mahmut N. Dabbit, Uğur Eroğlu, Erhün Kutlar, Reşat Öznacar, Şahinkaya Dil, Sezai Karakoç, Teoman Karahun, Necati Darendeli, M. Ahmet Gürtunalı, Salâh Birsal, Sadrettin Eyüboğlu, Osman Bolulu, Şeref Turhan, Maksut Doğan, Özdemir İnce, Recep M. Taşlıoğlu, Hakkı Şinasi Çoruh, Mustafa Sarı, Erol Oral, Mahmut Özer, Feridun Uyanık, Cahit Zarifoğlu, Emily Dickinson, Ahmet Gökahmetoğlu, Abdullah Rıza Ergüven, M. Sait Zarifoğlu, Alâeddin Özdenören, Şevket Yücel, Oya. Z., Mustafa Sarı, Gültekin Yazıcıoğlu, Mehmet Erdoğan, A. Erdem Bayezit, Faruk Aytemiz, Nevzat Turhan yer alır. İlgili şairlerin isimleri *Hamle* bünyesinde yazdıkları sayılar bazında sıralanmıştır.

Hamle'de yayınlanan edebî türler dikkate alındığında bu türler içerisinde “şiir”den sonra en fazla yazılan türün “deneme” olduğu ifade edilebilir. Yayın hayatı boyunca *Hamle*'de yayınlanan yaklaşık yetmiş deneme mevcuttur. Kaleme alınan bu denemelerde birbirinden farklı birçok konunun ele alındığı görülür. Bu konulardan bazılarının edebiyat, kültür, sanat, tarih olduğu belirtilebilir. *Hamle*'nin sayfalarında denemeleriyle gördüğümüz isimler arasında M. N. Özatan, A. Rezzak Doğuç, Azmi Hüdayioğlu, Arif Sayın A.Oğlu, H. Mehmet Kandeğer, Şevket Genç, Turan Kayıran, Yaşar Gök, S. Sabri Aytemiz, Emin Akyıldız, Neriman Süslüoğlu, Behire Arsan, Arif Sayın Ahlatlı, Taygun Bilman, Avni Başdoğan, Mehmet Yılmaz, Orhan Keçecioğlu, Ali Göçmen, Rıza Can, Emin Akyıldız, Hasan Tolay, Hayri Öner, Ülkü Söylemezoğlu, İhsan Varol, Nuri Sürmen, Hüseyin İnce, Yusuf Ziya Beyzâdoğlu, Fikret Eren, İskender Tepebaşılı, Mustafa Belli, Nabi Çalık, Ayhan Turan, Kubilây Görür, Sadrettin Eyüboğlu, Mustafa Atatanır, E.T.A. Hoffman, M. Nuri Pakdil, Yalçın Eşbah, Ali Kutluay, A. M. Schmit, D. Mornet, M. Sait Zarifoğlu, Ercan Kubilay, Rasim Özdenören yer alır. İlgili yazarların isimleri *Hamle*'de yazdıkları sayılar bazında sıralanmıştır.

Hamle'de, “şiir” ve “deneme”yi sayı bakımından takip eden edebî türün “hikâye” olduğunu belirtmek mümkündür. *Hamle*'nin bünyesinde yaklaşık yirmi hikâye mevcuttur.

Tıpkı şiirde olduğu gibi hikâyede de bireysel konuların ele alındığı görülür. *Hamle*'nin sayfalarında hikâyeleriyle tanıdığımız yazarlar arasında; İhsan Yumni Pakdil, Arif Sayın A.Oğlu, M. Nuri Pakdil, Tuncay Kaner, Samet Güngör, Ali Göçmen, İ. Alivelioğlu, Hikmet Uz, Somer Güngör, İbrahim Tunca, Kâzım Engizek, İ. Yurder K., Manfred Kyber, Bedreddin Danışman, Nabi Çalık, Michael West, Mustafa Avgın, Erdem Beyazıt, George Anderson, Ali Kutluay yer alır. İlgili yazarların isimleri *Hamle*'de yazdıkları sayılar bazında sıralanmıştır.

Günümüzde “yedi güzel adam” olarak adlandırılan edebî gruba dahil edilen isimleri, *Hamle*'nin yönetiminde ve yazar kadrosunda görmek mümkündür. Bu isimlerin anılarında, *Hamle*'nin yayınlandığı döneme dair birçok detay mevcuttur. O dönemde ilgili isimlerce hayranlık duyulan, örnek alınan kişiler yine bu detaylar arasındadır. İlgili detayların bir kısmı tezin birinci bölümünde konu edilmiş olup bir kısmı ise bu bölümün sonunda, bazı isimler özelinde ayrı ayrı ele alınacaktır.

4.3.1. Nuri Pakdil

Nuri Pakdil, *Hamle*'nin yayınlandığı dönemlerde Maraş Lisesinde okuyan gençlerin her kulvarda kendilerine örnek aldıkları bir isimdir. Alâeddin Özdenören, “*Açılı/yorum*” adlı kitabında Nuri Pakdil'i ilk kez, nasıl ve nerede gördüklerini anlatır. Mevsim yaz mevsimidir ve okullar tatildir. Ancak günümüzde “yedi güzel adam” olarak tabir edilen ekibe tatil yoktur. Onlar neredeyse her gün buluşur; edebiyat üzerine düşünür, konuşur, tartışır ve günlerini bu şekilde sürdürmeye devam eder. Bununla birlikte çeşitli gazetelerin edebiyat sayfalarında yazmayı da sürdürürler. Nuri Pakdil'in adı her gün onlarla birlikte. Her ne kadar kendisiyle henüz tanışmamış olsalar da Pakdil'in yapmış olduğu işler onlar için hayranlık uyandırmakta ve Pakdil ile tanışmak için fırsat aramaktadırlar. İçlerinde Nuri Pakdil'i tanıyan tek kişi Erdem Bayazıt'tır ve tüm ekibe bir söz verir. İlerleyen günlerde, Pakdil Maraş'a geldiğinde ekip ile Pakdil'i tanıştıracaktır. Bu tanışma için gerekli olan zemin, Bayazıt'ın söz verdiği günden birkaç hafta sonra Yıldız Sinemasının önünde sağlanır. Erdem Bayazıt; Çocuk Bahçesi'nin önünde, kafası usturayla kazınmış ve tek başına yürüyen kişiyi göstererek “*İşte bu adam Nuri Pakdil!*” der. Tüm ekip oldukça heyecanlı ve şaşkındır. İçlerindeki heyecana engel olamazlar bununla birlikte duydukları bu heyecan dolayısıyla gidip Pakdil ile tanışmak için gerekli cesareti de kendilerinde bulamazlar. Dakikalar boyunca yaptıkları tek şey Pakdil'i takip etmek ve onu hayranlıkla

izlemek olur. (Özdenören, 2004: 150) Nuri Pakdil'in gençler üzerindeki etkisini anlatan bir diğer kişi ise Erdem Bayazıt'tır. Bayazıt,

“Tabii bizim için lise ikinci sınıfta böyle bir ufkun açılması çok mühim, bu bir. İkincisi, o dönemde Nuri Pakdil'in çıkardığı Hamle dergisi ve mahalli gazetelerdeki sanat sayfaları çok büyük yankı yaptı. Diyebilirim ki her sayısı Türkiye çapında yankı yapardı, Nurullah Ataç, Salah Birsal bunlardan bahsederdi. Kitaplarda var bunlar, atıflar yapmışlardır. Bizim için Nuri Pakdil bu, anlatabiliyor muyum?” ifadelerini kullanır. (Bayazıt, 2015: 229).

Bu cümlelerinin, o dönem Nuri Pakdil'in yaptığı işlerin tanınırlığı ve gençler üzerindeki etkisini anlatır nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Bayazıt, ilgili dönemde Pakdil'e duydukları saygıdan ve onu her yönüyle örnek aldıklarından bahseder. *“Her bakımdan gerek yazıdaki stili bakımından, gerek oyunculuğu bakımından önümüzde bir öncü, bir liderdir. Biz tamamıyla ona öykünüyoruz, ona öykünerek yazı yazıyoruz... Ve tabii ki çok büyük emeği var üzerimizde.”* diyerek Nuri Pakdil'in o dönemde kendileri için âdeta bir rol model olduğunu belirtir.

Nuri Pakdil, *Hamle*'nin yönetim kadrosunda görev alan isimlerdendir. Bununla birlikte Pakdil, sadece yönetim kadrosunda görev almakla kalmaz aynı zamanda *Hamle*'nin yazar kadrosundaki isimler arasında yer alır. Yazmış olduğu hikâyeler, gençler arasında hayranlıkla okunur, ayrıca bu hikâyelerin üslubu gençler tarafından örnek alınır. Pakdil, özellikle yönetim kadrosunda yer aldığı sayılarda *Hamle*'nin içeriğinde kayda değer değişiklikler gerçekleştirir. Farklı konularda yazılan sütunlar özellikle Pakdil'in yönettiği sayılarda yer alır. Bu sütunlarda yer alan içerikler genel itibarıyla kültür, sanat ve spora dair güncel bilgiler ihtiva eder. Gençlerin, *Hamle*'de yer alan ilgili sütunlar aracılığıyla günceli takip ettiğini söylemek mümkündür. Büyük bir zevkle takip ettikleri *Hamle*, onlara okuyucu olmanın yanı sıra ayrıca yazar olmak imkânı da tanıyan bir yayın organıdır. Bu imkân, özellikle Pakdil'in yönettiği sayılarda hayat bulur. Genç kalemlerin *Hamle*'nin sayfalarında yazabilmelerine imkân tanımak, Pakdil'in gençlere verdiği önemin göstergesidir. Tüm bu durumlarla birlikte hem yönetim hem de yazar kadrosunda yer alan Nuri Pakdil, o dönemin gençleri için edebî bir kılavuz niteliğinde olup yine oldukça net bir değere sahiptir.

4.3.2. Cahit Zarifoğlu

Cahit Zarifoğlu, lise yıllarındaki sessiz hâlleri ve düşünceli tavırlarıyla dikkat çeken bir isimdir. İlgili kişilik özelliğinden dolayı arkadaşları tarafından kendisine “Aristo” lakabı verilir. Zarifoğlu, yazmaya olan tutkusu gereği lise dönemi boyunca yerelde çıkarılan gazete ve dergilerde çeşitli yazılar yazar. Gazetelere sadece yazı yazmakla kalmaz ayrıca gazetelerin yönetim kadrosunda da görev alır. *Hamle*, Zarifoğlu’nun şiirlerinin yayınladığı yayın organlarından biridir. O dönemde Maraş Lisesinin ve *Hamle*’nin etrafında oluşan edebî mahfil, Zarifoğlu için çok değerlidir. Zarifoğlu’nun anılarında bu durumu kanıtlar nitelikte pek çok ifadenin yer aldığını söylemek mümkündür.

Zarifoğlu’nun 1958-1959 eğitim-öğretim döneminde Maraş’ın Pazarcık ilçesinde vekil öğretmenlik yaptığı bilinir. Bu göreve dair çoğu zaman arkadaşlarına anlattığı ve anlatırken de oldukça neşeli tavırlar sergilediği bir anısı mevcuttur. İlgili görevini yürüttüğü derslerden birinin konusu; dünyanın kendi etrafında dönmesi sonucunda günlerin, ayların, haftaların ve mevsimlerin oluşmasıdır. Zarifoğlu, konuyu detaylı şekilde anlatır ve: “*İşte çocuklar, dünya hem kendi etrafında hem de güneşin etrafında döner, böylece.*” ifadesini kullanır. Zarifoğlu’nun söylemi akabinde minik öğrencilerinden birisi: “*Yoğu ula!*” ünlemiyle şaşkınlığını belirtir. Bu ifade, yöresel bir ifade olup “yok ulan” anlamına gelmektedir. Hem minik öğrencisinin şaşkınlığı hem de bu şaşkınlığı yöresel bir şiveyle aktarışı, Zarifoğlu’nun çok hoşuna gider ve bu anıyı aklına geldikçe, tatlı bir tebessümle arkadaşlarına aktarır. (Özdenören, 2007: 27-28) Ders yılının sonunda Maraş’a dönen Zarifoğlu, gazetecilik alanında aktif olarak çalışmaya başlar. Gazetecilik, Zarifoğlu için âdeta bir tutkudur. Rasim Özdenören İstanbul’dayken, Zarifoğlu ondan İstanbul’daki kültür sanat etkinlikleri hakkında kendisini bilgilendirmesini ve kendisine yorumlu haberler göndermesini ister. Bu içerikleri talep etmesinin amacı bu içeriklere, görev aldığı gazetelerin sayfalarında yer verecek olmasıdır. Özdenören onu kırmaz, Zarifoğlu’na gönderdiği mektupların çoğunda Zarifoğlu’nun istediği içerikleri ona gönderir (Özdenören, 2007: 29). Zarifoğlu’nun, gazetecilik gündemleri için derslerini aksattığı zamanlar bile olur. Sırf bu yüzden lise mezuniyetini geciktirir. Lisede, kaldığı bir ders için girdiği bütünleme sınavını üç yıl boyunca geçemez. Bu durumun temel sebebi büyük bir şevkle gerçekleştirdiği gazetecilik meşguliyetidir. Üç yıl sonra ilgili dersi başarılı şekilde veren Zarifoğlu 1961 yılında İstanbul’a gider (Özdenören, 2007: 29).

4.3.3. Şeref Turhan

Maraş'ta, gazetecilik alanında rüştünü ispat etmiş isimlerden biri olan Şeref Turhan, 1950'li yıllarda askerliğini bitirdikten sonra Maraş'a gelir. Turhan'ın o yıllarda Maraş'ta bir kitabevi ve matbaası vardır. Turhan, edebiyata ve sanata ilgisi olan gençlerin oldukça saygı duyduğu bir kişidir. Gençlerin sohbet ettikleri, fikirlerini tartıştıkları ve edebî gündemler doğrultusunda paylaşımlarda bulundukları mekânlardan birisi de Turhan'ın Maraş'taki kitabevidir. Gençlerin sıklıkla uğradığı bu mekânda gerçekleştirilen edebî sohbetler, ilgili mekânın edebî bir mahfil olması üzere oldukça büyük bir etkiye sahiptir (Aydoğan, 2011: 369). O dönem gençlerinin birçoğu ve özellikle günümüzde “yedi güzel adam” olarak isimlendirilen edebî grup içinde yer alan isimler, okul çıkışlarında Turhan'ın kitabevinde buluşurlar. Burada dergiler, kitaplar, gazeteler hakkında birçok gündemi ele alırlar (Aydoğan, 2011: 369). Turhan, edebiyatla ilgilenen bu gençlerin kendilerine güvenmeleri noktasında onları olabildiğince destekler, onlara verdiği sorumluluklarda sonuç ne olursa olsun cesaretlerinden dolayı onları takdir eder.

Şeref Turhan ve Nuri Pakdil iki yakın dost olarak tanınır. Tıpkı Pakdil gibi Turhan'ın da gençlerin edebiyata ve sanata olan heveslerini desteklediği bilinir. Gençlere verdikleri değer, Pakdil ile Turhan'ı aynı paydada buluşturan ortak noktadır. Turhan, dönemin edebiyat ve sanatla ilgilenen gençlerine oldukça güvenir, onları destekler ve onlara kendi gazetesinde görevler verir. Şeref Turhan'ın *Hamle*'de yayınladığı şiirleri olmakla birlikte bu şiirler bir anlamda onun gençlerle olan arkadaşılığının *Hamle*'nin sayfalarında da devam etmesi olarak yorumlanabilir.

4.3.4. Alâeddin Özdenören

Hamle, genç dimağları olumlu yönde etkileyen ve onlara yeni ufuklar açan bir yayın organıdır. Alâeddin Özdenören, *Hamle* hakkında düşündüklerini şu cümlelerle ifade eder:

“Hamle liseli gençlerin çıkardığı bir dergi ama, Türkiye genelinde yankı uyandırıyor. Şiire olan tutkum giderek artıyor. O zaman lise kışlanın yanında, Almanlardan kalma taş binada. Bahçede dolaşırken, bir arkadaş Sezai Karakoç'un ünlü Mona Roza şiirlerini tutuşturuyor elime. Bu şiirler çarpıyor beni. Sonra Nuri Pakdil'in Hamle'deki küçük hikayelerine ve düzyazılarına, eleştirilerine tutuluyorum, önümde yeni ufuklar açılıyor.” (Boz, 2009: 215-216).

Önünde açılan yeni ufuklarla birlikte ilk şiirini kaleme alan Özdenören, bu şiirini ilk kez *Hamle*'de yayımlar. Özdenören, yazdığı ilk şiirin hikâyesini şöyle anlatır:

“Sıcak mı sıcak bir yaz gecesi. On yedi yaşımdayım. Uzunoluk'taki evimizin ayazında yatıyorum. Uyku tutmuyor. Yanımda yeğenim uyuyor, üç yaşında var yok. Ona bakıyorum. Uykusunda gülüyor. Şiirim sızıyor göğsümün orta yerinden. Yaz diyor bana. Ve ben ilk şiirimi yazıyorum.” (Özdenören, 2017: 26-27).

Hamle'nin 1958 yılı Nisan ayında yayınlanan yirmi ikinci sayısının dokuzuncu sayfasında okuyucuları “*Habersiz*” başlıklı bu şiir karşılar:

“Çocuk uykusunda gülüyor/ Hayatın acı çılgılığından habersiz/ Elleriyle oynuyor karanlıklar/ Sessiz sessiz/ ah bejem/ Rüzgâr saçlı bejem/ Bilsen insanların halini bir/ Bu kara yalnızlıktan körelen/ Işık benimdir/ Bu uzayıp giden yolda/ Ağlayıp ağlayıp da/ Aklımı sokmuşum girdabına/ Yaşamanın.” (Özdenören, 2017: 26-27).

Yukarıda da belirtildiği üzere, ilk kez *Hamle*'de yayınlanan bu şiir, Özdenören'in edebiyat hayatı ve belki de asıl meselesini başlatan ilk hamle olarak belirtilebilir.

4.4. *Hamle*'nin Yankıları

Hamle; içeriği, yazar kadrosu ve belirlediği misyon üzere taşrada çıkarılmasına rağmen sesini ulusala duyuran bir yayın organıdır. Bu sesin, özellikle Ankara'da duyulması bir önceki cümlelerin kanıtı niteliğindedir. *Hamle*'nin yönetiminde, yazar kadrosunda yer alan isimlerin kendilerini geliştirmek adına çok sayıda kitap okuyan, edebî hareketlerin özünü anlamak için bu hareketleri tüm detaylarıyla kadraja alan ve yeni çıkan yayınlarla günceli takip etmeye çalışan kişiler olduğu göz önüne alındığında, *Hamle*'nin sesini Ankara'ya duyurması yukarıdaki ifadeleri açıklar niteliktedir.

Ankara'da 1 Aralık 1954 tarihinde çıkarılan *Türk Dili* dergisinin otuz dokuzuncu sayısında yer alan ve Nurullah Ataç'ın imzasını taşıyan “*Dergilerde*” adlı sütunda, *Hamle*'nin tanıtıldığı cümleler okura sunulur. Ataç'ın *Hamle*'yi takdir ettiğini beyan eden ifadeler şu şekildedir:

“HAMLE Maraş'ta çıkıyor. "Maraş Lisesi Kültür Kolu Tarafından Yayınlanır" denildiğine göre yazarlarının çoğu öğrenci olacak. Geçen ay gelen birinci sayısında yazarlarından, Türkçe karşılıkları bulunan yabancı tilcikleri kullanmamalarını diliyen küçük bir yazı vardı. Türk Dil Kurumu bunu görünce

çok sevindi. Genel Yazmanımız o dergiyi çıkaran gençlere bir teşekkür mektubu gönderdi. Gençler dilimizin arınmasına çalışıyor, bunun gerektiğini anlamışlar. Biz yaşlılar için, tuttuğumuz yolun yarın da bırakılmıyacağını, yeni yetişenlerin de bizim ülkümüzü benimsediklerini görmekten daha tatlı ne olabilir? Var olsun Hamle'yi çıkaran gençler!...” (Ataç, 1954: 196).

İlgili yazının devamında Ataç'ın Nuri Pakdil'in iyi bir eleştirmen ve sanat düşünürü olacağını düşündüğünü belirten ifadeler yer alır.

5. HAMLE’NİN SİSTEMATİK DİZİNİ

5.1. *Hamle*’nin Kronolojik Dizini

***Hamle*, S1, Kasım 1952**

- M. N. Özatan, “*Mehtap ve Kâinat*”, (Deneme), s.1.
Ahmek Gök, “*Anadolu’ya Gelirken*”, (Şiir), s.1.
V. Cengiz, “*Hamle*”, (Başmakale), s.1.
A. Rezzak Doğuç, “*O’nun Arkasından*”, (Deneme), s.1.
Hüseyin Erkan, “*Anne*”, (Şiir), s.2.
Azmi Hüdayioğlu, “*En Geveze Kuş Ümittir, Kalbimiz de Hiç Susmaz*”, (Deneme), s.2.
İhsan Yumni Pakdil, “*Yuvayı Dişi Kuş Yapar*”, (Hikâye), s.2.
Sabri Aytemiz, “*San’at ve Edebiyat Konuşmaları*”, (Deneme), s.3.
Arif Sayın A.Oğlu, “*Akşam*”, (Deneme), s.3.
İmzasız, “*Mükafâatlı Fikir Münakaşası*”, (Anket), s.3.
İmzasız, “*Şiir Müsabâkası*”, (Anket), s.3.
İmzasız, “*Şiir Üstüne Söylenenler*”, (Vecize), s.3.
İmzasız, “*Spor*”, (Haber), s.4.
İmzasız, “*Büyük Adamlar Büyük Sözleri*”, (Vecize), s.4.
F.E., “*Vasiyetname*”, (Şiir), s.3.

***Hamle*, S2, Aralık 1952**

- C. G. Rossetti’den Tercüme Hasan Tunçer, “*Şarkı*”, (Şiir), s.1.
R. Özmen, “*Tarihten İki Fıkra*”, (Fıkra), 1. s.2.
İmzasız, “*Aşk Üstüne Söylenenler*”, (Vecize), s.1.
S. Sabri Aytemiz, “*Tenkit Hakkı*”, (Başmakale), s.1.
H. Mehmet Kandeğer, “*Bir Sonbahar Gecesi*”, (Deneme), s.2.
Arif Sayın A.Oğlu, “*Zavallı Çelebi*”, (Hikâye), s.2.
Abdürrezzak Doğuç, “*Maziye mi yoksa atıye mi bağlanmalıdır*”, (Deneme), s.2.
Sabri Aytemiz, “*Sanat ve Edebiyat Konuşmaları II*”, (Deneme), s.3.
Arif Sayın A.Oğlu, “*Esme Rüzgar*”, (Şiir), s.3.
Necmi Özer, “*Anayurt*”, (Şiir), s.3.
Remzi Özmen, “*Ayrılık*”, (Şiir), s.3.

İmzasız, “Güzel Sözler”, (Vecize), s.3.

Şevket Genç, “Spor ve Gençlik”, (Haber), s.4.

Hamle, S3, Ocak 1953

Turan Kayıran, “Eğitimin Cemiyetteki Rolü”, (Deneme), s.3.

Yaşar Gök, “Edebiyat yaygın bir tabire göre ‘Cemiyetin’ ifadesi midir?”, (Deneme), s.1.

R. Tagor, “İki Sevgili Arasında”, (Şiir), s.1.

İmzasız, “Hamle”, (Duyuru), s.1.

Shakespeare Çeviren Hasan Tuncer, “Hakiki Dostluk”, (Şiir), s.1.

S. Sabri Aytemiz, “Maziye Bağlanmalıdır.”, (Deneme), s.2.

M. Nuri Pakdil, “Kaldırımdaki Çocuk”, (Hikâye), s.2.

S. Sabri Aytemiz, “Sanat ve Edebiyat Konuşmaları III”, (Deneme), s.3.

M. N. Özatan, “Gün Ötesi”, (Şiir), s.3.

Emin Akyıldız, “Ayşe”, (Şiir), s.3.

Yüksel Yaşa, “Denize Hasret”, (Şiir), s.3.

Emin Akyıldız, “Söz gümüş ise sükût altındır”, (Deneme), s.4.

B. D., “Sporcu Ruhu; Caskie Norvell, Coronet, Amerika”, (Haber), s.4.

İmzasız, “Hamle’nin”, (Duyuru), s.4.

İmzasız, “Kahraman Maraşlılar”, (Duyuru), s.4.

İmzasız, “Dikkat”, (Duyuru), s.4.

Hamle, S4, Şubat 1953

Neriman Süslüoğlu, “Hamle ve 12 Şubat”, (Deneme), s.1

Behire Arsan, “Kurtuluş”, (Deneme), s.1.

S. Sabri Aytemiz, “Çetem”, (Şiir), s.1.

Arif Sayın Ahlatlı, “İbret”, (Deneme), s.2.

Tuncay Kaner, “Ayşe Kız”, (Hikâye), s.2.

Adile Kandeğer, “Kahraman Maraş”, (Şiir), s.2.

Samet Güngör, “Şehit”, (Hikâye), s.3.

S. Sabri Aytemiz, “Bayrak Hadisesi”, (Deneme), s.3.

Osman Çalık, “12 Şubat”, (Şiir), s.3.

Azmi Hüdaioğlu, “Maraş’a Dair”, (Deneme), s.3.

Metin Avcı, “*Osman Çavuş*”, (Şiir), s.4.
M.N. Özatan, “*Ahır Dağlarından Pınarbaşına*”, (Deneme), s.4.
Yaşar Avşar, “*12 Şubat*”, (Şiir), s.4.
Taygun Bilman, “*Mutlu Gün*”, (Deneme), s.5.
Ahmet Gök, “*Kahraman Maraş*”, (Şiir), s.5.
Kutluay Baytok, “*Maraş için*”, (Şiir), s.5.

Hamle, S5, Mart 1953

Avni Başdoğan, “*M.Akif ve İstiklal Marşı*”, (Deneme), s.1.
Ubeyt Söylemezoğlu, “*Mersiye*”, (Şiir), s.1.
Mehmet Yılmaz, “*Bir içim Hasret*”, (Deneme), s.1.
Orhan Keçecioğlu, “*Maziye Bağlanmalıdır*”, (Deneme/ Kompozisyon), s.2. 5
M. N. Özatan, “*Yazmak ve Düşünmek*”, (Deneme), s.2.
S. S. Aytemiz, “*Bahtiyarım*”, (Şiir), s.2.
Hamle, “*Mevlüt*” (Duyuru), s.2.
M. Nuri Pakdil, “*Sıcak Memleket*”, (Şiir), s.3.
Arif Sayın A.Oğlu, “*Sevgili*”, (Şiir), s.3.
Hamle, “*Daima İleri !..*” (Şiir), s.3.
Nureddin Coşkun, “*İniş ve Biniş*”, (Şiir), s.3.
M. N. Özatan, “*Koçaklama*”, (Şiir), s.3.
Ali Göçmen, “*Saraçhane Durağı*”, (Hikâye), s.4.

Hamle, S6, Nisan 1953

N.S. “*Abdülhak Hamit*”, (Biyografi), s.1.
Ali Ulvi Özmen, “*Milli Kahraman Bir Fert Değil, Milletin Müşahhas Timsalidir*”, (Deneme), s.1.
M. Nuri Pakdil, “*Hal-i Perişanım*”, (Şiir), s.1.
Azmi Hüdaioğlu, “*Atiye Bağlanmalıdır*”, (Deneme), s.2.
Recai Güdek, “*Hatıralar Dolusu*”, (Şiir), s.2.
S. Sabri Aytemiz, “*Sanat ve Edebiyat Konuşmaları: Sanatta Realizm ve yaratıcı unsur*”, (Deneme), s.3.
Ahmet Gök, “*Nerdesin*”, (Şiir), s.3.

Nurettin Coşkuner, “*Nasibim*”, (Şiir), s.3.
Kutluay Baytok, “*Acımız*”, (Şiir), s.3.
Ahmet Gök, “*Yaşadığım Günler*”, (Şiir), s.4.
İmzasız, “*Güzel Sözler*”, (Vecize), s.4.
İmzasız, “*Tarihî Fıkralar*”, (Fıkra), s.4.

Hamle, S7, Ocak 1954

İmzasız, “*Okul Kültür Faaliyetleri*”, (Haber), s.2.
Ali Göçmen, “*Edebiyatımızın Durumu*”, (Deneme), s.3
Frances Densnure Çeviren Ş. Kurtaslan, “*Unutamam*”, (Şiir), s.3.
Rıza Can, “*İnkılâplarımız ve Gençlik*”, (Deneme), s.4.
M. Nurettin Özatan, “*Gün Sonu Düşüncesi*”, (Şiir), s.4.
Emin Akyıldız, “*Atatürk*”, (Deneme), s.5.
H. Cahit Aybey, “*Gittin*”, (Şiir), s.5.
Hasan Tolay, “*Akşam*”, (Deneme), s.6.
Mehmet Güneş, “*İkiyüz kırk yedi*”, (Şiir), s.6.
Avni Başdoğan, “*Memleketin Gençliği İdeal Olarak Yetiştirilmelidir.*”, (Deneme), s.7.
Aykut Görkey, “*Türkiye Şiirlerinden VT*”, (Şiir), s.7.
Hayri Öner, “*Tarih ve Biz*”, (Deneme), s.8
Hamdi Öncül, “*Gibi*”, (Şiir), s.8.
İ. Avelioğlu, “*Harman*”, (Hikâye), s.9.
Ahmet Gök, “*Söyle Neden*”, (Şiir), s.9.
Kemal Cerrahlıgil, “*Düşündüklerimiz: Halk Şairlerimiz ve Folklor Araştırmaları*”, (Araştırma/ İnceleme), s.10.
Erdoğan Bozdoğan, “*O sahilin hırçın kızlarına*”, (Şiir), s.12.
Nurettin Coşkuner, “*Gitti*”, (Şiir), s.12.

Hamle, S8, Şubat 1954

İmzasız, “*Kültür Faaliyetleri*”, (Haber), s.2.
Avni Başdoğan, “*Maraş ve Millî Mücadele*”, (Deneme), s.3.
B. Jonson’dan Çeviri Hasan Tunçer, “*Celia’ya*”, (Şiir), s.3.
Ülkü Söylemezoğlu, “*Maraş... Ve Poyrazı*”, (Deneme), s.4.

M. Nureddin Özatan, “12 Şubatta: Destan Şehre”, (Şiir), s.4.
İhsan Varol, “Beden Eğitimi Terbiye Vasıtasıdır”, (Deneme), s.5.
Ahmet Gök, “Maraş’ın Sinesinden”, (Şiir), s.5.
İmzasız, “Hamle’nin”, (Duyuru), s.5.
Arif Sayın AHLATLI, “Sayın Okuyucu: Bir Maraşlı Gibi”, (Deneme), s.6.
Nuri Sürmen, “Gençlik ve Arkadaşlığa Kıymet”, (Deneme), s.7.
Emin Akyıldız, “Yiğitlerin Harman Gibi Savrulduğu Yer”, (Gezi Yazısı), s.8.
İhsan Alivelioğlu, “Kız Nazlı”, (Şiir), s.8.
Nurettin Coşkun, “Bilmece”, (Şiir), s.9.
Hamdi Öncül, “Şehitliğin Önünde”, (Şiir), s.9.
S.M.Y. “Belki Fransızca’yı Bulgarca Okumuş!”, (Anı), s.9.
Kubilây Görür, “Yatılılık”, (Şiir), s.9.

Hamle, S9, Mart 1954

İmzasız, “Kültür Faaliyetleri”, (Haber), s.2.
S. Sabri Aytemiz, “San’atta Gaye I”, (Deneme), s.3.
Arif Sayın Ahlatlı, “Bir Mektup Bekliyorum”, (Şiir), s.4.
Orhan Keçecioğlu, “Çamlıcalı Kıza I”, (Şiir), s.4.
Emin Akyıldız, “Nem Kaldı”, (Şiir), s.4.
Turan Ergün, “İradene Hakim, Vicdanına Esir Ol”, (Deneme), s.5.
Ak. Em., “Düdüklü Tencere”, (Şiir), s.5.
İhsan Alivelioğlu, “Anadoluda Maniler”, (Deneme), s.6.
Ülkü Söylemezoğlu, “Okul Hayatı” (Deneme), s.7.
Şeref Kurtaslan, “Ona”, (Şiir), s.7.
Şekip Güler Acarlı, “Bir Gazinoda”, (Fıkra), s.8.
İmzasız, “İngilizlerin Soğukkanlılığına Dair”, (Fıkra), s.8.
İmzasız, “Bilmece”, (Bilmece), s.8.
M. Nurettin Özatan, “Batan güne karşı”, (Şiir), s.9.
İlyas Dönmez, “Gülerim”, (Şiir), s.9.
İmzasız, “Şiir Müsabakası”, (Duyuru), s.9.
Hüseyin İnce, “Müzik Dünyanın Müşterek Dilidir”, (Deneme), s.10.
Avni Başdoğan, “Hadiseler Üzerine”, (Haber), s.11.

Hamle, S10, Mayıs 1954

- Ü.S., “Kültür Faaliyetleri”, (Haber), s.2.
- Mahmut Yılmaz, “*Hamle ve Gençler*”, (Deneme), s.3.
- Ali Göçmen, “*Liseden Ayrılırken*”, (Deneme), s.4.
- Naim Tüzer, “*Yalnızlık*”, (Şiir), s.4.
- Ülkü Söylemezoğlu, “*Ayrılık*”, (Deneme), s.5.
- Ârif Sayın, “*Uzak*”, (Şiir), s.5.
- S. Sabri Aytemiz, “*San’at Konuşmaları: Halk San’atı*” (Deneme), s.6.
- Nuri Pakdil, “*Kurtuluş Destanı*”, (Şiir), s.7.
- Hayri Öner, “*Hayret*”, (Deneme), s.8.
- Mehmet Güneş, “*Yeni*”, (Şiir), s.8.
- H. Cahit Aybey, “*Veda*”, (Şiir), s.9.
- İlyas Dönmez, “*Arzum*”, (Şiir), s.9.
- Ahmet Gök, “*Gönül*”, (Şiir), s.9.
- M.G., “*Aşkım*”, (Şiir), s.9.
- Erdoğan Sezai Bozdoğan, “*Mavi Garson*”, (Şiir), s.10.
- Kutluay Baytok, “*Ben ve Mazim*”, (Şiir), s.10.
- O. Nureddin Yüksel, “*Uzat Ellerini*”, (Şiir), s.11.
- Özalp Gümüş, “*Rüyamda*”, (Şiir), s.11.

Hamle, S11, Ekim 1954

- M. Nuri Pakdil, “*Olaylar*”, (Haber), s.2.
- İmzasız, “*Gelecek Sayıda*”, (Duyuru), s.2.
- Yusuf Ziya Beyzâdoğlu, “*Açılırken*”, (Deneme), s.3.
- Nureddin Altınbaş, “*Sen Giderken Gecelerle Ağladım*”, (Şiir), s.3.
- Fikret Eren, “*Bu Günün Şiiri*”, (Deneme), s.4.
- M. Sami Aşar, “*Öldükten Sonra veya 2200 Numaralı Mezar*”, (Şiir), s.4.
- Selçuk Kısakürek, “*Bizansın Gizli Silâhı ‘Rum Ateşi’nin Mahiyeti Nedir?’*”, (Araştırma/İnceleme), s.5.
- Hamle, “*Müdürümüz*”, (Teşekkür), s.5.
- M. Nureddin Özatan, “*Sanatçı ve Toplum*”, (Deneme), s.6.
- Ergün Dalsar, “*Doğamayan Aşkım*”, (Şiir), s.6.

M. Nuri Pakdil, “*Uyanık Düş*”, (Hikâye), s.7.
İskender Tepebaşı, “*Dost Kazanmak*”, (Deneme), s.8.
İbrahim Tunca, “*Bir Satır Yazı*”, (Şiir), s.8.
Nuri Siyami Demir, “*Tanrım*”, (Şiir), s.8.
Seza Seza Tiridinatlı, “*Dergiler Arasında*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.9.
Orhan Keçecioğlu, “*Acı Sular I*”, (Şiir), s.9.
Yalçın Erbah, “*Duyduğum Sevgili*”, (Şiir), s.10.
Kâzım Engizek, “*Ayşe Kız*”, (Şiir), s.11.

Hamle, S12, Kasım 1954

N.P., “*Olaylar*”, (Haber), s.2.
Kemal Atatürk, “*Gençliğe Hitabe*”, (Hitabe), s.3.
Mustafa Belli, “*Zaman İçinde Atatürk*”, (Deneme), s.4.
Seza Seza Tiridinatlı, “*Ben Ata’nın Çizmesiydim*”, (Şiir), s.5.
“*Yaşar Nabi ile Bir Konuşma*”, Konuşan: Seza Seza Tiridinatlı, (Röportaj), s.5.
Y. Ziya Beyzâdoğlu, “*Ziya Gökalp*”, (Biyografi), s.6.
Kubilay Görür, “*O’nun Gözleri*”, (Şiir), s.6.
Ö. Remzi Atılgan, “*Sana*”, (Şiir), s.6.
M. Nuri Pakdil, “*Günlük*”, (Günlük), s.7.
Hikmet Uz, “*Salepçi*”, (Hikâye), s.8.
Orhan Keçecioğlu, “*Tren Düdüğü*”, (Şiir), s.8.
Cengiz Öz, “*Toprak Kokuyor*”, (Şiir), s.8.
Birsen Göker, “*Sular*”, (Şiir), s.8.
Fikret Eren, “*Halk Sanatı*”, (Deneme), s.9.
Charles Baudelaire Çev: Namık K. Pendikli, “*Saçlar İçinde Bir Yarım Küre*”, (Şiir), s.9.
Nabi Çalık, “*Batılı-Doğulu*”, (Deneme), s.10.
A. Fehmi Adar, “*Rabiül Evvelini Bilmek*”, (Fıkra), s.10.
Şeref Kurtarslan, “*Beyazın Aşkı*”, (Şiir), s.10.
Somer Güngör, “*Albina*”, (Hikâye), s.11.
Erol Oral, “*Özlediğim Sevgili*”, (Şiir), s.12.

Hamle, S13, Aralık 1954

M.B., “Olaylar”, (Haber), s.2.

Y. Ziya Beyzâdoğlu, “*Namık Kemal*”, (Biyografi), s.3.

Ayhan Turan, “*Gereğince Yaşamak*”, (Deneme), s.4.

Mustafa Belli, “*Tabiat ve Biz*”, (Şiir), s.4.

Mustafa Atatanır, “*71. Doğum yıldönümü dolayısıyla: Yahya Kemal ve Tarih Şuuru*”, (Biyografi), s.5.

Orhan Keçecioğlu, “*Çamlıcalı Kız’a*”, (Şiir), s.5.

S. Seza Tiridinath, “*Hudutlar Ham*”, (Şiir), s.6.

Hikmet Uz, “*Baba Kalbî*”, (Hikâye), s.7.

Birsen Göker, “*Akşam*”, (Şiir), s.7.

İbrahim Tunca, “*Sonbahar Yağmuru*”, (Hikâye), s.8.

Yalçın Erbah, “*Geceler*”, (Şiir), s.8.

Kubilây Görür, “*Om Mani Padme Hum*”, (Deneme), s.9.

Kâzım Engizek, “*Bir akşam üstü*”, (Şiir), s.9.

S.S.T. “*Dil Devrimi*”, (Deneme), s.10.

Ahmet Gökahmetoğlu, “*Şafaktan Önce*”, (Şiir), s.10.

Atâ Turan, “*Lisemiz Millî Savunma öğretmeni Atâ Turan’ın dergimize mektubu*”, (Mektup), s.11.

Hamle, S14, Ocak 1955

E.S.B. “Olaylar”, (Haber), s.2.

Yusuf Z. Beyzâdoğlu, “*Mehmet Âkif*”, (Biyografi), s.3.

Sadrettin Eyüboğlu, “*Kültür Kolu ve Hamle*”, (Deneme), s.4.

Mustafa Belli, “*Işıklı Pencerenin Kızı*”, (Şiir), s.4.

Birsen Göker, “*İstiyorum*”, (Şiir), s.4.

Mustafa Atatanır, “*Hikâyeciliğimizin Gelişmesi Üzerine*”, (Deneme), s.5.

E. Sezai Bozdoğan, “*Limanlardan*”, (Şiir), 5.sf.

Selçuk Kısakürek, “*Zulümlerin Tarihi: Siyah Esir Ticareti*”, (Araştırma/ İnceleme), s.6.

Nureddin Altınbaş, “*Dicle-Fırat*”, (Şiir), s.6.

Hülagü İlhan Tunç, “*Türkiyem*”, (Şiir), s.6.

İbrahim Türker, “*Klasik ve Kübik (!) Resim*”, (Araştırma/ İnceleme), s.7.

M. Nuri Pakdil, “*Kişıyı Saran Düşünü*”, (Hikâye), s.8.
Mahmut N. Dabbit, “*Sevgiliye*”, (Şiir), s.8.
Kubilây Görür, “*Yeşeren Otlar*”, (Biyografi), s.9.
Nuri Siyami Demir, “*Yavrum*”, (Şiir), s.9.
Kâzım Engizek, “*Çağlayan Köyü*”, (Hikâye), s.10.
Uğur Eroğlu, “*Dertli Gönül*”, (Şiir), s.10.

Hamle, S15, Şubat 1955

Mustafa Atatanır, “*Edebiyat Armağanları*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.2.
İmzasız, “*Bugün*”, (Açıklama), s.2.
İmzasız, “*Açıklama*”, (Açıklama), s.2.
M. Sami Aşar, “*Dert İçinde Büyüyen Sevdalar I*”, (Şiir), s.3.
E.T.A. Hoffman Çeviren: Naci Akın, “*Haydn, Mozart, Beethoven*”, (Deneme), s.4.
Nabi Çalık, “*Maraş Kalesi Burçlarında*”, (Deneme), s.5.
Orhan Keçecioğlu, “*Anısına Övgü*”, (Şiir), s.5.
E. Sezai Bozdoğan, “*Dalgın*”, (Şiir), s.6.
Fikret Eren, Nuri Pakdil, “*Kitaplar*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.7.
M. Nuri Pakdil, “*Çocukluk*”, (Hikâye), s.8.
Erhün Kutlar, “*Bekliyen Adamın Şiiri*”, (Şiir), s.9.
Reşat Öznacar, “*Sütcü İmam Destanı*”, (Şiir), s.9.
Kubilây Görür, “*Atatürkçülük’te Dil ve Din*”, (Araştırma/ İnceleme), s.10.
N.P. “*Dergiler Arasında*”, (Tanıtım/İnceleme), s.11.

Hamle, S16, Mart 1955

M. Nuri Pakdil, “*Buyurmak*”, (Deneme), s.2.
Şahinkaya Dil, “*Ölüm Hakkında*”, (Şiir), s.2.
(S. & C.), “*Salâh Birsal’le Bir Konuşma*”, (Röportaj), s.3.
Sezai Karakoç, “*Çay*”, (Şiir), s.3.
Phlippe De Baleine, Çeviren: Ergün Barlas, “*Andre Maurois*”, (Biyografi), s.5.
M. Sami Aşar, “*Sokaklara Dökülen Umut*”, (Şiir), s.5.
Orhan Keçecioğlu, “*Yalancı*”, (Şiir), s.6.
Reşat Öznacar, “*Anaforda Dönen Adam*”, (Şiir), s.7.

Mustafa Atatanır, “*Cihan Şoförü*”, (Tanıtım/İnceleme), s.8.
Teoman Karahun, “*Bir Zamanlar*”, (Şiir), s.8.
M. Nurettin Özatan, “*Sanatçı ve Toplum*”, (Deneme), s.9.
İ. Yurder K. “*Parkın İhtiyar Bekçisi*”, (Hikâye), s.10.
Necati Darendeli, “*Yağmur Duası*”, (Şiir), s.11.
Manfred Kyber, Çeviren: Naci Akın, “*Büyük Fırsat*”, (Hikâye), s.12.
M. Ahmet Gürtunalı, “*Tanrı*”, (Şiir), s.12.
Kubilây Görür, Fikret Eren, Nurettin Altınbaş, “*Kitaplar*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.13.

Hamle, S17, Nisan 1955

N.P “*Dergilerde*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.2.
Mustafa Atatanır, “*Bir Yarışma Ve Sonucu*”, (Eleştiri), s.3.
Salâh Birsell, “*Davul-Zurna*”, (Şiir), s.3.
M. Nuri Pakdil, “*Gerçek*”, (Şiir), s.4.
Yakup Kadri Karaosmanoğlu, “*Soruşturma*”, (Soruşturma), s.4
Samim Kocagöz, “*Soruşturma*”, (Soruşturma), s.4.
Yaşar Nabi Nayır, “*Soruşturma*”, (Soruşturma), s.4.
A. Mümtaz Kısakürek, “*Soruşturma*”, (Soruşturma), s.4.
Sadrettin Eyüboğlu, “*Geçmiş Günler*”, (Şiir), s.5.
Sezai Karakoç, “*Sessiz Müzik*”, (Şiir), s.5.
İbrahim Türker, “*Ölümünün 365. Yılı Dolayısıyla: Koca Sinan*”, (Biyografi), s.6.
Osman Bolulu, “*Arıyorum*”, (Şiir), s.7.
Şeref Turhan, “*Şarkı*”, (Şiir), s.7.
Bedreddin Danışman, “*Yas*”, (Hikâye), s.8.
Maksut Doğan, “*Güneyde İnsan*”, (Şiir), s.8.
Özdemir İnce, “*Bir Açıp Yumdu Mu*”, (Şiir), s.9.
Paul Blanchart, Çeviren: Mustafa Kadioğlu, “*Bir Çeviri: Lenormand’ın Anısı*”, (Anı), s.10.
Nabi Çalık, “*Köyden Notlar: Makut Doğan*”, (Biyografik Hikâye), s.11.
M. Ahmet Gürtunalı, “*Toprak II*”, (Şiir), s.11.
Recep M. Taşlıoğlu, “*Evrin*”, (Şiir), s.12.
Hakkı Şinasi Çoruh, “*Düşüyor*”, (Şiir), s.12.
İ. Yurder Karpuzoğlu, “*Mariza*”, (Hikâye), s.13.

M. Sami Aşar, “Yitik Macera”, (Şiir), s.14.

Hamle, S19, Ekim 1956

Göy-Ay, “Ay-Olay: Ataç Geldi”, (Sohbet), s.2.

Hamle, “Ereğimiz”, (Eleştiri), s.3.

Kubilây Görür, “Kendi Diliyle Orhan Veli”, (Biyografi), s.4.

Mustafa Sarı, “Ağlıyacaksın”, (Şiir), s.6.

Beşir Dirikolu, “Dilimizi Nasıl Arındırabiliriz”, (Eleştiri), s.7.

Erol Oral, “Limanlar Kızına”, (Şiir), s.7.

Yalçın Eşbah, “Çehre”, (Deneme), s.9.

Michael West, Çeviren: Ömer Renkliyıldırım, “Şehir faresile köy faresi”, (Hikâye), s.10.

Mahmut Özer, “Özlem”, (Şiir), s.11.

Feridun Uyanık, “Nerdesin”, (Şiir), s.11.

Mustafa Avgın, “Garip Raci”, (Hikâye), s.12.

Hamle, S20, Şubat 1958

Hamle, “Ay-Olay”, (Haber), s.2.

Mustafa Atatanır, “A.H. Tanpınar ve Hikâyeciliği I”, (İnceleme), s.3.

Ali Kutluay, “Devrimcilik ve Ataç”, (Deneme), s.5.

A. M. Schmit ve D. Mornet’ten Derleyen ve Çeviren: Ercan Kubilay, “Sembolizm”, (Deneme), s.7.

Erdem Beyazıt, “Bir Başka Hava”, (Hikâye), s.9.

Şeref T., “1007 Kilometreden Mektup”, (Şiir), s.10.

M. Sait Zarifoğlu, “Kurtulmuşum”, (Deneme), s.11.

Cahit Zarifoğlu, “Yıllar Yılı”, (Şiir), s.11.

Rasim Özdenören, “Kitaplar”, (Eleştiri/ İnceleme), s.13.

Emily Dickinson’dan Çeviri: Ali Kutluay, “Ben”, (Şiir), s.13.

Ahmet Gökahmetoğlu, “Maviş Maviş”, (Şiir), s.14.

Alâeddin Özdenören, “Dergilerde”, (Eleştiri/ İnceleme), s.15.

Hamle, S21, Mart 1958

İmzasız, “Ay-Olay”, (Haber), s.2.

Mustafa Atatanır, “*Ahmet Hamdi Tanpınar ve Hikâyeciliği II*”, (Deneme), s.3.
Abdullah Rıza Ergüven, “*Gücenme*”, (Şiir), s.3.
Ercan Kubilay, “*Egzistansiyalizm*”, (Deneme), s.5.
Şeref Turhan, “*1007 Kilometreden Mektup I*”, (Şiir), s.5.
İbrahim Türker, “*Yeni Resim ve Seyirci*”, (Deneme), s.7.
M. Sait Zarifoğlu, “*Nafie*”, (Şiir), s.8.
A. Erdem Bayezit, “*Köy Edebiyatı*”, (Eleştiri), s.9.
Alâeddin Özdenören, “*Bir Gün Başlangıcında Düşünceler*”, (Şiir), s.9.
Ali Kutluay, “*Değer Tanımayanlar*”, (Eleştiri), s.11.
Şevket Yücel, “*Kahraman Maraşlı*”, (Şiir), s.12.
Rasim Özdenören, “*Güneş Çizgisi*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.13.
Cahit Zarifoğlu, “*Bir hayal nokta*”, (Şiir), s.13.
George Anderson’dan Çeviren: İrfan Türker, “*Tanrının Gücü*”, (Hikâye), s.15.

Hamle, S22, Nisan 1958

Hamle, “*Ay-Olay*”, (Haber), s.2.
Mustafa Atatanır, “*Ahmet Hamdi Tanpınar ve Hikâyeciliği III*”, (Deneme), s.3.
Cahit Zarifoğlu, “*Evren*”, (Şiir), s.4.
Halil Ayhan, “*Felsefe Tarihi Boyunca Atom Teorisi*”, (Araştırma/ İnceleme), s.5.
Şeref Turhan, “*Mutluluğa Çağrı*”, (Şiir), s.5.
Louis Bolle’den Çeviren: Ercan Kubilay, “*Paul Valeri Üzerine*”, (Biyografi), s.8.
M. Sait Zarifoğlu, “*Gerçek Kadar*”, (Şiir), s.8.
Alâeddin Özdenöreni “*Habersiz*”, (Şiir), s.9.
Oya. Z., “*Ölüm İsteme*”, (Şiir), s.11.
Jacques Prévert’ten Çeviren: Abdullah Rıza Ergüven, “*Sabah Kahvaltısı*”, (Şiir), s.11.
Mustafa Sarı, “*-Ş-*”, (Şiir), s.12.
Rasim Özdenören, “*Sanat Eseriyle Gerçek*”, (Deneme), s.14.
Gültekin Yazıcıoğlu, “*Umutsuzluk Üstüne*”, (Şiir), s.14.
Ali Kutluay, “*Ekinler Yağmur ve İsmayil*”, (Hikâye), s.16.
Mehmet Erdoğan, “*İnanılmaz Şey*”, (Şiir), s.18.
A. Erdem Bayezit, “*Uçman*”, (Şiir), s.19.
Erbay, “*Dergiler-Şiirler*”, (Tanıtım/ İnceleme), s.19.
Faruk Aytemiz, “*Bu Gece Başka Gece*”, (Şiir), s.21.

Nevzat Turhan, “-M-“, (Şiir), s.21.

George Anderson’dan Çeviren: İrfan Türker, “*Tanrının Gücü*”, (Hikâye), s.22.

5.2. Hamle’nin Türlerle Göre Dizini

5.2.1. Anı

S.M.Y. “*Belki Fransızca’yı Bulgarca Okumuş!*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.9.

Paul Blanchart, Çeviren: Mustafa Kadioğlu, “*Bir Çeviri: Lenormand’ın Anısı*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.10.

5.2.2. Anket

İmzasız, “*Mükafâatlı Fikir Münakaşası*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.3.

İmzasız, “*Şiir Müsabâkası*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.3.

5.2.3. Araştırma- İnceleme

Kemal Cerrahlıgil, “*Düşündüklerimiz: Halk Şairlerimiz ve Folklor Araştırmaları*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.10.

Selçuk Kısakürek, “*Bizansın Gizli Silâhı ‘Rum Ateşi’nin Mahiyeti Nedir?’*”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.5.

Selçuk Kısakürek, “*Zulümlerin Tarihi: Siyah Esir Ticareti*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.6.

İbrahim Türker, “*Klasik ve Kübik (!) Resim*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.7.

Kubilây Görür, “*Atatürkçülük’te Dil ve Din*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.10.

Halil Ayhan, “*Felsefe Tarihi Boyunca Atom Teorisi*”, Sayı 22, Nisan 1958, Yıl 7, s.5.

5.2.4. Bilmece

İmzasız, “*Bilmece*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.8.

5.2.5. Biyografi

N.S. “*Abdülhak Hamit*”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.1.

Y. Ziya Beyzâdoğlu, “*Ziya Gökalp*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.6.

Y. Ziya Beyzâdoğlu, “*Namık Kemal*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.3.

Mustafa Atatanır, “71. Doğum yıldönümü dolayısıyla: Yahya Kemal ve Tarih Şuuru”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.5.

Yusuf Z. Beyzâdoğlu, “Mehmet Âkif”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.3.

Kubilây Görür, “Yeşeren Otlar”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.9.

Phililppe De Baleine, Çeviren: Ergün Barlas, “Andre Maurois”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.5.

İbrahim Türker, “Ölümünün 365. Yılı Dolayısıyla: Koca Sinan”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.6.

Nabi Çalık, “Köyden Notlar: Makut Doğan”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.11.

Kubilây Görür, “Kendi Diliyle Orhan Veli”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.4.

Louis Bolle'den Çeviren: Ercan Kubilay, “Paul Valeri Üzerine”, Sayı 22, Nisan 1958, Yıl 7, s.8.

5.2.6. Deneme

M. N. Özatan, “Mehtap ve Kâinat”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.1.

A. Rezzak Doğuç, “O'nun Arkasından”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.1.

Azmi Hüdayioğlu, “En Geveze Kuş Ümittir, Kalbimiz de Hiç Susmaz”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.2.

Arif Sayın A.Oğlu, “Akşam”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.3.

Sabri Aytemiz, “San'at ve Edebiyat Konuşmaları”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.3.

H. Mehmet Kandeğer, “Bir Sonbahar Gecesi”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.2.

Abdürrezzak Doğuç, “Maziye mi yoksa atıye mi bağlanmalıdır”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.2.

S. Sabri Aytemiz, “Sanat ve Edebiyat Konuşmaları II”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.3.

Turan Kayıran, “Eğitimin Cemiyetteki Rolü”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.

Yaşar Gök, “Edebiyat yaygın bir tabire göre ‘Cemiyetin’ ifadesi midir?”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.

S. Sabri Aytemiz, “Maziye Bağlanmalıdır.”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.

Sabri Aytemiz, “Sanat ve Edebiyat Konuşmaları III”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.

Emin Akyıldız, “Söz gümüş ise sükût altındır”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.4.

Neriman Süslüoğlu, “Hamle ve 12 Şubat”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.1.

Behire Arsan, “Kurtuluş”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.1.

Arif Sayın Ahlatlı, “İbret”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.2.

S. Sabri Aytemiz, “*Bayrak Hadisesi*”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.3.

Azmi Hüdaioğlu, “*Maraş’a Dair*”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.3.

M.N. Özatan, “*Ahır Dağlarından Pınarbaşına*”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.4.

Taygun Bilman, “*Mutlu Gün*”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.5.

Avni Başdoğan, “*M.Akif ve İstiklal Marşı*”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.1.

Mehmet Yılmaz, “*Bir içim Hasret*”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.1.

Orhan Keçecioğlu, “*Maziye Bağlanmalıdır*”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.2.

M. N. Özatan, “*Yazmak ve Düşünmek*”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.3.

Ali Ulvi Özmen, “*Milli Kahraman Bir Fert Değil, Milletın Müşahhas Timsalidir*”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.1.

Azmi Hüdaioğlu, “*Atiye Bağlanmalıdır*”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.2.

S. Sabri Aytemiz, “*Sanat ve Edebiyat Konuşmaları: Sanatta Realizm ve yaratıcı unsur*”, (Deneme), Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.3.

Ali Göçmen, “*Edebiyatımızın Durumu*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.3.

Rıza Can, “*İnkılâplarımız ve Gençlik*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.4.

Emin Akyıldız, “*Atatürk*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.5.

Hasan Tolay, “*Akşam*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.6.

Avni Başdoğan, “*Memleketin Gençliği İdeal Olarak Yetiştirilmelidir.*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.7.

Hayri Öner, “*Tarih ve Biz*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.8.

Avni Başdoğan, “*Maraş ve Millî Mücadele*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.3.

Ülkü Söylemezoğlu, “*Maraş... Ve Poyrazi*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.4.

İhsan Varol, “*Beden Eğitimi Terbiye Vasıtasıdır*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.5.

Arif Sayın AHLATLI, “*Sayın Okuyucu: Bir Maraşlı Gibi*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.6.

Nuri Sürmen, “*Gençlik ve Arkadaşlığa Kıymet*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.7.

Nuri Sürmen, “*Gençlik ve Arkadaşlığa Kıymet*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.7.

S. Sabri Aytemiz, “*San’atta Gaye I*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.3.

Turan Ergün, “*İradene Hakim, Vicdanına Esir Ol*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.5.

İhsan Alivelioğlu, “*Anadoluda Maniler*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.6.

Ülkü Söylemezoğlu, “*Okul Hayatı*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.7.

Hüseyin İnce, “*Müzik Dünyanın Müsterek Dilidir*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.10.

Mahmut Yılmaz, “*Hamle ve Gençler*”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.3.

Ali Göçmen, “*Liseden Ayrılırken*”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.4.

Ülkü Söylemezoğlu, “Ayrılık”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.5.

S. Sabri Aytemiz, “San’at Konuşmaları: Halk San’atı”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.6.

Hayri Öner, “Hayret”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.8.

Yusuf Ziya Beyzâdoğlu, “Açılırken”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.3.

Fikret Eren, “Bu Günüün Şiiri”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.4.

M. Nureddin Özatan, “Sanatçı ve Toplum”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.6.

İskender Tepebaşılı, “Dost Kazanmak”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.8.

Mustafa Belli, “Zaman İçinde Atatürk”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.4.

Fikret Eren, “Halk Sanatı”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.9.

Nabi Çalık, “Batılı-Doğulu”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.10.

Ayhan Turan, “Gereğince Yaşamak”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.4.

Kubilây Görür, “Om Mani Padme Hum”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.9.

S.S.T. “Dil Devrimi”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.10.

Sadrettin Eyüboğlu, “Kültür Kolu ve Hamle”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.4.

Mustafa Atatanır, “Hikâyeciliğimizin Gelişmesi Üzerine”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.5.

E.T.A. Hoffman Çeviren: Naci Akın, “Haydn, Mozart, Beethoven”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.4.

Nabi Çalık, “Maraş Kalesi Burçlarında”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.5.

M. Nuri Pakdil, “Buyurmak”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.2.

M. Nurettin Özatan, “Sanatçı ve Toplum”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.9.

Yalçın Eşbah, “Çehre”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.9.

Ali Kutluay, “Devrimcilik ve Ataç”, Sayı 20, Şubat 1958, s.5.

A. M. Schmit ve D. Mornet’ten Derleyen ve Çeviren: Ercan Kubilay, “Sembolizm”, Sayı 20, Şubat 1958, s.7.

M. Sait Zarifoğlu, “Kurtulmuşum”, Sayı 20, Şubat 1958, s.11.

Mustafa Atatanır, “Ahmet Hamdi Tanpınar ve Hikâyeciliği II”, Sayı 21, Mart 1958, s.3.

Ercan Kubilay, “Egzistansiyalizm”, Sayı 21, Mart 1958, s.5.

İbrahim Türker, “Yeni Resim ve Seyirci”, Sayı 21, Mart 1958, s.7.

Mustafa Atatanır, “Ahmet Hamdi Tanpınar ve Hikâyeciliği III”, Sayı 22, Nisan 1958, s.3.

Rasim Özdenören, “Sanat Eseriyle Gerçek”, Sayı 22, Nisan 1958, s.14.

5.2.7. Eleştiri

Mustafa Atatanır, “Bir Yarışma Ve Sonucu”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.3.

Hamle, “*Ereğimiz*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.3.
Beşir Dirikolu, “*Dilimizi Nasıl Arındırabiliriz*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.7.
Rasim Özdenören, “*Kitaplar*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.13.
Alâeddin Özdenören, “*Dergilerde*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.15.
A. Erdem Bayezit, “*Köy Edebiyatı*”, Sayı 21, Mart 1958, s.9.
Ali Kutluay, “*Değer Tanımlayanlar*”, Sayı 21, Mart 1958, s.11.

5.2.8. Fıkra

R. Özmen, “*Tarihten İki Fıkra*”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.2.
İmzasız, “*Tarihî Fıkralar*”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.4.
Şekip Güler Acarlı, “*Bir Gazinoda*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.8.
İmzasız, “*İngilizlerin Soğukkanlılığına Dair*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.8.
A. Fehmi Adar, “*Rabiül Evvelini Bilmek*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.10.

5.2.9. Gezi Yazısı

Emin Akyıldız, “*Yiğitlerin Harman Gibi Savrulduğu Yer*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.8.

5.2.10. Günlük

M. Nuri Pakdil, “*Günlük*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.7.

5.2.11. Haber

İmzasız, “*Spor*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.4.
Şevket Genç, “*Spor ve Gençlik*”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.2.
B. D., “*Sporcu Ruhu; Caskie Norvell, Coronet, Amerika*”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.
İmzasız, “*Okul Kültür Faaliyetleri*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.2.
İmzasız, “*Kültür Faaliyetleri*”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.2.
İmzasız, “*Kültür Faaliyetleri*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.2.
Avni Başdoğan, “*Hadiseler Üzerine*”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.11.
Ü.S., “*Kültür Faaliyetleri*”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.2.
M. Nuri Pakdil, “*Olaylar*”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.2.
N.P., “*Olaylar*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.2.
M.B., “*Olaylar*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.13.

E.S.B. “*Olaylar*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.2.
Hamle, “*Ay-Olay*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.2.
İmzasız, “*Ay-Olay*”, Sayı 21, Mart 1958, Yıl 7, s.2.
Hamle, “*Ay-Olay*”, Sayı 22, Nisan 1958, Yıl 7, s.2.

5.2.12. Hikâye

İhsan Yumni Pakdil, “*Yuvayı Dişi Kuş Yapar*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.2.
Arif Sayın A.Oğlu, “*Zavallı Çelebi*”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.3.
M. Nuri Pakdil, “*Kaldırımdaki Çocuk*”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.2.
Tuncay Kaner, “*Ayşe Kız*”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.2.
Samet Güngör, “*Şehit*”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.3.
Ali Göçmen, “*Saraçhane Durağı*”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.4.
İ. Avelioğlu, “*Harman*”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.9.
M. Nuri Pakdil, “*Uyanık Düş*”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.7.
Hikmet Uz, “*Salepçi*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.8.
Somer Güngör, “*Albina*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.11.
Hikmet Uz, “*Baba Kalbi*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.7.
İbrahim Tunca, “*Sonbahar Yağmuru*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.8.
M. Nuri Pakdil, “*Kişiyi Saran Düşünü*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.8.
Kâzım Engizek, “*Çağlayan Köyü*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.10.
M. Nuri Pakdil, “*Çocukluk*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.8.
İ. Yurder K. “*Parkın İhtiyar Bekçisi*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.10.
Manfred Kyber, Çeviren: Naci Akın, “*Büyük Fırsat*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.12.
Bedreddin Danışman, “*Yas*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.8.
Nabi Çalık, “*Köyden Notlar: Makut Doğan*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.11.
İ. Yurder Karpuzoğlu, “*Mariza*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.13.
Michael West, Çeviren: Ömer Renkliyıldırım, “*Şehir faresile köy faresi*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.10.
Mustafa Avgın, “*Garip Raci*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.12.
Erdem Beyazıt, “*Bir Başka Hava*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.9.
George Anderson’dan Çeviren: İrfan Türker, “*Tanrının Gücü*”, Sayı 21, Mart 1958, s.15.
Ali Kutluay, “*Ekinler Yağmur ve İsmayil*”, Sayı 22, Nisan 1958, s.16.
George Anderson’dan Çeviren: İrfan Türker, “*Tanrının Gücü*”, Sayı 22, Nisan 1958, s.22.

5.2.13. Makale

V. Cengiz, “*Hamle*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.1.

S. Sabri Aytemiz, “*Tenkit Hakkı*”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.1.

5.2.14. Mektup

Atâ Turan, “*Lisemiz Millî Savunma öğretmeni Atâ Turan’ın dergimize mektubu*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.11.

5.2.15. Röportaj

“*Yaşar Nabi ile Bir Konuşma*”, Konuşan: Seza Seza Tiridinathı, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.5.

(S. & C.), “*Salâh Birsell’le Bir Konuşma*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.3.

5.2.16. Sohbet

Göy-Ay, “*Ay-Olay: Ataç Geldi*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.2.

5.2.17. Soruşturma

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, “*Soruşturma*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.4.

Samim Kocagöz, “*Soruşturma*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.4.

Yaşar Nabi Nayır, “*Soruşturma*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.4.

A. Mümtaz Kısakürek, “*Soruşturma*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.4.

5.2.18. Şiir

Ahmet Gök, “*Anadolu’ya Gelirken*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.1.

Hüseyin Erkan, “*Anne*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.2.

F.E., “*Vasiyetname*”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.3.

C. G. Rossetti’den Tercüme Hasan Tunçer, “*Şarkı*”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.1.

Arif Sayın A.Oğlu, “*Esme Rüzgar*”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.3.

Necmi Özer, “*Anayurt*”, (Şiir), Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.3.

Remzi Özmen, “*Ayrılık*”, (Şiir), Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.3.

R. Tagor, “*İki Sevgili Arasında*”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.1.

M. N. Özatan, “*Gün Ötesi*”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.

Emin Akyıldız, “Ayşe”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.
Yüksel Yaşa, “Denize Hasret”, Sayı 3, Ocak 1953, Yıl 1, s.3.
S. Sabri Aytemiz, “Çetem”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.1.
Adile Kandeğer, “Kahraman Maraş”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.2.
Osman Çalık, “12 Şubat”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.3.
Metin Avcı, “Osman Çavuş”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.4.
Yaşar Avşar, “12 Şubat”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.4.
Kutluay Baytok, “Maraş için”, Sayı 4, Şubat 1953, Yıl 1, s.5.
Ubeyt Söylemezoğlu, “Mersiye”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.1.
S. S. Aytemiz, “Bahtıyarım”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.2.
M. Nuri Pakdil, “Sıcak Memleket”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.3.
Arif Sayın A.Oğlu, “Sevgili”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.3.
Hamle, “Daima İleri !..”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.3.
Nureddin Coşkun, “İniş ve Biniş”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.3.
M. N. Özatan, “Koçaklama”, Sayı 5, Mart 1953, Yıl 1, s.3.
M. Nuri Pakdil, “Hal-i Perişanım”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.1.
Recai Güdek, “Hatıralar Dolusu”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.2.
Ahmet Gök, “Nerdesin”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.3.
Nurettin Coşkun, “Nasibim”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.3.
Kutluay Baytok, “Acımız”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.3.
Ahmet Gök, “Yaşadığım Günler”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.4.
Frances Densnure Çeviren Ş. Kurtaslan, “Unutamam”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.3.
M. Nurettin Özatan, “Gün Sonu Düşüncesi”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.4.
H. Cahit Aybey, “Gittin”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.5.
Mehmet Güneş, “İkiyüz kırk yedi”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.6.
Aykut Görkey, “Türkiye Şiirlerinden VI”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.7.
Hamdi Öncül, “Gibi”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.8.
Ahmet Gök, “Söyle Neden”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.9.
Erdoğan Bozdoğan, “O sahilin hırçın kızlarına”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.12.
Nurettin Coşkun, “Gitti”, Sayı 7, Ocak 1954, Yıl 2, s.12.
B. Jonson’dan Çeviri Hasan Tunçer, “Celia’ya”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.3.
M. Nureddin Özatan, “12 Şubatta: Destan Şehre”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.4.
Ahmet Gök, “Maraş’ın Sinesinden”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.5.

İhsan Alivelioğlu, “Kız Nazlı”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.8.

Nurettin Coşkun, “Bilmece”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.9.

Hamdi Öncül, “Şehitliğin Önünde”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.9.

Kubilây Görür, “Yatılılık”, Sayı 8, Şubat 1954, Yıl 2, s.9.

Arif Sayın Ahlatlı, “Bir Mektup Bekliyorum”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.4.

Orhan Keçecioğlu, “Çamlıcalı Kıza F”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.4.

Emin Akyıldız, “Nem Kaldı”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.4.

Ak. Em., “Düdüklü Tencere”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.5.

Şeref Kurtaslan, “Ona”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.7.

M. Nurettin Özatan, “Batan güne karşı”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.9.

İlyas Dönmez, “Gülerim”, Sayı 9, Mart 1954, Yıl 2, s.9.

Naim Tüzer, “Yalnızlık”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.4.

Ârif Sayın, “Uzak”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.5.

Nuri Pakdil, “Kurtuluş Destanı”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.7.

Mehmet Güneş, “Yeni”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.8.

H. Cahit Aybey, “Veda”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.9.

İlyas Dönmez, “Arzum”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.9.

Ahmet Gök, “Gönül”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.9.

M.G., “Aşkım”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.9.

Erdoğan Sezai Bozdoğan, “Mavi Garson”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.10.

Kutluay Baytok, “Ben ve Mazim”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.10.

O. Nureddin Yüksel, “Uzat Ellerini”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.11.

Özalp Gümüş, “Rüyamda”, Sayı 10, Mayıs 1954, Yıl 2, s.11.

Nureddin Altınbaş, “Sen Giderken Gecelerle Ağladım”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.3.

M. Sami Aşar, “Öldükten Sonra veya 2200 Numaralı Mezar”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.4.

Ergün Dalsar, “Doğamayan Aşkım”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.6.

İbrahim Tunca, “Bir Satır Yazı”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.8.

Nuri Siyami Demir, “Tanrım”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.8.

Orhan Keçecioğlu, “Acı Sular F”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.9.

Yalçın Erbah, “Duyduğum Sevgili”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.10.

Kâzım Engizek, “Ayşe Kız”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.11.

Seza Seza Tiridinatlı, “Ben Ata’nın Çizmesiydim”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.5.

Kubilay Görür, “*O’nun Gözleri*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.6.

Ö. Remzi Atılğan, “*Sana*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.6.

Orhan Keçecioğlu, “*Tren Düdüğü*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.8.

Cengiz Öz, “*Toprak Kokuyor*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.8.

Birsen Göker, “*Sular*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.8.

Charles Baudelaire Çev: Namık K. Pendikli, “*Saçlar İçinde Bir Yarım Küre*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.9.

Şeref Kurtarslan, “*Beyazın Aşkı*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.10.

Erol Oral, “*Özlediğim Sevgili*”, Sayı 12, Kasım 1954, Yıl 3, s.12.

Mustafa Belli, “*Tabiat ve Biz*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.4.

Orhan Keçecioğlu, “*Çamlıcalı Kız’a*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.5.

S. Seza Tiridinalı, “*Hudutlar Ham*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.6.

Birsen Göker, “*Akşam*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.7.

Yalçın Erbah, “*Geceler*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.8.

Kâzım Engizek, “*Bir akşam üstü*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.9.

Ahmet Gökahmetoğlu, “*Şafaktan Önce*”, Sayı 13, Aralık 1954, Yıl 3, s.10.

Mustafa Belli, “*Işıklı Pencerenin Kızı*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.4.

Birsen Göker, “*İstiyorum*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.4.

E. Sezai Bozdoğan, “*Limanlardan*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.5.

Nureddin Altınbaş, “*Dicle-Fırat*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.6.

Hülagü İlhan Tunç, “*Türkiyem*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.6.

Mahmut N. Dabbit, “*Sevgiliye*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.8.

Nuri Siyami Demir, “*Yavrum*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.9.

Uğur Eroğlu, “*Dertli Gönül*”, Sayı 14, Ocak 1955, Yıl 3, s.10.

M. Sami Aşar, “*Dert İçinde Büyüyen Sevdalar I*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.3.

Orhan Keçecioğlu, “*Anısına Övgü*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.5.

E. Sezai Bozdoğan, “*Dalgın*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.6.

Erhün Kutlar, “*Bekliyen Adamın Şiiri*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.9.

Reşat Öznacar, “*Sütcü İmam Destanı*”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.9.

Şahinkaya Dil, “*Ölüm Hakkında*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.2.

Sezai Karakoç, “*Çay*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.3.

M. Sami Aşar, “*Sokaklara Dökülen Umut*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.5.

Orhan Keçecioğlu, “*Yalancı*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.6.

Reşat Öznacar, “*Anaforda Dönen Adam*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.7.

Teoman Karahun, “*Bir Zamanlar*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.8.

Necati Darendeli, “*Yağmur Duası*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.11.

M. Ahmet Gürtunalı, “*Tanrı*”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.12.

Salâh Birsell, “*Davul-Zurna*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.3.

M. Nuri Pakdil, “*Gerçek*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.4.

Sadrettin Eyüboğlu, “*Geçmiş Günler*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.5.

Sezai Karakoç, “*Sessiz Müzik*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.5.

Osman Bolulu, “*Arıyorum*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.7.

Şeref Turhan, “*Şarkı*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.7.

Maksut Doğan, “*Güneyde İnsan*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.8.

Özdemir İnce, “*Bir Açıp Yumduğun Mu*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.9.

M. Ahmet Gürtunalı, “*Toprak II*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.11.

Recep M. Taşlıoğlu, “*Evrin*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.12.

Hakkı Şinasi Çoruh, “*Düşüyor*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.12.

M. Sami Aşar, “*Yitik Macera*”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.14.

Mustafa Sarı, “*Ağlıyacaksın*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.6.

Erol Oral, “*Limanlar Kızına*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.7.

Mahmut Özer, “*Özlem*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.11.

Feridun Uyanık, “*Nerdesin*”, Sayı 19, Ekim 1956, Yıl 4, s.11.

Şeref T., “*1007 Kilometreden Mektup*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.10.

Cahit Zarifoğlu, “*Yıllar Yılı*”, (Şiir), Sayı 20, Şubat 1958, s.11.

Emily Dickinson’dan Çeviri: Ali Kutluay, “*Ben*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.13.

Ahmet Gökahmetoğlu, “*Maviş Maviş*”, Sayı 20, Şubat 1958, s.14.

Abdullah Rıza Ergüven, “*Gücenme*”, Sayı 21, Mart 1958, s.3.

Şeref Turhan, “*1007 Kilometreden Mektup I*”, Sayı 21, Mart 1958, s.5.

M. Sait Zarifoğlu, “*Nafle*”, Sayı 21, Mart 1958, s.8.

Alâeddin Özdenören, “*Bir Gün Başlangıcında Düşünceler*”, Sayı 21, Mart 1958, s.9.

Şevket Yücel, “*Kahraman Maraşlı*”, Sayı 21, Mart 1958, s.12.

Cahit Zarifoğlu, “*Bir hayal nokta*”, Sayı 21, Mart 1958, s.13.

Cahit Zarifoğlu, “*Evren*”, Sayı 22, Nisan 1958, s.4.

Şeref Turhan, “*Mutluluğa Çağrı*”, Sayı 22, Nisan 1958, s.5.

M. Sait Zarifoğlu, “*Gerçek Kadar*”, Sayı 22, Nisan 1958, s.8.

Alâeddin Özdenören, “Habersiz”, Sayı 22, Nisan 1958, s.9.

Oya. Z., “Ölüm İsteme”, Sayı 22, Nisan 1958, s.11.

Jacques Prévert’ten Çeviren: Abdullah Rıza Ergüven, “Sabah Kahvaltısı”, Sayı 22, Nisan 1958, s.11.

Mustafa Sarı, “-Ş-“, Sayı 22, Nisan 1958,s.12.

Gültekin Yazıcıoğlu, “Umutsuzluk Üstüne”, Sayı 22, Nisan 1958, s.14.

Mehmet Erdoğan, “İnanılmaz Şey”, Sayı 22, Nisan 1958, s.18.

A. Erdem Bayezit, “Uçman”, Sayı 22, Nisan 1958, s.19.

Faruk Aytemiz, “Bu Gece Başka Gece”, Sayı 22, Nisan 1958, s.21.

Nevzat Turhan, “-M-“, Sayı 22, Nisan 1958,s.21.

5.2.19. Tanıtım-İnceleme

Seza Seza Tiridinatlı, “Dergiler Arasında”, Sayı 11, Ekim 1954, Yıl 3, s.9.

Mustafa Atatanır, “Edebiyat Armağanları”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.2.

Fikret Eren, Nuri Pakdil, “Kitaplar”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.7.

N.P. “Dergiler Arasında”, Sayı 15, Şubat 1955, Yıl 3, s.11.

Mustafa Atatanır, “Cihan Şoförü”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.8.

Kubilây Görür, Fikret Eren, Nurettin Altınbaş, “Kitaplar”, Sayı 16, Mart 1955, Yıl 3, s.13.

N.P “Dergilerde”, Sayı 17, Nisan 1955, Yıl 3, s.2.

Rasim Özdenören, “Güneş Çizgisi”, Sayı 21, Mart 1958, Yıl 7, s.13.

Erbay, “Dergiler-Şiirler”, Sayı 22, Nisan 1958, Yıl 7, s.19

5.2.20. Vecize

İmzasız, “Şiir Üstüne Söylenenler”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.3.

İmzasız, “Büyük Adamlar Büyük Sözleri”, Sayı 1, Kasım 1952, Yıl 1, s.4.

İmzasız, “Aşk Üstüne Söylenenler”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.1.

İmzasız, “Güzel Sözler”, Sayı 2, Aralık 1952, Yıl 1, s.3.

İmzasız, “Güzel Sözler”, Sayı 6, Nisan 1953, Yıl 1, s.4.

SONUÇ

Maraş, asırlardan beri birçok medeniyete ev sahipliği yapan bir şehir olma özelliği gösterir. Maraş toprakları; divan edebiyatı, halk edebiyatı ve Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında eserleriyle tanınan birçok ismin doğup büyüdüğü topraklardır. Mehmed Sümbülzâde Vehbi, Hayreddin Lâmi, Ahmed Kuddûsî, Hâmî-i Mar'aşî Maraşlı divan şairlerinden olup Karacaoğlu, Dadaloğlu, Aşık Mısırlı, Dost Ozan, Derdiçok, Âşık Yener, Hayati Vasfi Taşyürek, Âşık Mahzuni Şerif, Hilmi Şahballı gibi isimler ise halk edebiyatı geleneğine bağlı olan Maraşlı şairler arasında sayılabilir. Cumhuriyet devri Türk edebiyatında Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt, Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç ve Tahsin Yücel eserlerinin yanı sıra fikirleriyle de tanınan Maraşlı edebiyatçılardır. Maraşlı edebiyatçılar sadece sayılan isimlerle sınırlı değildir. Yazılabilecek daha pek çok isim vardır. Maraşlı olup Maraş'ta yaşayan Alâeddin Özdenören, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt ve daha birçok ismin anılarında, Maraş'ın neredeyse her yönüyle kaleme alındığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte Maraşlı olup Maraş'ta doğmayan Necip Fazıl Kısakürek'in ve Maraşlı olmayıp Maraş'ta okuyan Sezai Karakoç'un anılarında da Maraş'tan birçok kez bahsedildiği görülür. İlgili yazılar doğrultusunda gerçekleştirilen Maraş okumaları sonucunda, Maraşlı olan veya Maraş'ta yaşayan tüm isimlerin zihinlerinde ve duygu dünyalarında Maraş'ın oldukça değerli bir konumda olduğu çıkarımında bulunmak mümkündür. Maraş'ın kendine özgü edebî birikimi, bahsedilen durumlarla açıklanabilir. *Hamle*, bu geleneğin ve bu birikimin ürünüdür. Bununla birlikte *Büyük Doğu*'nun köklerinden beslenen ve *Dolunay*, *İkindiyazıları*, *Edebiyat* ve *Diriliş*'i besleyen bir yayın organıdır.

İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında tüm dünyada büyük değişimler gerçekleşir. Birçok farklı alanda gerçekleşen bu değişimlerden bazıları olumlu bazıları ise olumsuz şekilde sonuçlanır. İkinci Dünya Savaşında tarafsızlığını koruyan Türkiye, bu tarafsızlığa rağmen savaşın sonuçlarından etkilenen ülkeler arasındadır. Türkiye'de siyasi kulvarda, 1950 genel seçimleriyle birlikte sona eren Millî Şef dönemi yerini Demokrat Parti'nin iktidarına bırakır. Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye'de birçok alanda gerçekleşen gelişmeler ülkenin refah seviyesini belli derecede arttırır. Ekonomide izlenen politikalarda, İkinci Dünya Savaşının yıkıcı etkilerini en aza indirmek amacıyla ilerlenir. Eğitim alanında gerçekleştirilen yeniliklerle birlikte ülke genelinde büyük değişikliklerin

yaşandığı ifade edilebilir. Maraş, bu değişimden olumlu etkilenen şehirler arasındadır. Bir taşra şehri olmasına rağmen merkez ve ilçelerindeki mevcut okul, öğretmen ve öğrenci sayısı, bununla birlikte eğitim amacıyla çevre illerden aldığı göçler Maraş'ın eğitim alanında önemli şehirlerden biri olduğunu ispatlamaktadır.

Türkiye'de eğitim alanında kayda değer gelişmeler olmakla birlikte gelişim gösteren alanlardan bir diğeri basın ve yayıncılık faaliyetleridir. Demokrat Parti'nin izlemiş olduğu özgürlük temelli politikanın bu durum üzerinde etkisi olduğunu söylemek mümkündür. İlgili yıllarda Türkiye'de *Büyük Doğu*, *Dost*, *Hece*, *Türk Dili* ve daha birçok dergi yayınlanır. *Hürriyet*, *Milliyet*, *Tercüman* ise o yıllarda çıkarılan gazetelerden sadece birkaçıdır. Basın ve yayıncılık kulvarında gerçekleşen gelişmeler, Maraş'ta da olumlu etkilerini gösterir. Bu etkilere bağlı olarak 1950-1960 yılları arasında Maraş'ta yayın faaliyeti gösteren birçok dergi ve gazetenin varlığından söz edilebilir. Bu gazeteler ağırlıklı olarak siyasî içeriğe sahip olmakla birlikte edebî içeriklere rastlanan gazete ve dergiler de görmek mümkündür. *Engizek*, *Demokrasiye Hizmet*, *Halk Postası*, *Yeni Çocuk*, *Gençlik Maraş*, *Mehtap*, *İnkılap* ve *Hamle* sayfalarında edebî içeriklere yer veren gazete ve dergiler arasında sayılabilir.

Hamle, 1952- 1958 yılları arasında Maraş'ta çıkarılan bir yayın organıdır. Toplamda yirmi iki sayı yayınlanan *Hamle*'nin; dönemin gençlerinin sanata, kültüre ve edebiyata olan ilgisi üzerine inşa edildiği ifade edilebilir. Edebiyat tarihinde “yedi güzel adam” olarak adlandırılan kişilerin anıları okunduğunda *Hamle*'ye verdikleri değer, *Hamle*'nin önemini arttırır niteliktedir. İlk sayısında V. Cengiz imzasıyla yer alan ve genel amaçlarının belirtildiği makale doğrultusunda *Hamle*'nin, ilk sayısından son sayısına kadar bu makalede belirtilen amaç ve düzlemde ilerlediğini söylemek mümkündür.

Hamle, taşradaki bir okulda, düzensiz denebilecek aralıklarla toplamda yirmi iki sayı çıkarılmasına rağmen günümüzde oldukça net bir öneme sahiptir. Bu durum, sesini Ankara'ya duyurabilmesi ve bünyesindeki yazar- şair kadrosu ile açıklanabilir.

Hamle'nin yazar ve şair kadrosu incelendiğinde, edebiyat ve sanat alanında oldukça tanınan isimler göze çarpar. M. Nuri Pakdil, Şahinkaya Dil, Sezai Karakoç, Salâh Birsell, Sadrettin Eyüboğlu, Şeref Turhan, Cahit Zarifoğlu, Alâeddin Özdenören, Şevket Yücel, Adil Erdem Bayazıt ve Nevzat Turhan *Hamle*'nin sayfalarında şiirleriyle yer alan şairler arasındadır. Bünyesindeki hikâye yazarları arasında S. Sabri Aytemiz, Sadrettin Eyüboğlu, Mustafa Atatanır, M. Nuri Pakdil ve Rasim Özdenören'in yer aldığı görülür. *Hamle*'ye

hikâyeleriyle katkı sağlayan yazarlardan bazıları; M. Nuri Pakdil, Adil Erdem Bayazıt ve Ali Kutlay olarak belirtilebilir.

Hamle'de şiir ve deneme başta olmak üzere eleştiri, hikâye, makale, çeviri, haber, biyografi, günlük, anı, mektup, vecize, fıkra gibi türlerin yer aldığı görülür. Bu bağlamda *Hamle*'nin sayfalarında, edebiyat alanına ait olan türlerin neredeyse hepsini görmenin mümkün olduğu belirtilebilir. *Hamle*'de yayınlanan türler içerik olarak incelendiğinde yayınlanan şiirlerin genel itibarıyla aşk, özlem, nefret, gurbet, ölüm ve ayrılık gibi konularda yazıldığını belirtmek mümkündür. Kaleme alınan hikâyelerde işlenen konuların şiirlerle aynı olduğu ifade edilebilir. Denemelerin konu itibarıyla kültür-sanat gündemlerinde yazıldığı görülür. Bazı denemelerin üslup yönünden eleştiri türüne yaklaştığını söylemek mümkündür. *Hamle*'nin sayfalarında haber türündeki yazılara da oldukça sık rastlanır. Okuldaki, şehirdeki, ülkedeki ve dünyadaki; kültür, sanat ve spor gündemlerinde kaleme alınan bu haberlerde, özelden genele doğru bir sıralamanın izlendiği belirtilebilir. Tüm bu durumlarla birlikte *Hamle*'nin, bünyesinde yer alan şiir, hikâye, deneme, eleştiri, haber vb. türlerle edebiyatın ve sanatın nabzını tutması açısından önemli bir konumda durduğu belirtilebilir.

Yapılan bu tez çalışması sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda *Hamle*'nin, ulusal bazda tanınan bununla birlikte dönemin edebî ve sanatsal portresini yansıtan oldukça önemli bir yayın organı olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- AKYILDIZ, A. (2018). “Demokrasiye Hizmet”. Kahramanmaraş Ansiklopedisi (III, 64-67). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları.
- AKYILDIZ, A. (2018). “Engizek”. Kahramanmaraş Ansiklopedisi (III, 324-329). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları.
- AKYILDIZ, A. (2020). “Halk Postası”. Kahramanmaraş Ansiklopedisi (IV, 56-57). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları.
- ATAÇ, N. (1954). “Dergilerde”. Türk Dili Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi. (ss.196-198). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- AVCI, R. (2021). Kahramanmaraş Eğitim Tarihi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- AYDOĞAN, K. (2011). “Bir Yazarın Hazırlanışı”. Hüseyin Su (Ed.), Hece Aylık Edebiyat Dergisi: Yedi Güzel Adamdan Biri Rasim Özdenören 169. (ss. 357-370). Ankara: Hece Yayınları.
- AYDOĞAN, M., BULUT, M.Â. & YALSIUZÇANLAR, S. (2017). Râsim Özdenören’le Söyleşmek. Edebiyat Ortamı Yayınları. Ankara: EOY.
- BAYAZIT, E. (2004), “Nuri Pakdil ve Edebiyat Dergisi Soruşturması”. İbrahim Çelik (Ed.), Hece Aylık Edebiyat Dergisi: Düşünsel, Entelektüel, Muhalif Bir Tasarım Olarak Edebiyat Dergisi ve Nuri Pakdil. (ss. 429-461). Ankara: Hece Yayınları.
- BAYAZIT, E. (2015). Kelimenin Dirilişi. İstanbul: Hat Yayınevi.
- BAYAZIT, E., (2010). “Hayatın İçinden: Üstad Necip Fazıl” Hüseyin Yorulmaz (Ed.), Erdem Bayazıt’a Armağan. İstanbul: Maraşder Kültür Yayınları.

BİRSEL, S. (1982). Hacivat Günlüğü. İstanbul: Ada Yayınları.

BOZ, D. (2009). Yazarların Şehri Kahramanmaraş. Ankara: Öncü Basımevi.

BOZ, D. (2021). Yedi Güzel Adam'ın Maraş'ı. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

CENGİZ, V., (1952). “Hamle”, Hamle, Maraş: Alpaylar Matbaası.

DOĞAN, E. (1999). Edebiyatımızda Dergiler. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Edebiyat Yolu. (2021). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Hamle Dergisi, (1954-1958), S7-S22, Maraş.

Hamle Gazetesi, (1952- 1953), S1.-S6, Maraş.

Kahramanmaraş Valiliği, 1967. Maraş İl Yıllığı, İstanbul.

KARAKOÇ, S. (1989). “Hâtıralar XXVIII Maraş”. Sezai Karakoç (Ed.), Diriliş 28. (ss. 10-13). İstanbul.

KARAKOÇ, S. (1997). “Süt ve Tabanca”. Günlük Yazılar: I, Farklar. (ss. 132-135). İstanbul: Diriliş Yayınları.

KARAKOÇ, S., (1989). “Hâtıralar XXIX Maraş”. Sezai Karakoç (Ed.), Diriliş 29. (ss. 10-14). İstanbul.

KÜPÇÜK, S. (2015). Türkiye Edebiyat Dergileri Atlası. Ankara: Cümle Yayınları.

MERİÇ, C. (1992). Bu Ülke. İstanbul: İletişim Yayınları.

ÖZDENÖREN, A. (1997). Şiirin Geçitleri. Konya: Esra Sanat Yayınları.

ÖZDENÖREN, A. (2010). Açılı/Yorum. Ankara: Hece Yayınları.

ÖZDENÖREN, A. (2017). Unutulmuşluklar. İstanbul: İz Yayınları.

ÖZDENÖREN, R. (2007), “Kuşbakışı”. Hüseyin Su (Ed.), Hece Aylık Edebiyat Dergisi: Yedi Güzel Adam’dan Biri: Cahit Zarifoğlu 126/127/128. (ss.8-38). Ankara: Hece Yayınları.

ÖZDENÖREN, R. (2020). “Okuma Serüvenim Nasıl Başladı?”. Okuma Atlası. İstanbul: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

ÖZDENÖREN, R. (2021), “Alaeddin Özdenören’in Yaşantısı ve Şiiri”. İbrahim Demirci, Âtîf Bedir (Ed.), Hece Aylık Edebiyat Dergisi: Alaeddin Özdenören. Özel Sayısı. (ss. 7-16). Ankara: Hece Yayınları.

SOMUNCU, S. (2020). “Cumhuriyet Döneminde Kahramanmaraş’ın Özgül Edebî Birikimi”. Milli Mücadelenin 100. Yılında Kahramanmaraş. (ss. 107-120). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

TANPINAR, A. H., (2000). “Maraş/ Maraşlıların Bayramı”. Yaşadığım Gibi. (ss. 226-235). İstanbul: Dergâh Yayınları.

TOMBUL, Y. (2019). “Cumhuriyet Dönemi Maraş Basını ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Gelişiminin Basındaki Yansımaları (1923-1990)”. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

YAKAR, S. (2018). “Gençlik Gazetesi”. Kahramanmaraş Ansiklopedisi (III, 479). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları.

YAKAR, S. (2021). Yedi Güzel Adam ve Gençlikte Yaşanmışlıklar. Kahramanmaraş: FA Ajans.

YALÇINOVA, Ö. (2021). Kahramanmaraş Edebiyat Tarihine Giriş. Kahramanmaraş:
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

ZARİFOĞLU, C., (1997). Yaşamak. İstanbul: Beyan Yayınları.

EKLER

Sahibi:
S. SABRİ AYTEMİZ

Yazı işlerini idare eden:
ABDURREZZAK DOĞUÇ

İdare Yeri:
LİSE

Hamle

Devlet Nüshası

Fiatı 15 Kuruş

Basıldığı Yer:
ALPAVILAR MATBAASI
MARAŞ

(Yıl: 1 — Sayı: 1)

AYLIK FİKİR, SAN'AT ve EDEBİYAT GAZETESİ

(15/11/952)

Hamle

Yıllardan beri arzu edilen, fakat kâfi derecede bir teşebbüsle geçilemeyen gazete çıkarmak fikrinin tahakkukunun verdiği sevinç içindeyiz. Hamle lûgat manâsı sadece atılış demektir. Ama devri edebiyatta her kelimenin sadece lûgattaki manasıyla yetinecek değildir ya; Onu kendimize göre tefsir edip şümullu manâsını anlamak lâzımdır.

Bir cemiyetin ahlâken düşüklüğünden, şan ve şerefle dolu mazilerinin acıklı bir istikbale yönelmesinden nîs'ul olan münevverlerdir. Münevverlerin halktan ayrı bir realite tutturmaları toplumu müşkül mevkide bırakır. Fikir ve bilgi sahibi insan en büyük mesuliyetlerin sahibidir. Çünkü o, doğruluğuna inandığı fikir ve bilgisini ne pahasına olursa olsun başkalarına duyurmak mecburiyetindedir. Haksızlığı, adâleti, doğruyu, yanlış herkeşe duyurmak o işi yapabilecek herkesin vazifesidir. Fakat bunu her zaman yapmak mümkün olmuyor. Okul çağlarında hatta ondan sonraki hayatı mücadelelerde dahi efkârı umumiyeyle iki kelimeyi hitaptan aciz olunuyor. Bunun sebebi kabiliyetsizlik değil, sadece o sahada kendini hazırlama fırsat ve vasıtalarının bulunamamasından ibarettir.

Bu kadar muazzam fikir müesseselerinin (okul) çoğunun bir fikir cereyanı

(Devamı Sahife 4 de)

MEHTAP VE KÂİNAT

YAZAN: M. N. ÖZTAN

Mehtap... kâinat... hissin buğuşa içli bir senfoni gibi aktığı gece... O geceki en ufak cismin yeni bir şekille can bulduğu gece. Mehtap derdini çihil çihil suların gönüllere akışı gelir aklı. Uzakları (gel, gel) diye insanı kondirne çekon bir alem. Ağıl nıldıkça enginlere.

Deniz kenarındayım. Sular sıkır sıkır küçükk umi taneleri üstünde bir billür, ay suya düşmüş yanan bir ısıt. İnsanlık, baştanbaşa bütün bir gecenin yalnızlığı ve boş. Hayal den uzak hakikatı yaşamak için çıktığım bu akşam sanki. Biliklerim bilmediklerime karışıyor, sevdiğilerim sevincediklerini unutturuyor, ve ben zevkide, ızdırabıda bu gece bu mehtapta yaşıyorum.

Hafif bir rüzgâr var. Ann sabah rüzgârından tatlı, hafif bir yosun kokusu var' çiçek kokusundan hoş. Her yer yeni bir dekorla süslü. Gittikçe uzaklaşan bir sandal açılmış enginlere. Gönül bu neyi duyurmaz ki?... Mehtap bu neyi içirmez ki içsin?... Dinde dinde, yudum yudum imlekten çekilir gidi geder insanın içini. Ağaçlar sevil boylu birer yar, taş mercan, sular kürk bir yolculukta kana kana içilen bir punar olur. İçersen mehtabı derinden kana kana, doya doya. Saattler bir bir geçiyor bu alem sona erecek diye korkuyorum. Duyduklarım duyacaklarım karışıyor ve yalnızlığı bütün manâlarıyla iliklerinden koniklerine içliyen bir huzla tırlıyor u. Gecenin o nazik sahnesinin yerine çıplak hakikât, tutlu dilinin yerine avutluları dolacaktır?... Bûlbüller ötmüyordu kükrekler söylüyordu yanıtımda. Diller konuşuyordu gın iller anlatıyordu. Ruhlar gönül türkileri söylüyorlardı.

(Devamı sayfa 4 de)

Anadoluya Gelirken

Bu millet ki Oğuzların neslinden,
Asıldır milletim; as'lı aslından,
Akin edip sarp Asyanın üstünden,
Dağ; taşı delip gelen bizleriz.

Düşmüşüz oradan zafere peşine,
Kastlanamaz milletimin eşine,
Bozkurtlu bayrağı çekip başına,
Zaferden zafere koşan bizleriz.

Yürüdük oradan Anadolu'ya,
Yollarda uğradık binbir belaya,
Akıncı atını sürdük kal'aya,
Dağları inletp gelen bizleriz.

Akınıımız koca arzı salladı,
Sular geçit verdi dağlar çınladı,
Milletimi tarih dahi anladı,
Aln'ı açık tarihle giren bizleriz.

Ahmet Gök

"O",nun arkasından

Hatıralarının içinde hayrakların ilk defa hüzünlü dalgalandığı bir günü. İlk hüzünüm belki de o gün başlamıştı. İnsanlar buğuşa bir alimde yaşıyorlardı sanki. Gözler yağlı, başlar eğilmişti. Okula gelen bizlerle büyük kayıplar öğrenmeden olayın büyüklüğünü hislerimizle duyuyuş gibi idik. O gün bir güneş en kuvvetli ışıklarını kalplerimizde bırakarak sönmüştü. Anızın: O "günden" çocukları olan biz gençler de bu ışıklarla aydınlanarak arkasından yürümekteyiz o güneğin.

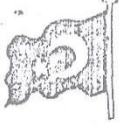
O gün "Ölüm mukadderdir, meflunı ne büyük birer münâ işlemiştir. Fakat ancak o büyük kahramanın sadece cismini yarıncızdan" ayrılmış ruhunu kalplerimizden ayırmağa kuvveti yetmemiştir.

Bu gün biz hâlâ onun izinden yürüyoruz. Sanki gectiği "Ey TÜRK gençliği birinci vazife TÜRK istiklâl ve cumhuriyetini ihlâk meflafaza ve müdafaa etmek... Seslenişinin sahibinin sesini daha kuvvetli duyurmalıyız. Kalplerimizdeki ateş imman, gittikçe parlamakta, önmüzeleki yol onun gözlerinin ışığı ile parlamaktadır. Onun ışığı bu yürüyoruz bu yolla. Gayemiz Türk istiklâlini müdafaa etmek, TÜRK milletini yükseltmek oristirmek yükselmektir göklerle.

Atam, atam inan bize. Biz genç evlatların senin yolundayız. Daima senin, ebedi varlığınla yaşıyoruz. Seni senelerce beraber daha yüceltmeye çalışıyoruz. Nazarların eksilmesin yalnız üstümüzden.

Sen, insanlığın mukadderatının parlak bir yıldızı idin. Bir anda var oldun cismüüle. Sonra cismim tamamen ışıktı. Bu ışık hâlâ parlamıyor üstümüzde. Sen Fikretin

(Devamı sayfa 4 de)

Fiyatı 25 Kuruş

Basıldığı Yer:
ALPAYLAR MATBAASI
MARAŞ

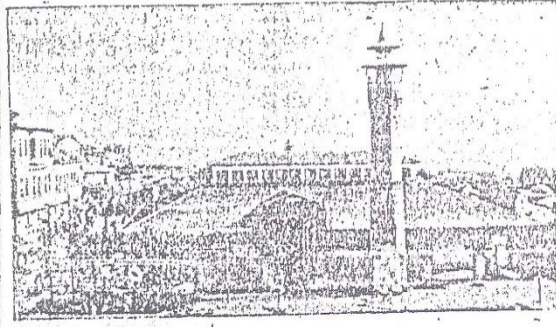
(Yıl: 1 — Sayı: 4) AYLİK FİKİR, SAN'AT ve EDEBİYAT GAZETESİ (Kurtuluş sayısı) (12/2/1953)

KAHRAMAN MARAŞLI; BAYRAMIN KUTLU OLSUN!...

Hamle ve 12 Şubat

Ed. Ög.
Neriman Süslüoğlu

İstikbâlin san'at değerini, şehser vafının temelini küçümseyen 'basit' te aramak lâzımdır. Mebdelinde basit olan eser müntehasında mükemmeldir. Basit tabir-i mâhudunun şâmil olduğu fevalid herkes indinde gürceği râğbet nisbetinde artar. Bu düşüncenin bir mihenk taşı olabileceğini edebiyâtımızdan alacağımız örneklerle de isbatlamak mümkündür. Servet-i fûnun edebiyatı denen çığırın doğmasını Ahmet İhsanin Servet allı bir gazeteyle ilave ettiği fûnunda aramalıdır. Önceleri havadisleri içine alan ve edebî bir kıymet taşımayan bu mecmua, devrin san'atkâr sıfatını haliz olan topluluğunu yaratmıştır. Gazetemiz böyle bir gayeye matul değildir. Ön planda yer alan öğrencilerimizin heves ve isteklerini desteklemektir. Bu suretle gelişmeye meyyal kabiliyetlere zemin hazırlayıp, onlara cesaretin vereceği imkânlardan istifadeyi sağlamaktır. Hamle gazetesini bunun numunesini Maraş'ın Kurtuluş bayramı için hazırladığı özel sayıda ispatla çalıştı. Kahramanlık destanları ile dolu olan tarihimizin zafer sahifelerinden bir kaçını da, imkânsızlıklar içinde yaratıcı kudret ve kuvvetlerine güvenen ve başaran Maraşlılara ayırmak lâzımdır. Memleket müdafasında yurdun her köşesinde aynı imanı taşıyan yurttaşlarımızın mevcudiyetini hatırlamakla övünürüz. Lisemiz bu mutlu güne aynı his ve heyecanla iştirak eder, Kahraman Maraşlılara; (Bayramınız Kutlu olsun) der... Ed. Ög. Neriman Süslüoğlu

Ulu Cami-in umumî görünüşü

Kurtuluş

Behire ARSAN

Leat ve keşifleriyle adeta yeni bir kâinat dâhı yaratacak, tabinata hâkim olan insanların en mükemmel buluşlarından biri; şüphesiz İsan'dır. Bununla beraber, her şeyi tek taraflı görmeğe, hakikate layık olduğu merkii vermeğe alışmış bir zihniyetin taraftarı olarak, bu buluşun sadece insanlara mahsus olmadığını kabul etmek icabeder. Zira konuşmak konuşabilmek insanlara has bir hususiyettir. Bu vasfı, psikolojik bir imtiyaz olarak izah edenler kâlar, fizik ve fizyolojik yapımıza inra edendiler de haklıdır. Hakikat hangi tarafa yakın olursa olsun, müdafii olduğumuz tez üzerinde müessir olamaz. Çünkü; her iki halde de bu müstesna durumu meydana getirmekten aciziz. Eğer böyle olmasaydı, devamlı ve müessir bir tercihe ile, hareket veya marifet hususunda bir çok vasıflar kazandığımız hayvanlara konuşmayıda öğretebilirdik icap ederdi. Burada aklımızda hayvanların eos bakımından birbirleriyle anlaşımları gelecektir ama, bu husus, sadece kendi cinslerinin has olan bir ses ki tabiinden ileriye geçmez. İnsan ise, bu müstesna kabiliyetini, yine en müstesna vasfı olan zekâ ile işlemesini bilerek lisanı vücuda getirir. -Devamı, so. 3 de-

ÇETEM

Bir rüzgâr esiyordu hafiften
Bir rüzgâr esiyordul
Elinde hançeri Çetem'in
— Ölüm mukadder — diyordu.

Elinde hançeri
Kaderince döğüştü.
Doymadı savaşa Çetem
Şehit düştü.

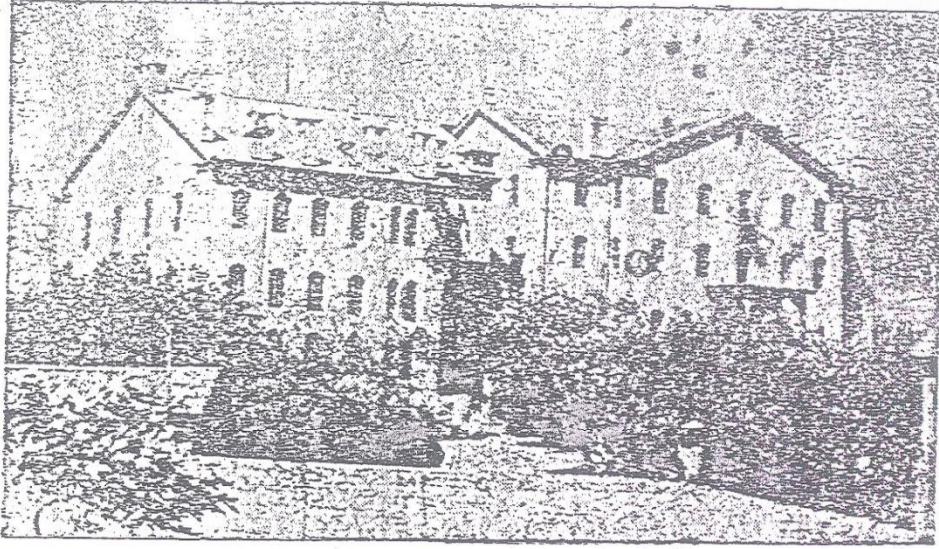
Neler yapmadı bilsen,
Neler yapmadıl..
Bir bayrak oldu ufuk—ufuk
Dalgalandı...

İşık ışık göklerimiz
Şehit ruhları ile dolmuş.
Aç gözlerini Çetem
Gör ki vatan kurtulmuş.

S. Sabri. AYTEMİZ

H A M L E

Aylık Edebî Dergi

M A R A Ş L İ S E S İ

B U S A Y I D A

Mahmut YILMAZ (Lise Md.)
Ali GÖÇMEN
Naim TÜZER
Ülkü SÖYLEMEZOĞLU
Arif SAYIN
S. Sabri AYTEMİZ
M. Nuri PAKDİL
Hayri ÖNER

Mehmet GÜNEŞ
H. Cahit AYBEY
Ahmet GÖK
İlyas DÖNMEZ
E. Sezaî BOZDOĞAN
Kutlusu BAYTOK
Nureddin YÜLSEL
Özalp GÜMÜŞ

Yıl : 2 Sayı ; 10 19 Mayıs 1954

25 Kr.

10/1

EK 3: Hamle dergisinin onuncu sayısının kapak görseli. *Maraş Lisesi.

Hamle

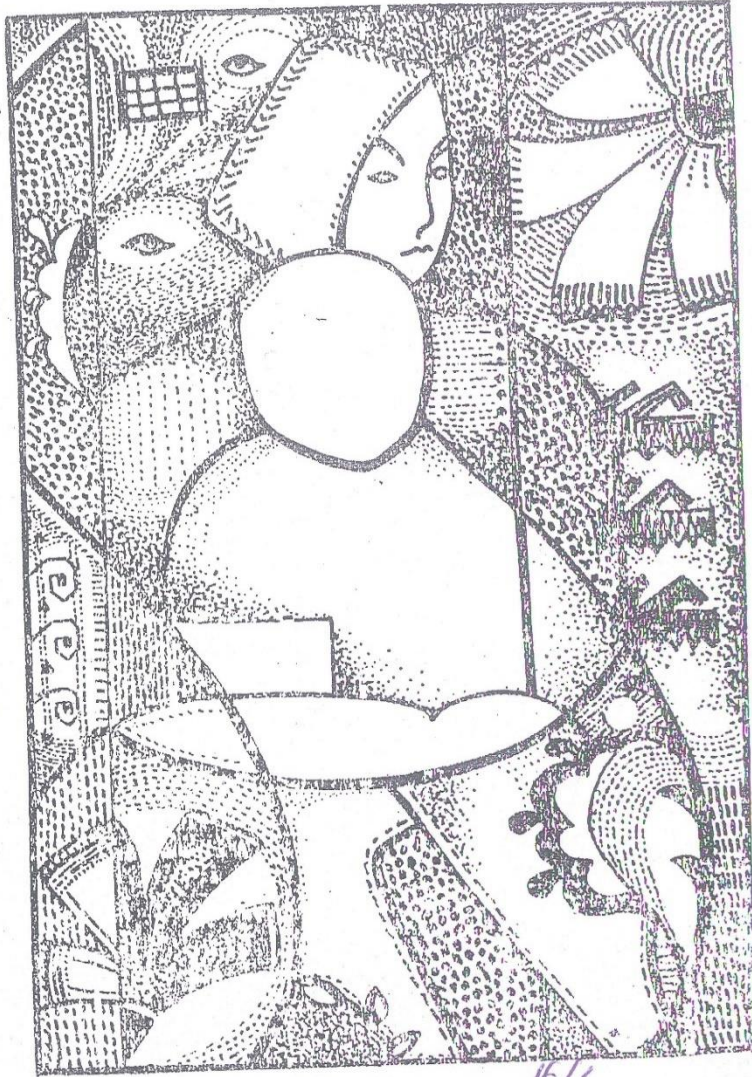
Yıllık Edebi Dergi

M. Nuri PAKDİL
Şahinkaya DİL
Salâh BİRSEL
Sezal KARAKOÇ
Philippe de BALEINE
-Ergün BARLAS-
M. Sami AŞAR
Orhan KEÇECİOĞLU
Reşat ÜZNACAR
Mustafa ATATANIR
Teoman KARAHUN
M. Nurettin ÜZATAN
İ. Yurder K.
Necati DARENDELI
Manfred KYBER
-Naci AKIN-
M. Ahmet GÜRTUNALI
Kublay GÜRÜR
Fikret EREN
Nurettin ALTINBAŞ

15 - Mart - 1955

SAYI: 16

Fiatı 25 Kuruş

16/1

EK 4: *Hamle* dergisinin on altıncı sayısının kapağı.

SALÂH BİRSEL'LE

S.— «Şiirin İlkeleri» adlı eserini yayınladıktan sonra şiir görüşünüzde değişiklik olmuş mudur?

C.— Bir sanatçının görüşlerinde değişiklik öyle kolay kolay meydana gelecek şeylerden değildir. Çerçi bugün Şiirin İlkelerini yeniden yazmağa kalksam belki daha başka bir eser ko,arım ortaya. Ama bu, fikirlerimin değiştiğini değil de, söyleme sanatında tecrübelerimin arttığını anlatmalıdır. Bununla beraber bugün bir tarama yapsam belki o ilkelerin sayısını da azaltabilirim. Yalnız bu sözüm de «İlkelerde çelişmeler bulunduğu» anlamına alınmamalıdır. Zannım o ki, ilkelerde çelişmelere rastlamak oldukça imkânsız bir şeydir. Ben ilkelerde çelişmelerin var olduğunu söylerken eserimi okumadan bu yargıya inanacak sadedilleri ortaya çıkarmağı düşünmüştüm. İstedigini yeteri kadar yaptım sanıyorum. Sadediller sayısının bu kadar kabarık olacağını önceden hesaplayamadığımı da açığa vurmak isterim. Yoksa o cümleyi ilkelerimin arasına sıkıştırmağı kalkmazdım.

S.— Eleştirme ve eleştirmeci üzerine düşündükleriniz?

C.— Eleştirme, bir eserin tartışılması, hesaba vurulmasıdır. Bunu her sanatçı eserini yaratırken yapar. Zaten eleştirme, tartışma, biçme duyusu olmayan bir sanatçıdan lâf acılamaz sanıyorum. Ama sanatçının dışında ayrıca bir eleştirmeciye lüzum

var mı bunu bilmiyorum. Mantık alanında eleştirmeye, eserin bir ikinci ve tarafsız kişi tarafından kantara vurulmasına iyi gözle bakılabilir ama çoğu zaman tarafsız dediğimiz bu şalış sanat tarafına da meyletmiyen veya meyledemiyen bir çaresizden öteye geçemiyor. Şu da var ki, bir eleştirmecinin fikirleri ne kadar değerli olursa olsun, onlar bir güzellik düzeyi içinde yani bir sanat eseri olarak bizim karşımıza çıkarılmamlırlarsa bunların yenip yutulmasına da imkân yoktur. Demek oluyor ki, ele-

tirmeci bir sanatçı olduğu müddetçe kendini kabul ettirebilir.

S.— Hikâyeciliğimizin bugünkü durumunu açıklar mısınız?

C.— Bundan 10 yıl önceyle karşılaştırılırsa hikâyeciliğimizin şu son yıllarda bir hayli ilerlediği veya hareket kazandığı söylenebilir. 1940—1945 arasının bir Sait Faik'i yanında bugün Nezihe Meriç, Tarık Duraan K., Vüs'at O. Bener, Muzaffer Orhan Buyrukçu, Muzaffer Macıhasanoğlu ve Haldun Taner yer almıştır. Tabii Sait Faik derken Orhan Kemal'i,

Ç A Y

Baş köşeyi kim aldı kime verdin
Bir bardak soğuk su gibidir onlar
Ellerinin uzandığı her masada
Taş gibi çay

Bizim içtiğimiz çay da çaydır
Çarpık dudaklı ezik gözlü alı mavili çaylar
Vadilerden renkil yağmurlar gibi gelir
İçtiğimiz çay
Dansen bir kadının ayak bilekleri gibidir
Judy Garland gibi çay
Kan gibi çay

Şehirlerden çok güneş vardır o çaylarda
O çaylar dağları bin parça eder ve getirir
Yaşamayı çağıl çağıl getirir
O çaylardan su içenlerin gözleri
Benim çay bardağında senin gözlerin olur
Senin gözlerin sizin çay bardağlarımızda
Onların gözleri
Çay

Sezal KARAKOÇ

Hamle

Yıllık Edebi Dergi

Gravür

Nuri EREN

BU SAYIDA

Mustafa ATATANIR ★ Salâh BİRSEL ★ Yakup Kadri KARAOSMAN-
OĞLU ★ Yaşar Nabl NAYIR ★ Samim KOCAGÖZ ★ Abidin Mümtaz
KISAKÜREK ★ M. Nuri PAKDİL ★ Sadrettin EYÜBOĞLU ★ Sezal
KARAKOÇ ★ İbrahim TÜRKER ★ Osman BOLULU ★ Şeref TURHAN
★ Bedrettin DANIŞMAN ★ Maksut DOĞAN ★ Özdemir İNCE
★ Paul BLANCHART — Mustafa KADIOĞLU — ★ Nabl ÇALIK ★ M.
Ahmet GÜRTUNALI ★ Recep Mahmut TAŞLIOĞLU ★ Hakkı Şinasi
ÇORUH ★ İ. Yurder KARPUSOĞLU ★ M. Sami AŞAR ★ H. P.

12/1

15 - Nisan - 1955

Fiatı 25 Kuruş

EK 6: Hamle dergisinin 15 Nisan 1956 tarihinde çıkarılan on altıncı sayısının kapağı.

Bir Yarışma ve Sonucu

Mustafa ATATANIR

Nisan ayının başında Yeditepe Dergisinin açtığı şiir yarışmasında senenin en güzel şiir kitabı olarak Oktay Rifat'ın "Karga ile Tilki," adlı kitabı seçildi. Zannımızca olaya gereken önem verilmedi. Bir iki dergide şöylece bir temas edildi, öyle büyük bir yankı uyandırmadı.

Bu sütünlarda çıkan bir yazımızda yeni kurulan edebiyat armağanları üzerinde düşüncelerimizi açıklarken jüri ve tarafsızlık meselesine de dokunmuş, bu konudaki endişelerimizi belirtmiştik. Yarışmanın sonucu öyle sanıyoruz ki bu endişeleri haklı çıkarmıştır. Yanlış anlaşılmasın, Oktay Rifat gerçekten böyle bir armağanı çoktan hak etmiş şiir yıldızlarından biridir. Yalnız şurası var ki 1954 yılı içinde çıkan şiir kitapları içinde en iyisinin Oktay Rifat'ın olduğu ileri sürülemez.

Biz burada geçen yıl içinde yayınlanmış iki şiir kitabı üzerine dikkati çekmek istiyoruz. Bunlardan biri Necip Fazıl Kısakürek'in "Sonsuzluk Kervanı," diğeri de Atilla İlhan'ın "Sisler Bulvarı,". Kısakürek'in az bir istisnasiyle bir araya topladığı ki bir çoğu da kitaba ilk defa giren "Sonsuzluk Kervanı" belki de yılın en önemli e-

debi olayıdır. Şiirinin sanat dışı çalışmalarıyla sağladığı ünün yanında kitabı hiç bir tepki yapmadı. Bunda şüphe yok. Yalnız "Sansasyonel şöhretin," rolü büyüktür. Yalnız bir sanat hareketi olarak tartışılması ve değerlendirilmesi gerekirdi. Oysaki Kısakürek'in kitabında gerçek şiirin en iyi örneklerini bol

(Arkası sayfa 14 de)

DAVUL - ZURNA

Ah iç gıcıklayıcıdır sabahları yâlel
Bir nağme uzanır davuldan sepetçioğlu'na
İzmirliilerden üç okullu İskemle atmış Kordon'a
Zurna çalıyor kahve önünde zurna
Çocuklar ayak uydurmağa savaşıyor oyuna
Kadının biri de helhel takmış koluna
Kadınla oyunla öyle pırl pırl ki helhel
Ah iç gıcıklayıcıdır sabahları yâlel

Salâh BİRSEL

47/3

EK 7: Salâh Birsell'e ait olan ve Hamle dergisinin on yedinci sayısında yayınlanan "Davul-Zurna" isimli şiir.

SORUŞTURMA

Dergimizde bir soruşturma açmış bulunuyoruz. Gelen cevapları bu sayımızdan itibaren bulacaksınız.

SORULARIMIZ:

1. Sanatçının sosyal meseleler karşısında durumu ne olmalıdır? Bu bakımdan şairle, tiyatro, roman ve hikâye yazarları arasında bir fark görüyor musunuz?
2. Peyami Safa bir yazısında kendi neslinden sonrakiler arasında kişilik gösteren bir sanatçının yetişemediğini söylemişti. Bu hususta siz ne düşünüyorsunuz?
3. Bugün varlık gösterebildiğimiz sanat kolları hangileridir? Bir kaç sanatçı adı verebilir misiniz?

Vakıf Kadri KARAOSMANOĞLU

1 — Hangi koldan olursa olsun, her sanat eseri sosyal bir hadisedir. Çerçevesi gerek tiyatrocunun ve gerekse romancının ile hikâyecinin kendi mizacına, kendi dünyaya-görüşüne ve kendi kültürüne göre içinde bulunduğu cemiyetin ve yaşadığı devrin özelliklerini aksettirir.

2 — Peyami Safa beyin fikrini asla yerinde bulmuyorum. Yeni nesil arasından son derece dikkate şayan hikâyeciler ve şairler yetişmiştir. Bunların öz Türkçeye hizmeti de de ayrıca sayılmağa değer.

3 — Şiirde Orhan Veli, hikâyede Sait Faik en yüksek edebî kıymetlerimizdendir.

★

Yazar Nabi NAYIR

1 — Sanatçının sosyal meseleler karşısında durumu ne olacağını yalnız kendisi bilir. Bunda sanatçının mizacı, düşünceleri rol oynar. Dışardan kimsenin ona bu

GERÇEK

Gözlerin avuçlarında
İncecik ellerin ellerin şiir gibi
Aklımı yitireceğim

Bir zehir yeşilli
Yağmur gibi damlağırır
Günü gelince

Aşk dediğin
Yüreğine oturur böyle habersiz
Kati

Senin yüzünden
Bana ölüm yok
Anlıyor musun?

At. Nuri PAZDİL

bakımdan yol çizmesine hacet yoktur.

2 — Peyami Safa dostumuz gençliğinde kendinden önce gelenleri beğenmez, hepisini bir kalemde çizer atardı. Şimdi de kendinden sonrakilere beğenmediğine göre ortada bir kendi nesli kalıyor demektir. Bugüne de yeter yarına da. Ama acaba bu kendi nesli hakkında teker teker fikrini sorsak ne derdi?

3 — Sanat kollarından edebiyatta hikâye ve şiir en başta gelir. Sonra son zamanlarda resim alanında da epey ilerlemeler olduğunu sevinçle görüyoruz.

★

Samim KOCAGÖZ

1 — Sanatçının sosyal meselelerle ilgisi, iç gödülerine, mizacına, bilgisine, duygularına göre değişir. Sosyal meselelere karşı ilgisi, şu olmalıdır, diyemeyiz. Bilgi, sanatçıların görüş açısını birbirine bağlayabilir. Şair; tiyatro, roman ve hikâye yazarı arasında, sadece şekil farkı vardır.

2 — Efendim, Peyami Safa bey büyük yazardır (!)

3 — ŞİİR, HİKÂYE’de az çok varlık gösterdik. Sanat dünyamızda varlık gösterenlerin adları herkese göre değişiyor. Kimsenin sevgisine, sevgisine karışmam.

★

A. Mümtaz KISAKÜREK

1 — Hakiki bir sanatkar;

47/4 —

GEÇMİŞ GÜNLER

Sadrettin

HYÜBOĞLU

Hatırlarmısın Adil!

Yağmurlu gecelerde ara sokaklarda

Altında oturduğumuz saçakları,

Nasıl da içten dinlerdin

komşu kızlarını.

Evin yolunu bekçiden,

Sabahın olduğunu sütçüden öğrenirdik.

Topal Tekirimiz ne oldu Adil?

Yine bulaşıkları yıkıyor,

Kitapları koruyor mu?

sosyal meselelerde: Her şeyden evvel hadiselerin göz aldatan dış görünüşünün pırlatılarını değil, bilakis hadiselerin içde, bünye sırrının doğuş sebepleriyle, çok yakından alakası olmalı ve bunu hizmetmeli. Sanat sahasından haric bir gaye için vasıta olmaktan çekilmeli. Gerek bir şair, gerek roman ve hikâye muharriri ve gerek piyes muharriri, mevzularını sanat gayesi için işlerlerse, aralarında fark aramak hatadır. Bütün ağaçlar, tasir altında kalmadıkça, güneşe doğru

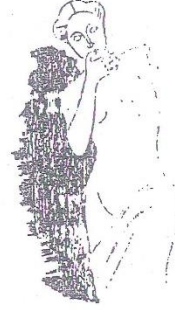
hüyürler.

2 — Peyami Safa, kendi düşüncesine göre haklıdır. Eğer kendi neslinden sonrakileri tam mânâsıyla tetkik ederse, fikrini değiştireceğinden de haklıdır.

3 — Bugün, bütün sanat kollarında az veya çok muhtelif değerler elbette vardır. Sürülmüş tarlaya mevsiminde tohum atılır da iyi kötü mahsulat alınmaz mı? Bir kaç sanatçı adına gelince: Gerçeklerini, gerçek münekkitlerimiz, gerçek olarak söylesinler.

4/5 —

SESSİZ MÜZİK

Sezal

KARAKOÇ

Sen kış güneşi misin?
Yakarsın, ısılmazsın.

Bir ırmağın ortası yoksa
Seni mi hatırlıyacağım?

Bu dünyada olup bitenlerin
Olup bitmemiş olabilmesin için
Ne yapıyorsun?

Sizin evin duvarları
taştan
Dumanı da mı taştan?

Seni kız arkadaşlarından
Sevinç göz yaşları
içinde
Öpen olmayacak mı?

Ezberlediğin şir?
Beklediğin adam?

EK 9: Sezal Karakoç'a ait olan ve *Hamle* dergisinin on yedinci sayısında yayınlanan "Sessiz Müzik" isimli şiir.

Hamle

Aylık Edebi Dergi

BU SAYIDA

Mustafa ATATANIR

AH KUTLUAY

A. M. SCHMIT

D. MORNET

—Ercan KUBİLÂY—

Erdem BAYEZİT

Şeref T.

Sait ZARİFOĞLU

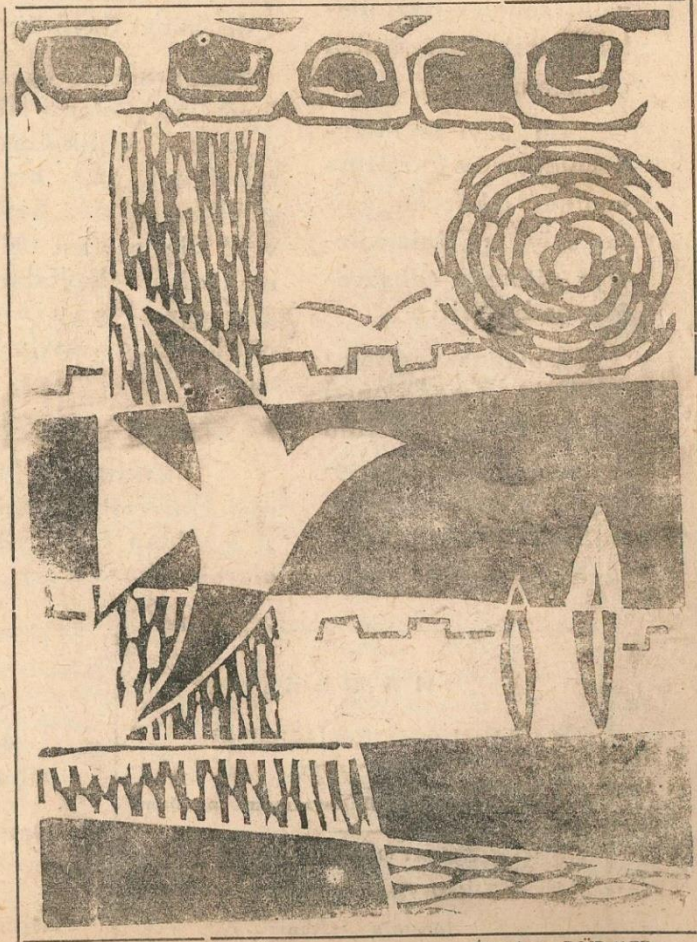
Cahit ZARİFOĞLU

Rasim ÖZDENÖREN

Emily DICKINSON

A. GÖKAHMETOĞLU

Alâeddin ÖZDENÖREN

Zaman Renkli Kuş

İbrahim TÜRKER

SAYI : 20

ŞUBAT 1958

F. 50 KR.

EK 10: *Hamle* dergisinin 1958 yılı Şubat ayında çıkarılan yirminci sayısının kapağı.

Bizim kent bir-başkaydı bugün. Yağan yağmuruyla, ıslak toprağıyla, mor-kızıl yağmur sonrasıyla başkaydı.

Bilmem hiç dikkat ettiniz mi?.. Hani nisan yağmurlarından sonra hoş bir kızılık kaplar her yanı... İnsanlar canlanır, kuşlar, ağaçlar, böcekler, herşey canlanır. İçi içine sığmaz olur evrenin. İşte öylesine bir gün.

Bu hava dört duvar arasında geçirilecek hava mıydı?.. Ceketini kaptığından, kendimi dışarı attım. Ohhh... Bu yağmur sonrasının toprak kokusu gibi var mı?.. Tüm mutluluğu içinde buluverir insan. Tek tük yağmur damlalarının arkasında mor-kızıl tutuşan dağları, dağların üstünde, mavi fona pembe-beyaz yığılmış bulutları, yollarda evrenin yedi rengiyle akan su sızıntılarını seyrettikçe birbaşka oluyordum.

Şairin hakkı vardı. Böyle havalar, insanları okumaktan da vazgeçirir, evi de unutturur, işi gücü de terkettirirdi. Kısası böyle havalar insanı mahveder mi ederdi..

Böyle havalarda düşünmeden, düşünmeden gezerdim. Pantolonsuz, pabuçsuz çocukların, toprak kaldırımlarda dünyadan habersiz cıvı cıvı oynayışlarını seyretmek o kadar tatlı olurdu.. Seyretmekten, saatlerce seyretmekten usanmazdım.

Yollarda dolaşırken, bir şiir kitabı alıp kırlara çıkarak okumak geçti aklımdan. Hemen eve doğru yürümeye başladım. Hani bir şair var, güzel havaları anlatır, güzel havalara aşiktir ya.. Onu aldım. Evden çıkarken alışkanlıkla karşı komşunun penceresine kayıverdi gözüm.

Mahallenin genç

dulu Gülgün yine dışarıyı seyreliyordu. Ama bugün, hergünkü gibi değilmiş gibi geldi bana. Mavi bakışları üzüntünün bittiği yerden başlayan bakışlardı.

Gülgün 6 ay evveline kadar kızdı. Onun için hayâl kurmayan genç kalmadı denilebilir bizim kentte. Ama o kendi dünyasının içinde yaşardı. Yolda giderken, gözlerinin içine bakan erkeklerin neler düşündüğünü hiçbir zaman anıyamamıştı. 6 ay evvel kendisini seven genç bir subayla düğünü olmuştu. İlk önce yeni hayatı yadırgamış, çekingen kalmıştı. Sonraları yavaş yavaş yuvasına ısındı. Gittikçe artan bir muhabbetle kocasını sevmeye başladı. Artık kocasıyla çarşıya çıkıyor, askerî gazinoya bile gidiyordu. Hayatı gitgide daha çok seviyordu.

Devamı sa. 10 da

İşte bu sırada
askerî bir jeeple gö-
revden dönerken, bir
kaza sonunda kocası
öldü.

Gülgün ne oldu-
ğunu anlayamamıştı.
Günlerce ağlamış,
sessiz sessiz ağla-
mıştı.

Kocasının ölü-
münden 4 ay sonra,
Gülgün'ün dışarıyı
ilk defa başka bir
gözle seyrettiğini gö-
rüyordum. Baharın
pembe rengi masum
yüzünde ilk defa oy-
naşıyordu. Gülgün,
karısıyla kolkola yol-
dan geçen gedikli
çavuşun arkasından
bakarken, ben de,
aşağılara, taaa kır-
lara doğru yürümeye
başladım.

Güzel havalar şa-
iri, güzel havaları an-
latıyordu.

E. BAYEZİT

1007 KİLOMETREDEN MEKTUP

Senden bir parça mavi
Senden bir tutam sarı avuçlarımda kalan
Ötesinde kırık umutlar
Ötesinde acı anıların çekilmezliği

Bir yitmişlik içinde gerçekler
Gerçekler bir acı bir tutsak
Uzat ellerini Gelsomina
Uzat

Türküler yarım kaldı senden sonra
Senden sonra yaşamam değişti
Kara perdeler çektim odamın camlarına
O mutlu günlerim geçti

Unutulmuş köşe başlarıncı
Bir yitmişlik içindeyim
Tırnak uçlarımı yiyorum çaresizliğimden
Çaresizliğimden anılarımızı deşip
Yıldızlar gldinceyedek ağlıyorum

Gelsen diyorum Gelsomina bir gelsen
Ya da bir mektup yazsan avuntulu
Yüreğimi bayram yerleri gibi donatıp
Işığında mutluluklar okuyacağım

Yine de yazıyorum gördün ya
Sanki gelecekmişsin gibi bir umut için-
deyim

Oysa biliyorum gelmiyeceğini
Gelmiyeceğini biliyorum
Ama yine de
Avuçlarım Tanrıya açık
Gelmeni diliyorum.

Şeref T.

KURTULMUŞUM

M. Sait ZARİFOĞLU

Mevsim sonbahar. Gün sararmış bu mevsimin yorgunluğundan. Tabiatın insafsız kanunu soyarken ağaçları, gün ortasında, Pınarbaşı da doktora soyunur gibi. Tarümar olmuş bahçe, kısırlaşmış çimen, son hayat kıvılcımını tüm gücüyle savunur gibi. Gözlerime kış doluyor başlamadan. Sonbaharı içime indiriyorum. Avuçlarımda kaçan güneş titriyor umutsuzluğundan. Solgun ışığı, ısısız alevi yakamıyor bitkinliğinden. Mutluluklarından veya mecalsizliklerinden sızmış gibi yaratıklar kımıldanamıyorlar. Ve ecelin pençesi son hayat dallarını sömürüyor. Canlı kuşlar bile isteksiz. Sızlanışa benziyor ötüşleri. Yalnızlıktan hoşlananların dünyası. Kuru yapraklar arasındaki serçe ölüsüne bakıyorum. Gözlerim acımsı. O da bana bakıyor. —Farkın ne?— diyor. Dudaklarımı kımıldatı-

yorum, konuşmak istiyorum. İçimden bir ses —öyle ya— diyor. Sıkılıyorum, bunalıyorum, ter basıyor şu soğuk günde —öyle ya—.... —Sen ölüsün diyorum kalkamazsın, gezemezsin, ötemezsin— diyorum. Gülüyor; deli oluyorum. —Daha iyi ya— diyor. —Çekmiyorum— diyor. Düşünüyorum. —İşte bak ecelleşıyorsun diye üsteliyor. Konuşamıyorum. —Neyse bak, dünya dertlerinden, aşktan, ızdıraptan bana ne.- -Ölü bir kuşum, yuvaya konmuşum, bir dert çekerdim sorma dünyada; dertlerden kurtulmuşum.- Nefesim kesiliyor, dişlerimde bir çitirdama; eziliyorum. -Kurtulmuşum- son kelimesi nakaratının. Beynime çengelleniyor, içnemsisi oluyor sinirlerim.

YILLAR YILI

Yıllar var ki
Ufak bir kızın hayallerinde yaşıyordum
Tüm hüznünü beyaz bir mendile vermişti
Gemilerin ardından yalvarıyordu,
Birden, kimbilir neler geçiyordu içinden
Ağlıyordu.

Yıllar yılı
Bir kadın yaşattı beni hayallerinde
Gözlerini sahile bırakmıştı
Yaşamasını unutmıştu çoktan.

Öyle bir kadın
Avuçlarında kalbini yıkıyordu
Neden olduğu bilinmez.
Ağlıyordu... Gülüyordu.

Bunca yıl geçmedi
Bunca yılı biz yaşamadık Allah'ım..

Cahit ZARİFOĞLU

EK 13: Hamle dergisinin yirminci sayısında yer alan ve Cahit Zarifoğlu'na ait olan "Yıllar Yılı" adlı şiir.

DERGİLERDE

Alâeddin ÖZDENÖREN

Şu son yıllarda, belli başlı bir sanat dergisinin özlemini çekip duruyoruz. Gerçi sürü ile sanat dergisi çıkıyor ama, gelelim bunlar kişiyi doyuracak nitelikte değil. Herkes kendince bir yol tutturmuş kendini öveni övüyor yereni alaşağı etmeğe çabalıyor. Yani bir "öv beni öveyim seni,, havası aldı yürüdü dergilerde. San-ki tutunmak, satışı yükseltmek olur olmaz şeyleri övmek veya yermekle olacakmış gibi. Bir sanat haysiyeti ikinci hatta üçüncü plânda kalıyor. Doğruya doğru, iğriye iğri diyen birkaç dergi bir yana, diğerlerinin hepsi aynı yolun yolcusu. Güneşi balçıkla sıvamağa kalkıyorlar. Aralarında çıkar birliği de olsa ülkü

birliği de olsa, bu gibi hareketler doğru değildir. Şunu da unutmayalım ki, öyle damdan düşer gibi varılan yargılara kimse aldırış etmez.

Şiirde ikinci yenilerden haberiniz var mı? Yeni bir akımın öncülüğünü yapan babayiğitlerimizden. Kızmasınlar ama bu yenilik yaygaralarına milletin kulağı öylesine tıkalı ki... Biz yapıt istiyoruz yenilik değil. Yeniliğe karşıt olduğum a ulmasın bunu söylemekle. Sanat acunun- da yenilik tazelik olmazsa, kalıplaşma, küflenme olur. Ama bu yenilik hareketleri sanata zarar vermiyecek şekilde olmalı. Uydurma yeniliklerle uğraşan sanatçılarımızın kulağına Andre Maurois'in şu sözü küpe olsun: "Daima yeni olmanın tek şar

tı daima insanî ol- maktır.,,

Varlık'ın ekim sayısında İhsan Akay'ın "Edebiyat,, üstüne bir yazısı var. Edebiyat sözcüğünün kökünü araştırıyor. Batıda ve bizde hangi anlamlarda kullanıldığını söylüyor. Ama bu yazımız, her kötü şeyi doğruluya mal etmek hastalığından kendini kurtaramıyacak bir türlü. Hasan Şimşek'in şiiri doyurucu. Halim Yağcıoğlu'nun uzun şiirinin hele son kısımları tamamen Orhan Veli kokuyor.

Son aylarda yeni bir dergi daha latıldı aramıza; Dost. Salim Şengil ve diğerleri özene bezene çıkar- mışlar dergiyi. Dış kapağına "Türk Sanatında yeninin, güzelin, değerlinin dostu,, diye yazmışlar. Ben gereksiz buldum.

Aklıbaşında olan her dergi zaten Türk sanatında yeninin güzelin değerlinin dostudur. İlk elime alıfta sevdim, ısındım. Bay Şengil'in dergisinin ekim sayısında Halis Acarı'nın üzerinde düşünülmesi gereken bir yazısı var. Toplum için sanat, sanat için sanat sorumunu yeni bir açıdan çözümlüyor yazar. Gerçekten değerli yargılara varmış. Ama sanat için sanat akımını benimsiyen yazarların hiç bir amaçları, ülküleri yoktur demesi bana biraz doğru değil gibi geldi. Bir de Metin Eloğlu'nun bir şiirine dokunacağım. Ataç çok severdi Eloğlu'nu. Şiir derdi, kişiyi mutlaka arpacı kumrusu gibi düşündürmeli mi? Ama Eloğlu'nun şiiri beni güldürmedi, düşündürdü arpacı kumrusu gibi, kimbilir belkide

benim anlayamadığım bir yanı vardır bu ozanın. Yerim olsaydı şiirinden bazı parçalar alacaktım. Ama siz tümünü okuyun daha iyi. Dost'a uzun ömürler dilerim.

Birinci yaşını tehlikesiz atlatıp ikincisine basmasını sevinçle karşıladığımız Başkent Ankara günden güne iyiye doğru gitmektedir. Busayısında Hasan Şimşek'in ve Jülide Gülizar'ın çok güzel birer şiirleri var. Derginin devamlı bir yazı kadrosu olacak ki hiç rastlamıyoruz değişik imzalara. Sonra iktibaslara da çok yer veriyor Üstek. Bunlar dergi için iyi bir durum sayılmaz.

Türk Düşüncesi'nin son sayısı elimde. Peyami Safa'nın "Şiirsiz dünya hayâli," adlı ya-

zısı güzel. Düşündürüyor kişiyi. Necmeddin H. Eminoğlunun öyküsü şöyle böyle. 12 yaşındaki küçük ozan Gül Işığın da bir şiiri yer almış busayıda. Ama şiirdeki duygu ve düşünceler hiç de oniki yaşındaki bir çocuğunkine benzemiyor. Bu küçük ozan da ağabeylerinin etkisini çokca görebiliyoruz.

Türk sanatı canının istediği zaman çıkmakta devam ediyor. Sevdigim dergilerdendir Türk Sanatı. A. M. Kısakürek'in Tenkidin Tenkidi adlı güzel bir yazısı var. Bir yapıtı tenkid ederken hangi noktalara önem vermemiz gerektiğini belirtiyor. Genç imzalara da fazlasıyla yer veriyor Türk Sanatı. Bn haliyle diğerlerine örnek olmalı.

A. ÖZDENÖREN

Hamle

Yıllık Edebi Dergi

Maraş Lisesi Kültür Kolu Organı

Şubat Oniki

İbrahim Türker

BU SAYIDA

Mustafa Atatanır - Abdullah Rıza Ergüven - Ercan Kubilay
Şeref Turhan - İbrahim Türker - M. Sait Zarifoğlu
A. Erdem Bayezit - Alaeddin Özdenören - Ali Kutluay
Şevket Yücel - Rasim Özdenören - Cahit Zarifoğlu
George Anderson - İrfan Türker

Sayı 21

MART 1958

F. 50 Kr.

EK 16: Hamle dergisinin 1958 yılı Mart ayında çıkarılan yirmi birinci sayısının kapağı.

Hamle

Sylik Edebi Dergi

Maraş Lisesi Kültür Kolu Organı

Çeşmebaşı

Hasan Seyithanoğlu

Mustafa ATATANIR, Cahit ZARİFOĞLU, Halil AYHAN, Şeref TURHAN, LOUIS BOLLE
Ercan KUBİLÂY, M. Sait ZARİFOĞLU, Alâeddin ÖZDENÖREN, Oya Z, Jacques PRÉ-
VERT, Abdullah Rıza ERGÜVEN, Mustafa SARI, Rasim ÖZDENÖREN, Gültekin YAZI-
CIOĞLU, Ali KUTLUAY, Mehmet ERDOĞAR, ERBAY, A. Erdem BAYEZİT, Faruk
AYTEMİZ, Nevzat TURHAN, George ANDERSON— İrfan TÜRKER.

Sayı 22

NİSAN 1958

Fiatı 60 Kr.

EK 17: Hamle dergisinin 1958 yılı Nisan ayında çıkarılan yirmi ikinci sayısının kapağı.

sihirli sözlerindeki kudret o kadar amansızdır ki her an çözümlemeğe değer ve hatta ihtiyaç gösterir. İlgi çekici olduğu kadar sonu meçhul bir teşebbüstür. Çünkü kendisinin açık fikirler olarak iddia ettiği esasen anlaşılması güç ve özü itibarıyla kesif denemelerinde Valery, klasik felsefeler ve bilimlerden aldığı sayısız fikir ve kelimelerle oynar âdeta.

İki merkezinden birinin içgüdü, diğerinin de şuur olduğu Valery elipsinin eksenini, İngiliz ve Alman romantizminden beri bütün şairlerin ve filozofların çeşitli yollarla halletmeğe çalıştığı muhayyile problemi teşkil eder. Eureka'yı okuduğu zaman genç Valery'nin, yaratıcı muhayyile ile ilgili fikirlerinin ne şekilde biljurlaştığını herkes bilir. Edgard Poe'nin tezlerini nasıl özetlemeli?

Alimin, bilhassa matematikçinin faaliyeti ile şairin faaliyeti aynı sebat, ahenk ve andırış içgüdüsünden türer. Valery lügatında ise sebat, hakikatte akli ve sübjektif bir zaruret olan "süreklilik" (continuïte) anlamını

alır ve kolay anlamının kıstası haline gelir. Aynı şekilde Edgard Poe muhayyile mantığına dayanan, anlaşılması güç, kozmogonik bir şiir yazmıştır.

Valery kozmogoni ile ilgili nazari incelemeleri terketmiş, daha doğrusu, kâinatın rolünü şiire ve şaire, iç ve dış operalara devretmiştir. Fakat Valery daima Poe'nin yolunda yürümüş, onun gibi, mecazi yaratmanın en emin sırrını verecek olan ve zihni faaliyetlerin sürekliliği üzerine kurulmuş mu-

hayyile bir mantık ve metod aramıştır. Ama bu metod ilham edilmekle kalmıştır. Ağacı ihtiva eden bu muhayyilenin çekirdeği, şuurun yayınladığı ışıklara mukavemetlidir. 1891 yılındaki Valery'de zihni yeteneklerin kudretine karşı sonsuz bir itimat vardı. 1944 de ise o ve biz muhayyile hayatın kudreti hakkında ne biliyoruz. ? Muhakkak ki genel faaliyetinin detaylarını derinleştirdik. Hepsisi de bundan ibret.

Zaten fiziksel neden-

HABERSİZ

Alâeddin ÖZDENÖREN

Çocuk uykusunda gülüyor
Yılların acı çılgılığında habersiz
Elleriyle oynuyor karanlıklar
Sessiz Sessiz.
AH bebem
Rüzgar saçlı bebem
Bilsen insanların hâlini bir
Bu kara yalnızlıkda körelen
Işık benimdir.
Bu uzayıp giden yolda
Ağlayıp Ağlayıpda
Aklımı sokmuşum girdanbına
Yaşamamın.
Çocuk uykusunda gülüyor
Yılların acı çılgılığında habersiz
Elleriyle oynuyor karanlıklar
Sessiz Sessiz.

EK 18: Hamle dergisinin yirmi ikinci sayısında yayınlanan ve Alâeddin Özdenören'e ait olan "Habersiz" adlı şiir.

Dergiler-Şiirler

ERBAY

Son ayın dergileri önünde: İlk kez şiirleri okudum. Kulakları çınlasın şair bolluğundan bahsedenlerin. Edebiyatımız şiir yönünden hiç bu kadar doyurucu, konu ufku hiç bu kadar geniş olmamıştı. Nasıl ki susuzluktan yanan bir insan berrak gibi bir su kaynağı bulunca kana kana içerse, şiirimiz de, şiir sevenleri öylesine kandırarak, doyuracak yerlikte. İnsan her renk şiir bulabiliyor sanat dergilerinde. Benim gecen günlerde en zevkli dakikalarım sanat dergileriyle başbaşa kaldığım zamandır. Renk renk, çeşit çeşit şiirler arasında, zaman zaman düşler âleminde kaybolur, günlük hayattan uzaklaşıyorum. Ama öyle şiirler de var ki dergilerde insan okudukça hayatın gerçek yönüyle pençeleşiyor.

Son ayın sanat dergilerinde örneğin istediğimiz nitelikte şiirleri bol bol bulabiliriz.

Halim YAĞCIOĞLU gerçek hayattan

bir tabloyu ne güzel çizmiş:

**Bir rüzgâr esiyordu ekinler arasından
Gelincikler al al dalgalanıyordu
Yanımda körler okulundan Ahmet
İçim kan ağlıyordu.**

İlhan GEÇER "Düş bile olsa," insanı hiç hissettirmeden yağdan kıl çeker gibi nasıl da toz-pembe âlemlere götürüyor:

**Bu altın rüyadan hiç uyanmasak
Hep kedersiz şarkılar söylese kuşlar
Ölüm bile geçmese aklımızdan
Mutlu dünyamızdan hiç eksilmese bahar**

Kâmuran S. YÜCE bizi özlediğimiz aydınlığa kavuşturmasını ne güzel becermiş:

**Sonra gün işiyor sana uyanıyorum
Gülüştüne hazırlıyorum gözlerimi**

Uçman

(C. ZARİFOĞLUNA)

Gök Gürlemesini unutacak utancından
Sen uçakta oldukça
Bulutlar el-pençe divan duracaklar önünde
A. Erdem BAYEZİT

EK 19: Hamle dergisinin yirmi ikinci sayısında yayınlanan, A. Erdem Bayezit'e ait olan ve A. Erdem Bayezit tarafından Cahit Zarifoğlu'na ithafen yazılan "Uçman" adlı şiir.